

AS TBB pank

**2019. AASTA KONSOLIDEERITUD
MAJANDUSAASTA ARUANNE**

SISUKORD

	LK.
1. SISSEJUHATUS	4
1.1 KREDIIDASUTUSE ÜLDANDMED	4
1.2 AUDIITOR	4
2. TEGEVUSARUANNE.....	5
2.1 KREDIIDASUTUSE GRUPI KIRJELDUS.....	5
2.2 TBB PANGA ÜLDJUHTIMINE	6
2.3 TBB PANGA JUHTIMISKORRA PÕHIMÕTTED	9
2.4 TBB PANGA SUUREMAD AKTSIONÄRID.....	10
2.5 2019. AASTA TULEMUSTE ÜLEVAADE	10
2.6 TBB PANGA ARENGUSUUNAD 2020. AASTAKS	14
2.7 SISEKONTROLLISÜSTEEM.....	14
2.8 DIVIDENDIPOLIITIKA	15
2.9 TASUSTAMISE PÕHIMÕTTED	15
2.10 SUHTARVUD JA KAPITALI ADEKVAATUSUS	15
2.12 TBB PANGA GRUPI KONSOLIDEERITUD BILANSID 2015-2019	18
2.13 KOHTUVAIDLUSED JA MAKSUREVISJONID	18
3. KONSOLIDEERITUD RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE.....	19
3.1 TBB PANGA GRUPI KONSOLIDEERITUD FINANTSSEISUNDI ARUANNE	19
3.2 TBB PANGA GRUPI KONSOLIDEERITUD KOONDKASUMI ARUANNE	20
3.3 TBB PANGA GRUPI KONSOLIDEERITUD RAHAVOOGUDE ARUANNE.....	21
3.4 TBB PANGA GRUPI KONSOLIDEERITUD OMAKAPITALI LIIKUMISE ARUANNE	22
RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE LISAD	23
LISA 1. GRUPI ÜLDINFO JA KOOSTAMISE ÜLDALUSED.....	23
LISA 2. OLULISTE ARVESTUSPÕHIMÕTETE KOKKUVÕTE	24
LISA 3. OLULISED RAAMATUPIDAMISARVESTUSLIKUD JUHTKONNA OTSUSED JA HINNANGUD	42
LISA 4. RISKIJUHTIMINE	45
LISA 5. NÕUDED KESKPANGALE	64
LISA 6. NÕUDED KREDIIDASUTUSTELE.....	64
LISA 7. NÕUDED KLIENTIDELE	65
LISA 8. MUU VARA	82
LISA 9. PÕHIVARAD.....	83
LISA 10. KINNISVARAINVESTEERINGUD	84
LISA 11. VÕLGNEVUS KLIENTIDELE	86
LISA 12. MUUD VÕLAD	86
LISA 13. MUUD KOHUSTUSED JA VIITVÕLAD	87
LISA 14. AKTSIAKAPITAL	87
LISA 15. TINGIMUSLIKUD VARAD JA KOHUSTUSED.....	88
LISA 16. INTRESSITULU	89
LISA 17. INTRESSIKULU	89
LISA 18. NÕUETE VÄÄRTUSE LANGUS	89
LISA 19. TEENUSTASUTULU	90
LISA 20. TEENUSTASUKULU	90
LISA 21. NETO KASUM/KAHJUM FINANTSTEHINGUTELT	90
LISA 22. PALGA- JA SOTSIAALMAKSU KULU	90
LISA 23. MUUD HALDUSKULUD.....	91

LISA 24. MUUD TEGEVUSTULUD	91
LISA 25. MUUD TEGEVUSKULUD	91
LISA 26. SEOTUD OSAPOOLED	92
LISA 27. BILANSIPÄEVAJÄRGSED SÜNDMUSED	93
LISA 28. EMAETTEVÖTTE KONSOLIDEERIMATA FINANTSSEISUNDI ARUANNE, KOONDKASUMIARUANNE, OMAKAPITALI MUUTUSTE ARUANNE JA RAHAVOOGUDE ARUANNE	94
4. SÕLTUMATU AUDIITORI ARUANNE	98
5. JUHATUSE KAHJUMI KATMISE ETTEPANEK.....	104
6. NÕUKOGU AVALDUS 2019. MAJANDUSAASTA ARUANDELE	105

1. SISSEJUHATUS

1.1 Krediidiasutuse üldandmed

Aruandeperiood:	1. jaanuar 2019 – 31. detsember 2019
Aruande bilansipäev:	31. detsember 2019
Aruande valuuta:	Euro (EUR)
Aruande ühikud:	tuhandetes eurodes
Ärinimi:	AS TBB pank
Asukoht ja aadress:	Vana-Viru 7, 10111 Tallinn
Registreerinud riik:	Eesti Vabariik
Registreerimise kuupäev:	30. detsember 1991
Registrikood:	10237984
Register:	Tartu Maakohtu registriosakond
Telefon:	+372 66 88 000
Faks:	+372 66 88 001
E-mail:	info@tbb.ee

1.2 Audiitor

Juhtivaudiitor:	Lauri Past (litsentsi nr 567)
Audiitoriühingu ärinimi:	AS PricewaterhouseCoopers
Audiitoriühingu registrikood:	10142876
Audiitori asukoht ja aadress:	Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn

2. TEGEVUSARUANNE

2.1 Krediidiasutuse Grupi kirjeldus

AS TBB pank (edaspidi ka „Pank“) on vanim tegutsev Eesti kommertsbank, mis alustas tegevust 1991. aastal. AS TBB pank (endise ärinimega Tallinna Äripanga AS kuni 19.juunini 2019.a) on registreeritud 30.12.1991 Tartu Maakonna registriosakonnas registrikoodiga 10237984. Aktsiakapital 31.12.2019 seisuga oli 25 500 tuhat eurot. Kehtiv krediidiasutusena tegutsemise litsents kannab numbrit EP-08 PO ning kehtib alates 21.01.1993. Seisuga 31. detsember 2019 puudus AS-il TBB pank rahvusvaheline reiting.

TBB pank pakub traditsioonilisi pangateenuseid: laenude (nii tavalised laenud kui ka arvelduslaenud) ja liisingute andmine, hoiuste kaasamine, tehingud välisvaluutaga ja väärismetallide vahendamine.

Panga tegevust finantseeritakse peamiselt omakapitali arvelt ja Maaelu Edendamise Sihtasutuselt laenatud vahenditest. Lisaks kasutatakse vahendeid, mis on Panga käsutuses tulenevalt tema põhitegevusest (hoiused, rahalised kohustused seoses maksekorraldustega, pankadevaheliste arveldustega jms).

Panga peakontor asub Tallinnas, Vana-Viru 7. Pangakontorid asuvad Tallinnas Estonia pst 5a ja Viru 9 ning Narvas, Kerese 4.

Seisuga 31.12.2019 omab AS TBB pank 100% osalust kolmes äriühingus: TBB Liisingu AS, TBB Invest AS ja Morgan Trade AS.

Järgnevalt on toodud AS-i TBB pank (edaspidi ka “TBB pank” ja “Pank”) konsolideerimisgruppi kuuluvate äriühingute üldandmed 31.12.2019 seisuga:

Ettevõtte nimi	Aadress	Tegevusala	Registrikood Reg. Kuupäev	Osaluse määr
AS TBB pank	Vana -Viru 7, Tallinn	pangandus	10237984 30.12.1991	emaettevõtte
AS TBB liising	Vana -Viru 7, Tallinn	liisingtegevus	10570483 16.07.1999	100%
AS TBB Invest	Vana -Viru 5, Tallinn	kinnisvaraarendus	11162243 01.09.2005	100%
AS Morgan Trade	Vana -Viru 7, Tallinn	kinnisvaraarendus	11169423 03.10.2005	100%

AS TBB pank Grupi (IFRS mõistes) ja konsolideerimisgrupi („Krediidiasutuste seaduse“ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013 mõistes) vahel erinevusi ei ole. Sellest tulenevalt on käesolevas aruandes kasutatud läbivalt mõistet “Grupp”.

2.2 TBB panga üldjuhtimine

Panga nõukogu

TBB panga põhikirja kohaselt koosneb nõukogu vähemalt viiest liikmest. Nõukogu liikmed valib ja kutsub tagasi aktsionäride üldkoosolek. Nõukogu liikmed valivad enda hulgast nõukogu esimehe, kes korraldab nõukogu tööd. Nõukogu liikmed valitakse kolmeks aastaks. Panga nõukogu koosneb viiest liikmest: nõukogu esimees Madis Kiisa ja nõukogu liikmed Veiko Veskiväli, Rene Salumäe, Sergei Gornyy ja Alexander Larionov. Nõukogu liige Serugey Gornyy omab 2 500 000 (9,8039%) Panga aktsiat, teised nõukogu liikmed ning nendega seotud isikud ei omanud seisuga 31.12.2019 AS-i TBB pank aktsiaid.

Panga juhatus

Juhatus on Panga juhtimisorgan, mis esindab ja juhib Panka. Põhikirja kohaselt koosneb panga juhatus vähemalt kolmest liikmest, kelle volituste tähtaeg on kolm aastat. Juhatuses esimees korraldab juhatuse tegevust. Juhatus valitakse panga nõukogu poolt.

Panga juhatus on neljaliikmeline. Juhatusse kuuluvad: juhatuse esimees **Igor Novikov** ja juhatuse liikmed **Aivar Luik**, **Eduard Kelvet** ja **Sergei Elošvili**. Juhatuses liige Sergei Elošvili ja temaga seotud isikud omavad seisuga 31.12.2019 Panga aktsiaid 1 242 424 (4,8723%). Aktsiate arv aastaaruande koostamise ajaks ei ole muutunud. Teised juhatuse liikmed ning nendega seotud isikud ei oma Panga aktsiaid.

Nõukogu 26.08.2019 otsusega on juhatuse vastutusvaldkonnad jagatud järgmiselt:

- juhatuse esimees **I. Novikov**: üldjuhtimine, juhatuse töö korraldamine, finantsjuhtimine, raamatupidamine ja aruandlus, arveldused, finantsriskide juhtimise süsteemi korraldamine ja arendamine;
- juhatuse liige **E. Kelvet**: klientide teenindamise süsteemi korraldamine ja arendamine, sh toodete ja teenuste müük, kaasamine, finantseerimine, teeninduse automatiseerimine; IT divisjon, sh projektide elluviimine ja klientide teenindamise automatiseerimine (kontserni areng, äristrateegia ja ärimudeli väljatöötamine ja juurutamine, osavõtt riskide juhtimise süsteemi korraldamisest krediidiriski juhtimise osas;
- juhatuse liige **A. Luik**: operatsiooniriskide juhtimise süsteemi korraldamine ja arendamine, AML/CTF/Sanctions, Compliance korraldamine, sh maksualase informatsiooni edastamine (FATCA, CRS, DAC2), infoturbe tagamise korraldamine;
- juhatuse liige **S. Elošvili**: personali juhtimise korraldamine ja arendamine, reklaami ja turunduse korraldamine ja arendamine, sekretariaat, haldusosakond, juriidiline osakond.

Krediidikomitee, siseauditi osakond ja auditikomitee

Vastavalt krediidasutuste seaduse ja audiitortegevuse seaduse nõuetele ning põhikirjale on **Panga nõukogu poolt** moodustatud alljärgnevad üksused:

Krediidikomitee (26.09.2006). Komitee ülesandeks on laenuosakonna ja/või krediidianalüüsiosakonna ja/või TBB liisingu poolt esitatud laenu- ja muude finantstaotluste, nendele lisatud dokumentide ja muu informatsiooni läbi vaatamine ning selle alusel seisukoha võtmine laenu/liisingu taotleja maksevõime ja usaldusväärsuse, tema poolt pakutavate tagatiste olemasolu ja piisavuse kohta lähtudes Pangas kehtestatud Krediidipoliitikast.

Siseauditi osakond (03.07.1996). Osakonna töö hõlmab kõiki Panga juhtimis- ja tegevustasandeid, et tagada krediitdiasutuse tegevuse efektiivsus, finantsaruandluse usaldusväärsus ning vastavus seadustele ja muudele õigusaktidele, Panga juhtimisorganite poolt kinnitatud sise-eeskirjadele ja heale pangandustavale ning otsuste vastuvõtmine usaldusväärse ja asjakohase informatsiooni alusel.

Auditikomitee (15.06.2011) on nõuandvaks organiks Panga nõukogule ja juhatusele eesmärgiga tagada majandustegevuse ja riskijuhtimise vastavus Panga eesmärkidele. Komitee ülesanne on nõukogu ja juhatuse nõustamine järelevalve teostamisega seotud küsimustes, sealhulgas raamatupidamise korraldamise, välisauditi teostamise, sisekontrollisüsteemi toimimise, finants- ja operatsiooni riskide juhtimise ja tegevuse seaduslikkuse monitooringu ning eelarve koostamise ja majandusaasta aruande kinnitamise osas.

Panga juhatuse on moodustanud ja kinnitatud järgnevate Panga üksuste tegevuse üldpõhimõtted ja pädevuse:

Riskide ja kapitali juhtimise komitee (19.11.2019). Komitee ülesandeks on Panga konsolideeritud grupi varade väärtuse ja kasumi kasvu tagamise toetamine riskide efektiivse juhtimise teel; Panga nõuetekohase finantsseisundi tagamise rakendamine, lähtudes Panga poolt sooritatavate operatsioonide iseloomust ja ulatusest; Panga juhatusele ettepanekute väljatöötamine Panga tegevuse prioriteetide osas riskide valdkonnas, s.h. oluliste riskide tuvastamine, riskijuhtimise meetmete väljatöötamine, riskijuhtimise süsteemi täiustamine ja arendamine.

Enne 19.11.2019 riskide ja kapitali juhtimise funktsioone täitsid allpool välja toodud komiteed ja grupid, kelle tegevus oli lõpetatud Riskide ja kapitali juhtimise komitee loomisega:

Aktivate-passivate juhtimise komitee (12.04.2001.a. kuni 19.11.2019.a.) Komitee ülesandeks oli Grupi varade ja kohustuste juhtimine, likviidsuse-, rahastamis- ja investeerimisstrateegiate, finantsriskide juhtimine, kapitali planeerimine.

Likviidsuse ja finantsriskide juhtimise grupp (15.10.2008.a. kuni 19.11.2019.a.) Grupi ülesandeks oli operatiivne juhtimine ja kontroll riskijuhtimise koosseisu kuuluvate ja Panga poolt kehtestatud likviidsuse normatiivaktide täitmise üle.

Riskijuhtimise komitee (28.11.2018.a. kuni 19.11.2019.a.) Komitee põhiülesanneteks oli panga varade väärtuse ja kasumi kasvu tagamine riskide efektiivse juhtimise teel kehtestatud piirides. Oluliste riskide tuvastamine, riskijuhtimise meetmete väljatöötamine, riskijuhtimise süsteemi täiustamine ja arendamine.

Riskijuhtimise grupp (25.01.2012.a. kuni 19.11.2019.a.) Grupi ülesandeks oli panga põhiriskide efektiivse juhtimissüsteemi loomine ja selle toimimise tagamine. Regulaarne monitooring, preventiivne kontroll riskide taseme jälgimise üle, finantsriskide testimine ja mõõtmine.

Talituspidevuse protsessi juhtimise komitee (15.03.2007). Komitee eesmärk on Panga äriprotsesside osaliselt või täielikult võivate riskide analüüs ja seire ning kriitilisuse hindamine; süsteemide, reeglite, protseduuride ning ennetusmeetmete väljatöötamine Panga grupi talituspidevuse tagamiseks mh kriisisituatsioonis sh personali koolitamine erinevateks kriitilisteks olukordadeks.

Arengugrupp (15.10.2003). Grupi peamisteks eesmärkideks on Panga arengukava väljatöötamine ja selle täitmise monitooring; uute toodete ja teenuste väljatöötamine; uute projektide, mis võivad avaldada mõju Panga arengule läbivaatamine ja analüüs, juhatusele projektide esitamine ja nende kaitsmine.

Kõrge riskiga klientide aktsepteerimise komitee (06.06.2018). Komitee eesmärk on nii olemasolevate kui ka potentsiaalsete kõrge riskiga klientide vastavuse kontroll AML nõuetele ja Panga riskiisule.

Finantsinspeksioonile esitatava aruandluse eest vastutav töögrupp (15.10.2003). Töögrupi eesmärk on tagada Finantsinspeksioonile esitatavate aruandluse vastavus õigusaktidele; uute aruannete koostamine, ettevalmistamine, Finantsinspeksioonile aruandluse esitamise monitooring.

Audiitor:

26.04.2019 aktsionäride koosolekul valiti TBB panga välisaudiitoriks aastateks 2019 ja 2020 PricewaterhouseCoopers AS. Juhtivaudiitor on Lauri Past. TBB pank täidab audiitori rotatsiooninõuet.

Audiitori poolt on Pangale 2019 aasta jooksul osutatud lepingujärgseid teenuseid, sh Panga konsolideeritud gruppi kuuluvate ettevõtete majandusaasta aruannete auditeid ning muid kindlustandvaid teenuseid, mille läbiviimise kohustus tuleneb krediitiasutuse seadusest ja väärtpaberituru seadusest.

2.3 TBB panga juhtimiskorra põhimõtted

Panga juhatuse liikmed kuuluvad Panga konsolideeritud grupi ettevõtete nõukogudesse. Igor Novikov ja Sergei Elošvili on AS-i TBB liising, AS-i TBB Invest ja AS-i Morgan Trade nõukogu liikmed.

Värbamisepõhimõtted juhtorgani liikme valikuks

Pank juhendab juhatuse ja nõukogu liikmete värbamisel krediitdiasutuste seadusest, EBA suunistest juhtorgani liikmete ja võtmeisikute sobivuse hindamise kohta, Finantsinspektsiooni soovituslikust juhendist ning Panga sise-eeskirjast. Juhtorgani liikme värbamisel on eelistatud Panga grupi sisesed kandidaadid, samuti kasutatakse sihtotsingut.

Panga juhatuse ja nõukogu liikmeteks valitakse isikud, kellel on krediitdiasutuse juhtimiseks vajalikud teadmised, oskused, kogemused, haridus, kutsealane sobivus ja laitmatu ärialane reputatsioon. Enne isiku valimist panga juhatuse või nõukogu liikmeks esitab kandidaat pangale ülevaate oma hariduse, töökogemuse, ettevõtluses osalemise ja tema kohta karistusregistrisse kantud karistuste kohta ning kinnituse, et puuduvad sellised asjaolud, mis välistavad tema õiguse olla krediitdiasutuse juht.

TBB pangal kui väikest turuosa omaval ja tavapäraseid Panga ja finantseerimistooteid pakkuval krediitdiasutusel on väiksekoosseisuline ning lihtne juhtimisstruktuur. Juhtorgani liikme sobivuse hindamisel võetakse arvesse Panga tegevuse iseloomu, ulatust ja keerukust ning ametikohaga kaasnevat kohustusi. Pank hindab juhtorgani liikme kandidaadi reputatsiooni, tema ametikohale vastavaid teadmisi, oskusi ja kogemusi, samuti sõltumatust ja ametiülesannete täitmisele pühendavat aega. Hindamine ja selle tulemused dokumenteeritakse.

Panga juhid tegutsevad nendelt oodatava ettenägelikkuse ja kompetentsusega ning vastavalt nende ametikohale esitatavatele nõuetele, lähtudes Panga ning selle klientide huvidest.

Mitmekesisuspoliitika

Pank pakub võrdseid võimalusi ja võrdseid õigusi kõigile, sõltumata soost, rahvusest, etnilisest päritolust, vanusest, seksuaalsest orientatsioonist, soolisest identiteedist või usutunnitusest.

Mitmekesisuse üldpõhimõtted kehtivad sealhulgas juhtorgani liikmete valikul. Panga nõukogu ja juhatuse liikmete koosseis on piisavalt mitmekesine ja vastab juhtorganite koosseisu mitmekesisuse põhimõtetele ning tagab, et juhtorgan on töövõimeline ja on esindatud erinevate pädevuste ja ametialase taustaga isikud. Juhtidel on kollektiivselt piisavad teadmised, oskused ja kogemused, arvestades krediitdiasutuse ärimudelit ning strateegiat, et mõista krediitdiasutuse tegevust, sealhulgas peamisi riske.

Riskikomitee

Arvestades Panga tegevuse laadi, ulatuse ja keerukuse astet, ei ole Pangas moodustatud eraldi riskikomiteed, selle ülesandeid täidab vastavalt KAS-is sätestatuga auditikomitee. Riskijuhtimine sh kuidas teave riski kohta jõuab juhtorganini on kirjeldatud **Lisas 4**.

2.4 TBB panga suuremad aktsionärid

Leonarda Invest AS omab TBB pangas 48,45% osalust, ülejäänud aktsionäridel on kõigil eraldiseisvalt alla 10% osalusest. Aktsiad jagunevad järgmiselt:

Aktsionär	Riik	Aktsiate arv seisuga 31.12.2019	Osaluse %	Aktsiate arv aastaruande koostamise ajal	Osaluse %
Leonarda Invest AS	Eesti	12 354 034	48,45%	12 354 034	48,45%
Muud aktsionärid	Eesti	8 184 414	32,10%	8 184 414	32,10%
Muud aktsionärid	Venemaa	4 961 552	19,45%	4 961 552	19,45%
Kokku		25 500 000	100,00%	25 500 000	100,00%

2.5 2019. aasta tulemuste ülevaade

2019. aasta väliskeskkonna peamised sündmused¹:

- Eesti majandusolusid jääb lähiajal kujundama kaubanduspartnerite nõrkus ning USA ja Hiina kaubandustulist põhjustatud ebakindlus. Koos üleilmse kasvu raugemisega jaheneb ka Eesti peamiste kaubanduspartnerite majandus;
- Maailmamajanduse kasv aeglustub küll endiselt, aga viimastel kuudel on näha ka stabiliseerumise märke;
- Ameerika Ühendriikide ja Hiina kaubandusvaidlustes terendab leppe võimalus, Euroopa Liidu autotootjatele USA novembris imporditolle ei kehtestanud ning leppeta Brexiti risk on vähenenud;
- Ettevõtete investeeringud vähenevad vaatamata keskpankade leebele rahapoliitikale ja soodsatele rahastamistingimustele;
- Euroalal ja Jaapanis kahandab ettevõtete kindlustunnet eelkõige käimasolev kaubandussõda, aga ka kartus majanduslanguse ees;
- Ühendkuningriigis mõjutab investeeringuid Brexitit ümbritsev ebamäärasus;
- Aktsiaturgudel on viimase paari kuu jooksul valitsenud optimism;
- Toormeturgudel on hinnad valdavalt langenud;
- Euroala majandus kasvab, ehkki aeglaselt. Majanduse kvartalikasv ulatus kolmandas kvartalis 0,2%-ni ja aastakasv 1,2%-ni ehk kasvutempo oli sama mis eelmises kvartalis;
- Tööturu olukord ja hinnasurved on euroalal veidi nõrgenenud. Euroala töötus püsib 7,5% juures endiselt madal ja palgakasv 2,7% juures kiire.

2019. aasta Eesti majanduse peamised muutused²:

- Eesti majanduskasv on aeglustumas. Välisurgude kesise väljavaate ja seni jõudsalt suurenenud hõive stabiliseerumise tõttu raugab järgmiste aastate majanduskasv 2% lähedale;
- Tööpuudus tõuseb lähiaastatel nii majanduse jahtumise kui ka suureneva tööjõus osalemise tõttu. Inimeste aktiivsust tööturul suurendab pensioniea järkjärguline tõus ja kerkiv üldine palgatase, mis motiveerib töötamist;

¹ Rahapoliitika ja majandus. 4/2019. Eesti Panga neli korda aastas ilmuv ülevaade. <http://www.eestipank.ee>.

² Rahapoliitika ja majandus. 4/2019. Eesti Panga neli korda aastas ilmuv ülevaade. <http://www.eestipank.ee>.

- Tarbijahindade kasv jääb vaoshoituks;
- Ettevõtete võla kasv on pisut kiirenenud;
- Eluasemenõudlus ja -pakkumine olid 2019.a teises kvartalis jätkuvalt suured. Majapidamiste eluasemeinvesteeringud suurenesid kolmandas kvartalis mullu sama ajaga võrreldes püsivhinnas arvestades 25%;
- Eluasemehindade kasv oli esialgsel andmetel varasemast kiirem ja kvartali jooksul väljastatud uute eluasemelaenude mahu aastakasv tulenes nii laenulepingute arvu kui ka keskmise laenusumma kasvust.

2019. aastal olid Grupi tegevuses järgmised, peamised arengud:

- 2018. aastal vastuvõetud strateegilise arengukava rakendamise osana muutis pank oma nime. Alates 19.06.2019 panga uus ärinimi on AS TBB pank.
- 08. juulist 2019 sai AS TBB pank EBA CLEARINGU STEP2 SEPA Credit Transfer (SCT) maksete otseliikmeks. Otseliikmelisus võimaldab pangal teostada makseid ilma vahendajateta, mis tagab pangaklientidele võimaluse euromaksete kiireks saamiseks ja saatmiseks. Seni oli Eestis ainult kaks EBA CLEARINGU STEP2 SCT otseliiget, nimelt AS LHV Pank ja AS SEB Pank. Nüüd kuulub otseliikmete hulka ka AS TBB pank. STEP2 SCT süsteemi otseliikmeks saamine on ärinime muutmisele järgnev 2018.a. vastuvõetud arengustrateegia realiseerimise etapp.
- Augustis uuendas pank oma kodulehe eesmärgiga muuta olemasolev leht kliendi jaoks mugavaks.
- Alates 13.09.2019 hakkas AS TBB pank PSD2 nõuetega vastavusse viimiseks pakkuma oma klientidele võimalust kasutada üht rakendust juurdepääsuks oma rahalistele vahenditele eri pankades.
- Sügisel lõppes 2018.aastal alanud CRM süsteemi juurutamine. Lisaks alustati laenutoodete taotluste keskkonna loomisega. Uus taotluste keskkond võimaldab kliendil täita kodulehel laenutaotlus, mis seejärel jõuab CRM-i kaudu laenuhaldurini. Antud arendus võimaldab efektiivselt laenutaotlust analüüsida ning klient saab laenuotsuse oluliselt kiiremini.
- Põhiserverid viidi üle virtuaalsele platvormile. Antud tegevus tagab IT-protsesside töökindlust, turvalisust ja tõhusust ning aitab vähendada investeeringuid infrastruktuuri tulevikus.
- Sidetaristu ühendamise SWIFT-süsteemiga, mis aitab saavutada töökindlust, kiirust ja katkematu makseid.
- 2019. aastal pank korraldas ka erinevaid hoiuste kampaaniaid, mis olid suunatud kohalikele klientidele.

Muud 2019. aasta olulised sündmused ja arengud:

- Panga juhatuse koosseisu muutmine;
- Uue internetipanga ja mobiilirakenduse arendustöödega alustamine;
- Välgmaksete süsteemi juurutamise protsessi alustamine.

Huvi pangateenuste ja toodete vastu oli 2019.aastal stabiilne ja praktiliselt samal tasemel kui 2018. aastal.

Kasumiaruande analüüs

TBB panga Grupi 2019. aasta auditeeritud kahjum moodustas -821 tuhat eurot, 2018. aasta kasum moodustas 1 448 tuhat eurot. Grupi kogutulud langesid eelmise aastaga võrreldes 20,5% ja moodustasid 7 134 tuhat eurot.

2019.aasta teisel poolaastal intressitulu kasv on aeglustunud ja tulemusena intressitulu moodustas 94,1% 2018. aastaga võrreldes (vt lisa 16). Intressitulu pangadeposiitidelt langes 36,1% ja ulatus 493 tuhande euroni, keskmine intressimäär on langenud (31.12.2019: 1,73% ja 31.12.2018: 1,87%). 2019.aastalõpu seisuga panga tähtajaliste deposiitide jäägid kahanesid 2018.aastalõpu seisuga võrreldes ning üleöödeposiidid puudusid (vt lisa 6). Laenude intressitulude 2,1%-ne kasv oli tingitud keskmise laenuintressimäära kasvust (31.12.2019: 4,58%; 31.12.2018: 4,53%) laenuportfelli kahanemise taustal (vt lisa 7). Liisingtegevusest intressitulude aastakasv oli 4,2%.

Intressikulu kasvas 1,7% ja moodustas 1 046 tuhat eurot (vt lisa 17). Varadega seotud negatiivse intressimäärast tingitud intressikulu langes 16,6% võrra ja ulatus 306 tuhande euroni. Intressikulu hoiustelt kasvas 11,7% eelmise aastaga võrreldes. Keskmine intressimäär on kasvanud (31.12.2019: 1,69%; 31.12.2018: 1,59%). Maaelu Edendamise Sihtasutuselt ja KredEx Sihtasutuselt kaasatud resurssid ja saadud laenude keskmised intressimäärad on ka veidi kasvanud (vastavalt 31.12.2019: 1,01% ja 4,00%; 31.12.2018: 0,97% ja 3,96%).

Kokkuvõttes Grupi neto intressikasum kahanes 8,9% võrra ja ulatus 2 393 tuhande euroni (2018: 2 627 tuhat euro).

2019. aastal nõuete väärtuse muutusest saadud kahjum summas 770 tuhat eurot on oodatava krediidikahjumi (ECL) suurenemise tulemus mille põhjuseks oli individuaalsete allahindluste kasv faasis 3 (2018: perioodi kahjum 12 tuhat euro) (vt lisad 2, 3, 7, 18).

Teenustasutulu langes 30,8% ja moodustas 2 071 tuhat eurot (2018: 2 993 tuhat eurot), mis oli peamiselt tingitud maksetega seotud teenustasu vähenemisest (vt lisa 19). 2019. aastal olid teenustasutulude struktuuris kõige olulisemad:

- maksetega seotud teenustasud 47,9% (2018: 51,4%);
- pangakaartidega seotud teenustasud 21,3% (2018: 14,6%);
- kontode hooldustasud 17,2% (2018: 18,1%).

Teenustasukulu kasvas võrreldes eelmise aastaga 3,1% ja moodustas 1 443 tuhat eurot (2018: 1 399 tuhat eurot) (vt lisa 20). Teenustasukulu struktuuris saab välja tuua kolm olulisemat gruppi:

- andmetöötluse teostamise tasu 33,0% (2018: 24,6%);
- maksetega seotud teenustasud 31,1% (2018: 35,6%);
- kaarditeenustega seotud tasud 27,2% (2018: 29,7%).

Kokkuvõttes kahanesid Grupi neto teenustasud 60,6% ja moodustasid 628 tuhat eurot.

2019. aastal valuutavahetustehingute mahu langusega sai Grupp finantstehingutelt kasumit summas 1 299 tuhat eurot, mis on eelmise aastaga võrreldes 27,3% vähem (2018: 1 788 tuhat eurot) (vt lisa 21).

Kinnisvarainvesteeringute ümberhindluse kasum oli 44 tuhat eurot (2018.aasta kahjum 515 tuhat eurot) (vt lisa 10).

Administratiivkulud kasvasid aastaga 12,1% moodustades 3 554 tuhat eurot (2018.aastal 3 169 tuhat eurot). Kulude struktuuris oli suurimaks kuluallikaks personalikulud ja nende osakaal moodustas 85,3% administratiivkuludest (2018. aastal 82,5%) (vt lisad 22-23).

Muud tegevustulud 2019. aastal kahanesid võrreldes eelmise aastaga 43,4% ja moodustasid 259 tuhat eurot (2018. aastal 458 tuhat eurot). Muude tegevustulude suuruse vähenemine oli sh tingitud kinnisvara objekti müügist (vt lisa 24, 8, 10).

Muud tegevuskulud 2019. aastal jäid samal tasemel ja moodustasid 677 tuhat eurot (2018.aastal 686 tuhat eurot) (vt lisa 25).

Bilansi analüüs

TBB panga Grupi bilansimaht seisuga 31. detsember 2019 kahanes aasta algusega võrreldes 27,0%, moodustades 156 834 tuhat eurot (2018: 215 090 tuhat eurot). Languse peamiseks põhjuseks on võlgnevuste klientidele ehk klientide hoiuste kahanemine seoses panga uuendatud AML (rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise) poliitikaga, mille tulemusena vaadati üle ärisuhted mitteresidentidest klientidega.

Laenutegevus

Grupi jääkväärtuses bruto laenunõuded klientidele 2019. aastal 2,5%-se kahanemisega moodustasid 54 240 tuhat eurot (31.12.2018: 55 618 tuhat eurot) (vt lisa 7). Kliendisektorite lõikes muutusid nõuded järgmiselt: laenunõuded juriidilistele isikutele langesid 4,7% võrra ja nõuded eraisikutele kasvasid 19,4% võrra. Laenukahjumite katteks moodustatava reservi bilansiline saldo seisuga 31. detsember 2019. aasta on -1 278 tuhat eurot (31.12.2018: -528 tuhat eurot) (vt lisa 7). Reservi järsu suurenemise põhjuseks on individuaalsete allahindluste kasv Faasis 3. Vastavalt IFRS9 jõustumisele alates 01.01.2018 ja uue mudeli rakendamisele moodustatakse allahindluse reserv lähtudes oodatava krediidikahjumi mudelist (vt lisa 2, 3, 4).

Finantseerimine

Seisuga 31. detsember 2019. aasta Grupp ei oma kohustusi teiste krediidasutuste eest.

Võlgnevused klientidele moodustasid 31. detsember 2019 seisuga 119 096 tuhat eurot ja aasta algusega võrreldes on vähenenud 32,3 % võrra, mis oli tingitud juriidiliste isikute hoiuste mahu 44,3%- langusest. Hoiuste mahu langus on peamiselt tingitud panga uuendatud AML poliitikast johtuvast otsusest vaadata üle ärisuhted mitteresidentidest klientidega. Eraisikute hoiuste maht on kasvanud 0,8% võrra (vt lisa 11).

Muud võlad 2019. aastal kasvasid 1,9% võrra ja moodustasid 6 519 tuhat eurot (2018: 6 399 tuhat eurot) (vt lisa 12). Grupi ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse koostöö eesmärgiks on parandada väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate võimalusi kaasata finantsvahendeid, tagada nende võimaluste rakendatus üldistes huvides. KredEx Sihtasutusega koostöö eesmärgiks on alustavate ettevõtjate finantseerimisvõimaluste ühine parandamine. Pank finantseerib Sihtasutuselt saadavate rahaliste vahendite arvelt ettevõtjate äritegevust.

Muude kohustuste ja viitvõlgade kahanemine 12,6% võrra oli seotud maksete teel vähenemisega tavapärase pangategevuse käigus (2019: 4 806 tuhat eurot, 2018: 5 499 tuhat eurot)(vt lisa 13).

2.6 TBB panga arengusuunad 2020. aastaks

AS TBB panga grupi strateegia aastateks 2018 kuni 2021 seab raamistiku AS-ga TBB pank poolt elluviidavatele tegevustele. Strateegia väljatöötamisel on toetunud Eesti makromajanduskeskkonna ning pangandusturu hetkeolukorra analüüsile ja tulevikutrendide prognoosile, panga sihtklientuuri vajadustele ning panga võimele neid vajadusi rahuldada.

Panga strateegia täpsustab panga sihtklientuuri ning seab eesmärgid panga personali, organisatsiooni, juhtimise ning infotehnoloogia arendamiseks. Kiirema arengu tagamiseks kaalub pank infotehnoloogiliste lahenduste sisse ostmist professionaalsetelt teenusepakkujalt.

TBB panga strateegia elluviimiseks rakendatakse väljatöötatud tegevusplaani, mis fikseerib strateegia elluviimiseks vajalike ja olulisemate tegevuste loetelu koos vastava ajakavaga 2020. ja 2021. aasta kohta. Tegevusplaani uuendatakse kaks korda aastas. Äristrateegias välja toodud eesmärkidest lähtuvalt kinnitab pank turundusstrateegia eraldi dokumendis.

2020. aastal on pank peamiselt kontsentreerunud eraklientidele suunatud toodete arendusse: eluaseme- ja hüpoteeklaenu, tarbimislaenu ning krediitkaardid. Peamisteks eesmärkideks on optimeerida otsustusprotsess, automatiseerida klientide kontroll, andmete sisestamine, lisamine panga programmidesse läbi API ja maksuvõimekuse analüüsi. Lisalahendusena on juurutamisel ilma tagatiseta laenude väljastamine ja residentidele kontode avamine ilma näost näkku tuvastamiseta.

2020. aasta teisele poolele jääb äri-laenuaotluste analüüsimise automatiseerimine, protsesside optimeerimine, sh kiirendamine. Samuti on käivitatud erinevad turundusprojektid järgmistel platvormidel ja kodulehtedel: Facebook, Instagram, Google ads ja City24.ee. Töös on uue kodulehekülje arendus, tänu millele oleme klientide jaoks nähtavamad, tõuseb kodulehekülje turvalisus, leitavus, külastatavus ja kasutusmugavus.

Oluline osa panga arendustes on seotud erinevate rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tööprotsesside automatiseerimisega, mis sisaldab ka uue analüüsi ja skooringu ning monitooringu tarkvara juurutamist.

2.7 Sisekontrollisüsteem

Sisekontrollisüsteem toimib vastavalt AS TBB panga nõukogu poolt 14.12.2018.a. kinnitatud „Sise- ja vastavuskontrolli süsteemi poliitikale“.

Sisekontrollisüsteem on AS TBB panga juhatuse eestvedamisel rakendatud organisatsiooniliste meetmete, tegevuste ja sise-eeskirjade süsteem, mille ülesandeks on tagada AS TBB panga Grupi riskide piisav juhtimine, eesmärkide võimalikult efektiivne saavutamine, aruandluse korrektsus, varade ja andmete kaitse ning kehtivate õigusnormide täitmine.

Iga Panga Grupi juhtimis- ja tegevustasand täidab sisekontrollisüsteemis oma kindlaid ülesandeid.

Sisekontrollisüsteemi loomise ja tõhusa toimimise eest Panga Grupis vastutab Panga juhatuse. Juhatuse kehtestab Panga Grupi tegevust reguleerivad dokumendid (sh struktuur, tegevuskavad, sise-eeskirjad, limiidid ja muud sisenormid) ning tagab nende nõuetekohasuse ja täitmise.

Panga Grupis täidavad olulisi kontrollifunktsioone riskijuhtimise teine kaitseliin, mis koosneb riskikontrolli-, vastavuskontrolli- ja sisekontrolli funktsioonidest, ja kolmas kaitseliin, mida esindab siseauditi osakond. Iga kontrollifunktsioon omab piisavaid volitusi oma töökohustuste täitmiseks ning esitab AS TBB panga juhatusele ja/või nõukogule regulaarselt aruandeid.

Osakondade juhatajad vastutavad nende riskide juhtimise ja kontrollimise eest, millega nad oma tegevuses kokku puutuvad. Iga osakonna juhataja peab tagama oma alluvate piisava juhendamise, kontrollima nende tegevust ning nõudma neilt nende tööd reguleerivate dokumentide täitmist.

Sisekontrollisüsteemi osaks on ka komiteede süsteem, kuhu kuulusid 2019.a. lisaks õigusaktidega nõutud krediidikomiteele ja auditikomiteele veel riskide ja kapitali juhtimise komitee (alates 19.11.2019 asendas seni kehtinud aktive-passivate juhtimise komitee, riskijuhtimise komitee, riskijuhtimise grupi, likviidsuse ja finantsriskide juhtimise töögrupi), kõrge riskiga klientide aktsepteerimise komitee, talitluspidevuse protsessi juhtimise komitee, operatsiooniriskide juhtimise töögrupp, ning vastavuskontrolli komitee.

AS TBB panga nõukogu teostab järelevalvet Panga ja kogu Grupi tegevuste üle, jälgides juhatuse tööd (sh sisekontrollisüsteemide rakendamisel), kehtestades Grupi strateegia ja tegevuse üldpõhimõtted, sh üldised riskijuhtimise põhimõtted.

AS TBB panga sisekontrollisüsteemi ja riskijuhtimise toimimist hindab ja kontrollib (auditeerib) regulaarselt siseauditi osakond. Siseauditi osakond allub vahetult nõukogule ning lähtub oma tegevuses nõukogu kinnitatud osakonna põhimäärusest, poliitikast ja protseduuridest ning aasta tööplaanist. Siseauditi osakond koostab oma töö tulemusena aruandeid, milles annab Panga juhatusele ja nõukogule objektiivset tagasisidet tuvastatud puuduste kohta ning teeb ettepanekuid puuduste kõrvaldamiseks. Siseauditi osakond kontrollib korrapäraselt Finantsinspeksiooni ja siseauditi aruannetes väljatoodud puuduste kõrvaldamist.

2.8 Dividendipoliitika

Dividendide maksmise eeldused ja põhimõtted on sätestatud Panga aktsionäride 25.04.2018.a. kinnitatud „Dividendipoliitikas“, mis on avaldatud Panga kodulehel.

2.9 Tasustamise põhimõtted

AS-is TBB pank kehtivad nõukogu poolt kinitatud tasustamise põhimõtted. Põhimõtted tuginevad efektiivsel tulemustele orienteeritud töökultuuril koos kvaliteetse riskijuhtimisega, arvestades kapitali piisavust ja vajalikku likviidsust. Pangas toimub töötajate töö tasustamine valdavalt põhitöötasu baasil. Juhatuse liikmetele ja töötajatele tulemustasu 2018. ja 2019. aastal ei ole makstud. Siseauditi osakond kontrollib ja hindab üks kord aastas krediidasutuse juhatuse liikmete ja töötajate tasustamise põhimõtete vastavust krediidasutuste seaduses sätestatud nõuetele.

2.10 Suhtarvud ja kapitali adekvaatus

Järgnevalt on esitatud olulisemad **suhtarvud**, mis iseloomustavad Grupi tegevust 2019. ja 2018. aastal. Seejuures on keskmised bilansilised näitajad võetud eelmise aasta lõpu ning aruande aasta

iga kvartali lõpu vastavate andmete aritmeetilise keskmisena. Kasumiaruande näitajate puhul lähtutakse aruandeaasta tegelikest andmetest.

Suhtarvud	31.12.2019	31.12.2018
1. ROE	-3,04%	5,32%
2. EM	6,12	8,04
3. PM	-11,46%	16,14%
4. AU	4,33%	4,10%
5. ROA	-0,50%	0,66%
6. EPS	-0,03	0,06

Suhtarvud on arvutatud järgmiste valemite alusel:

1. Omakapitali tootlus (ROE): Puhaskasum (kahjum) / omakapital (%)
2. Omakapitali kordaja (EM): Aktivad / omakapital
3. Puhastootlus (PM): Puhaskasum (kahjum) / kogutulud* (%)
4. Vara tootlikkus (AU): Kogutulud / aktivad (%)
5. Koguvara tulutase (ROA): Puhaskasumi suhe koguvarasse %
6. Tulu aktsia kohta (EPS): Puhaskasum (kahjum) / keskmine aktsiate arv (EUR)

*Kogutulud on kasumiaruandes kajastatud kõikide tulude summa.

Kapitalivajaduse planeerimine toimub regulatiivse **kapitali adekvaatsuse** arvutamise baasil, millele liidetakse juurde kapitalinõuded täiendavate riskide katteks.

Kapitali adekvaatsus ehk koguomavahendite suhtarv = omavahendid / koguriskipositsioon (%) väljendab Grupi omavahendite piisavust krediidiriski, tururiski ja operatsiooniriski katmiseks ning vastavust krediidasutuse majandustegevusele. Seisuga 31.12.2019 kapitali adekvaatsus oli 27.30% (31.12.2018: 25.73%).

Omavahendite ja suhtarvude arvestus

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Esimese taseme omavahendid (TIER 1)	25 616	25 776
Esimese taseme põhiomavahendid (CET 1)	25 616	25 776
Sissemakstud aktsiakapital	25 500	25 500
Eelmiste aastate jaotamata kasum/kahjum	729	-127
Aruandeperioodi kasum /kahjum (-)	-821	1 448
(-) Mitteaktsepteeritav osa aastakasumist	-	-1 448
Kasumi arvel moodustatud reservid	1 005	928
Esimese taseme põhiomavahendite mahaarvamised	-797	-525
Koguomavahendid	25 616	25 776
Riskiga kaalutud varad kokku (Koguriskipositsioon)	93 845	100 167
Kapitali suhtarvud ja puhvrid		
Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv (CET1)	27.30%	25.73%
Esimese taseme omavahendite suhtarv (TIER 1)	27.30%	25.73%
Koguomavahendite suhtarv	27.30%	25.73%
Kombineeritud puhvri nõue	3 285	3 506
Kapitalisäilitamise puhvri nõue	2 346	2 504
Süsteemse riski puhvri nõue	939	1 002

Krediidiriski kapitalinõuete arvutamisel kasutab TBB panga Grupp standardmeetodit. Grupi krediidiriski kapitalinõude arvutamiseks seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 on võetud arvesse nii bilansilised varad kui ka bilansivälised kohustused.

Riskiga kaalutud varad

(tuhandetes eurodes)

	31.12.2019	Kapitali baasnõuded (8 %)	31.12.2018	Kapitali baasnõuded (8 %)
KOGURISKIPOSITSIOON	93 845	7 507	100 167	8 013
Riskiga kaalutud vara krediidiriski ja vastaspoole krediidiriski puhul	82 150	6 571	90 435	7 234
Valitsus	2	-	4	-
Krediidiasutused ja investeerimisühingud	6 116	489	11 892	951
Äriühingud	7 638	611	8 156	653
millest: VKE	6 932	555	7 500	600
Jaenõuded	336	27	381	30
Kinnisvaraga tagatud nõuded	38 835	3 107	41 030	3 282
millest: VKE	32 811	2 625	39 192	3 135
Viivitatud nõuded	4 140	331	1 758	141
Eriti suure riskiga seotud kirjed	9 218	737	9 480	758
Muud varad	15 865	1 269	17 734	1 419
Kokku välisvaluutariski summa	575	46	-	-
Kokku operatsiooniriski summa	11 120	890	9 732	779

*VKE - määratletud mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad. Mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE'd) kategooriasse kuuluvad ettevõtted, millel on vähem kui 250 töötajat ja mille aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot (väljavõtte komisjoni soovitus 2003/361/EÜ lisa Artiklist 2).

Kapitalinõuded ja puhvrid

31.12.2019

Oma- vahendid	Oma vahendite summa	Koguriski positsioon	Omavahendite baasnõuded	Baasnõuete ülejäak(+) pudujääk(-)		Kapitali adekvaatus	Kapitali säilitamise puhver		Süsteemse riski puhver		Kapitalinõuded kokku, k.a.puhvrid		Kogunõuete ülejäak(+) pudujääk(-)
	1	2	3	4=2x3	5=1-4	6=1/2	7	8=2x7	9	10=2x9	11=3+7+9	12=2x11	13=1-12
Kogu kapital	25 616	93 845	8%	7 508	18 108	27.30%	2.5%	2 346	1%	939	11.5%	10 792	14 823
Tier 1 kapital	25 616	93 845	6%	5 631	19 985	27.30%	2.5%	2 346	1%	939	9.5%	8 915	16 700
CET 1 kapital	25 616	93 845	4.5%	4 223	21 393	27.30%	2.5%	2 346	1%	939	8%	7 508	18 107

Kapitalinõuete määrusega nähakse krediidiasutustele ette nõue arvutada finantsvõimenduse määr. **Finantsvõimenduse määr** võrdub esimese taseme omavahendite ja riskipositsiooni näitaja jagatisega ning väljendatakse protsendina. Finantsvõimenduse määra eesmärk on katta ülemäärase finantsvõimenduse risk (risk, mis tuleneb krediidiasutuse liiga kiirest kohustuste kasvust) ja toimida kaitsemeetmena riskitundlikele omavahendite nõuetele.

Finantsvõimenduse määra arvutamine

(tuhandetes eurodes)

	31.12.2019	31.12.2018
Bilansilised riskipositsioonid	156 037	215 090
Muud bilansivälised kirjed	2 709	1 541
Finantsvõimenduse määra riskipositsiooni väärtus	158 746	216 631
Esimese taseme omavahendid	25 616	25 776
Finantsvõimenduse määr, kasutades esimese taseme omavahendite täielikult rakendatud määratlust	16.14%	11.90%

Juhkonna hinnangul Grupp on vastavuses kõikidega välis- ja sisemiste kapitali juhtimise nõuetega seisuga 31.12.2019 ja 31.12.2018.

Aruande perioodil säilitas Grupp **likviidsuse taseme**, mis on piisav klientide ja järelevalveorganite kõigi nõuete täimiseks. Arvutatud perioodi lõpule eelneva kaheteistkümne kuu lõpu andmete aritmeetiliste keskmisena likviidsuskattekindluse ehk LCR (%) oli 2019 aastal 365% ja 2018 aastal 442% (regulatiivne miinimumnõue on 100%). Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 575/2013 sätestatud avalikustatav teave Grupi likviidsuskattekindluse avalikustamise kohta kajastatakse AS TBB panga 2019. aasta riski ja kapitali (Pillar 3) raportis panga koduleheküljel.

2.12 TBB panga Grupi konsolideeritud bilansid 2015-2019

	(tuhandetes eurodes)				
	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
Sularaha	1 023	1 183	905	1 248	1 497
Nõuded	138 037	195 598	212 217	196 006	189 559
Muu vara	1 392	1 820	1 627	2 971	3 111
Aktsiad ja muud väärtpaberid	37	37	37	37	37
Materiaalne põhivara	4 878	4 601	3 930	3 894	1 951
Immateriaalne põhivara	797	-	-	-	-
Kinnisvarainvesteeringud	10 670	11 851	12 596	12 837	9 687
AKTIVA (VARAD) KOKKU	156 834	215 090	231 312	216 993	205 842
Võlgnevus	125 615	182 357	198 075	183 341	179 641
Muud kohustused ja viitvõlad	4 806	5 499	6 936	9 072	2 557
Kohustused kokku	130 421	187 856	205 011	192 413	182 198
Omakapital kokku	26 413	27 234	26 301	24 580	23 644
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL) KOKKU	156 834	215 090	231 312	216 993	205 842

2.13 Kohtuvaidlused ja maksurevisjonid

2019 aastal ning aruande esitamise päeva seisuga on Pangal käimas kaks pankroti-, neli täite- ja üks kohtumenetlus võlgnike suhtes. Panga vastu ei ole aruandekuupäeva ja aruande koostamise kuupäeva seisuga algatatud uusi kohtumenetlusi, varasemast perioodist jätkuvad kaks hagimenetlust, sh ühte hagimenetlust on kaaskostjana kaasatud AS TBB liising. Mõlemas hagimenetluses on olemas kohtuotsused Panga kasuks, mis ei ole jõustunud.

Pank leiab, et kohtuotsuste vaidlustamine ei muuda nende sisu ning hindab ebatõenäoliseks võimaliku kahju saamise.

Seisuga 31.detsember 2019.a. ei ole Panga ühisesse konsolideerimise gruppi kuuluvatel AS-il Morgan Trade ja AS-il TBB Invest ühtegi kohtu- ega arbitraazimenetluses olevat asja, millest võiks tulevikus panga ettevõtetele tekkida olulist kahju.

Panga Grupi suhtes ei ole maksuhaldur 2019. aastal maksurevisjoni teostanud. Maksuhalduril on õigus kontrollida ettevõtja maksuarvestust kuni 5 aasta jooksul maksudeklaratsiooni esitamise tähtajast ning vigade tuvastamisel määrata täiendav maksusumma, intressid ning trahv. Grupi juhtkonna hinnangul ei esine asjaolusid, mille tulemusena võiks maksuhaldur määrata ettevõtjale olulise täiendava maksusumma.

3. KONSOLIDEERITUD RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE

3.1 TBB panga Grupi konsolideeritud finantsseisundi aruanne

(tuhandetes eurodes)			
AKTIVA (VARAD)	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Sularaha		1 023	1 183
Nõuded		138 037	195 598
Nõuded keskpangale	5	53 786	80 392
Nõuded krediitiasutustele	6	31 289	60 116
Nõuded klientidele	7	52 962	55 090
Muu vara	8	989	1 490
Kuld		440	367
Materiaalne põhivara	9	4 878	4 601
Immateriaalne põhivara	9	797	-
Kinnisvarainvesteeringud	10	10 670	11 851
AKTIVA(VARAD) KOKKU		156 834	215 090

PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPIAL)	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Võlgnevused		126 615	182 357
Võlgnevused klientidele	11	119 096	175 958
Muud võlad	12	6 519	6 399
Muud kohustused ja viitvõlad	13	4 806	5 499
KOHUSTUSED KOKKU		130 421	187 856
Aktiikapital	14	25 500	25 500
Reservid	14	1 005	928
Akumuleerunud kasum/ (-kahjum)		-92	806
OMAKAPITAL KOKKU		26 413	27 234
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL) KOKKU		156 834	215 090

Aastaaruande lisad lehekülgedel 23-97 on käesoleva raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

3.2 TBB panga Grupi konsolideeritud koondkasumi aruanne

		(tuhandetes eurodes)	
	Lisa	2019	2018
Neto intressitulu		2 393	2 627
Intressitulu efektiivse intressimäära meetodil	16	2 804	3 035
Muu samalaadne tulu	16	635	621
Intressikulu	17	-1 046	-1 029
Nõuete väärtuse langus	7, 18	-770	-12
Neto teenustasud		628	1 594
Teenustasutulu	19	2 071	2 993
Teenustasukulu	20	-1 443	-1 399
Neto kasum finantstehingutelt	21	1 301	1 789
Administratiivkulud		-3 554	-3 169
Palgakulu	22	-2 271	-1 960
Palgaga seonduvad maksud	22	-759	-653
Muud halduskulud	23	-524	-556
Materiaalse ja immateriaalse põhivara kulum	9	-617	-477
Kinnisvara ümberhindlus	10	44	-515
Muud tegevustulud/kulud		-418	-228
Muud tegevustulud	24	259	458
Muud tegevuskulud	25	-677	-686
Kasum enne maksustamist		-993	1 609
Aruandeperioodi tulumaksukulu(-)/tulu(+)	2	172	-161
Aruandeaasta puhaskasum/ kahjum(-)		-821	1 448
Aruandeaasta koondkasum/ kahjum(-)		-821	1 448

Aastaaruande lisad lehekülgedel 23-97 on käesoleva raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

3.3 TBB panga Grupi konsolideeritud rahavoogude aruanne

		(tuhandetes eurodes)	
	Lisa	2019	2018
Rahavood äritegevusest			
Kasum enne maksustamist		-993	1 609
Korrigeerimised:			
Põhivara kulum	9	617	477
Kinnisvarainvesteeringu väärtuse muutus	10	-44	515
Neto intressitulu	16,17	-2 393	-2 627
Nõuete krediidiasutustele ja klientidele muutus	6, 7, 18	6 815	-1 123
Muude äritegevusega seotute nõuete ja ettemaksete muutus	8, 10	644	-194
Äritegevusega seotud kohustuste muutus	11,12,13	-57 461	-17 231
Saadud intressid	7, 16	3 496	3 642
Makstud intressid	11,17	-945	-952
Makstud tulumaks		-44	-161
Kokku rahavood äritegevusest		-50 308	-16 045
Rahavood investeerimistegevusest			
Materiaalse ja immateriaalse põhivara soetamine	9	-1 712	-1 148
Materiaalse ja immateriaalse põhivara maha kandmine	9	21	-
Kinnisvarainvesteeringute soetamine	10	-31	-387
Kinnisvarainvesteeringute müük	10	1 256	617
Kokku rahavood investeerimistegevusest		-466	-918
Rahavood finantseerimistegevusest			
Rendikohustuste põhiosa tagasimaksed	13	-74	-
Kokku rahavood finantseerimistegevusest		-74	-
Rahavood kokku		-50 848	-16 963
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses		127 073	144 036
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus		76 225	127 073

Raha ja raha ekvivalendina käsitletakse sularaha, korrespondentkontot Eesti Pangas, nõudmiseni hoiuseid ja üleöölaenusid teistes pankades.

		2019	2018
<i>Sularaha</i>		1 023	1 183
<i>Korrespondentkonto Eesti Pangas</i>	5	52 827	78 902
<i>Nõudmiseni hoiused ja üleöölaenusid teistes pankades</i>	6	22 375	46 988
Raha ja raha ekvivalendid kokku		76 225	127 073

Aastaaruande lisad lehekülgedel 23-97 on käesoleva raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

3.4 TBB panga Grupi konsolideeritud omakapitali liikumise aruanne

	(tuhandetes eurodes)			
	Aksiakapital	Reservid	Jaotamata kasum	Kokku
Saldo 01.01.2018	25 500	842	-556	25 786
Kohustusliku reservkapitali suurendamine	-	86	-86	-
Aruandeaasta koondkasum	-	-	1 448	1 448
Saldo 31.12.2018	25 500	928	806	27 234
Kohustusliku reservkapitali suurendamine	-	77	-77	-
Aruandeaasta koondkahjum	-	-	-821	-821
Lõppsaldo 31.12.2019	25 500	1 005	-92	26 413

Aastaruande lisad lehekülgedel 23-97 on käesoleva raamatupidamise aastaruande lahutamatud osad.

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1. Grupi üldinfo ja koostamise üldalused

AS TBB pank (endise ärinimega Tallinna Äripanga AS) alustas oma tegevust detsembris 1991. Panga peakontor asub Tallinnas, Vana-Viru 7. Pangakontorid asuvad Tallinnas Estonia pst 5a ja Viru 9 ning Narvas, Kerese 4. Panga põhifunktsioonideks on deposiitide kaasamine, laenude andmine klientidele ja teistele pankadele, arvelduste ning valuutaoperatsioonide teostamine oma klientidele.

Järgnevalt on toodud AS-i TBB pank (edaspidi ka “TBB pank” ja “Pank”) konsolideerimisgruppi (edaspidi ka „Grupp“) kuuluvate äriühingute üldandmed 31.12.2019 seisuga:

Ettevõtte nimi	Aadress	Tegevusala	Registrikoode Reg. Kuupäev	Osaluse määr
AS TBB pank	Vana -Viru 7, Tallinn	pangandus	10237984 30.12.1991	emaettevõte
AS TBB liising	Vana -Viru 7, Tallinn	liisingtegevus	10570483 16.07.1999	100%
AS TBB Invest	Vana -Viru 5, Tallinn	kinnisvaraarendus	11162243 01.09.2005	100%
AS Morgan Trade	Vana -Viru 7, Tallinn	kinnisvaraarendus	11169423 03.10.2005	100%

Käesolev TBB panga Grupi konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Rahvusvaheliste Finantsaruandluse Standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt (IFRS). Peamised raamatupidamisarvestuse põhimõtted on toodud allpool.

AS-i TBB pank konsolideeritud majandusaasta aruanne on avaldamiseks heaks kiidetud AS-i TBB pank juhatuse poolt ja esitatakse kinnitamiseks nõukogule ja aktsionäridele.

Gruppi kuuluvad ettevõtted kasutavad olulises osas ühtseid hindamisaluseid ja arvestusmeetodeid.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel ja varade ja kohustuste kajastamisel on lähtutud tegevuse jätkuvuse põhimõttest.

Konsolideeritud finantsaruannete koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse printsiibist, välja arvatud teatud varad (nt. kinnisvarainvesteeringud õiglases väärtuses). Raamatupidamise aruanded on koostatud tekkepõhise arvestusprintsiibi kohaselt.

Konsolideeritud finantsaruanded on koostatud tuhandetes eurodes, kui ei ole öeldud teisiti.

Lisa 2. Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte

Konsolideerimine

Tütarettevõtjad on kõik majandusüksused, mille üle Grupil on kontroll. Grupp kontrollib majandusüksust, kui ta saab või tal on õigused majandusüksuses osalemisest tulenevale muutuval kasumile ja ta saab mõjutada kasumi suurust kasutades oma mõjuvõimu majandusüksuse üle. Tütarettevõtjad konsolideeritakse raamatupidamise aastaaruandes alates kontrolli tekkimisest kuni selle lõppemiseni.

Emaettevõtte eraldiseisvas bilansis kajastatakse investeeringuid soetusmaksumuses, millest on maha arvatud vara väärtuse langusest põhjustatud allahindlused.

Elimineerimised konsolideerimisel

Konsolideeritud aruannete koostamisel on elimineeritud kõik Gruppi kuuluvate ettevõtete vahelised tehingud, omavahelised saldod ja realiseerumata kasumid.

Välisvaluutas toimunud tehingute ja saldode kajastamine

Arvestus- ja esitusvaluuta

Panga arvestus- ja esitusvaluutaks on euro.

Välisvaluutapõhised tehingud ja saldod

Välisvaluutatehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa Keskpanga valuutakursid. Välisvaluutas fikseeritud monetaarsed varad ja kohustused ning õiglasel väärtusel kajastatavad mitte-monetaarsed varad ja kohustused on ümber hinnatud eurodesse bilansipäeval ametlikult kehtinud välisvaluutakursside alusel. Kursimuutustest tekkinud kasumid ja kahjumid on kajastatud kasumiaruandes.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalentidena kajastab Grupp sularaha, korrespondentkontot Eesti Pangas, nõudmiseni hoiuseid ja üleölaenusid teistes pankades, mida saab ilma märkimisväärsel piiranguteta kasutada ja mille väärtuse muutuse risk on ebaoluline.

Äritegevuse rahavood on koostatud kasutades kaudset meetodit. Investeeringu- ja finantseerimis-tegevuse rahavood on esitatud aruandeperioodi brutolaekumiste ja -väljamaksetena.

Finantsvarad ja -kohustused

Finantsvarad

Finantsvarad on varad, mida võib klassifitseerida sularahaks, lepinguliseks õiguseks saada teiselt ettevõttelt sularaha või muud finantsvara, lepinguliseks õiguseks vahetada teise ettevõttega finantsinstrumente potentsiaalselt soodsatel tingimustel või teise ettevõtte aktsiateks.

Finantsvarad võetakse algselt arvele nende õiglasel väärtusel, mis sisaldab kõiki finantsvaraga seotud tehingukulusi.

Tavapärasel turutingimustel toimuvaid finantsvarade oste ja müüke kajastatakse väärtuspäeval. Finantsvarade ja –kohustuste edasine arvestus toimub olenevalt nende tüübist kas õiglase väärtuse, soetusmaksumuse või korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil.

Korrigeeritud soetusmaksumuse meetodi rakendamisel kajastatakse finantsinstrumenti bilansis tema algses, sisemise intressimääraga diskonteeritud soetusmaksumuses, millest on maha arvestatud põhiosa tagasimaksed ja väärtuse langusest või laekumise ebatõenäolisusest tingitud võimalik allahindlused.

Grupp klassifitseerib oma finantsvarad järgmistesse mõõtmiskategooriatesse:

1. Finantsvarad korrigeeritud soetusmaksumuses (AC)
2. Õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavad finantsvarad (FVTPL)
3. Õiglases väärtuses muutustega läbi muu koondkasumiaruande kajastatavad finantsvarad (FVOCI).

Finantsvarade klassifitseerimise aluseks on määrata kas tegemist on võlainstrumendiga, omakapitaliinstrumendiga või tuletisinstrumendiga.

Seisuga 31.12.2019 ei olnud grupil ühtegi finantsvara, mis oleks klassifitseeritud kategooriatesse õiglases väärtuses muutustega läbi muu koondkasumiaruande kajastatavad finantsvarad.

Juhtkond määrab finantsvarade klassifikatsiooni esialgsel arvelevõtmisel. Finantsinstrumendid liigitatakse kontserni finantsvarade juhtimise ärimudeli ja finantsvarade lepingupõhiste rahavoogude omaduste alusel.

(tuhandetes eurodes)			
Grupi finantsvarad	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Finantsvarad korrigeeritud soetusmaksumuses		137 720	195 464
Nõuded keskpangale	5	53 786	80 392
Nõuded krediitiasutustele	6	31 289	60 116
Nõuded klientidele ja muud nõuded (sisaldavad ka liisingunõuded)	7	52 502	54 612
Muud nõuded (raha teel, muu debitoorne võlgnevus)	8	143	344
Finantsvarad õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande		497	515
Nõuded klientidele ja muud nõuded	7	460	478
Omakapitaliinstrumendid (väärtapaberid)	8	37	37
Kokku finantsvarad		138 217	195 979

Individuaalselt oluliste finantsvarade väärtuse langust hinnatakse iga objekti jaoks eraldi.

Juhul, kui esineb väärtuse langusele viitavaid tunnuseid, hinnatakse finantsvara alla järgnevalt:

- soetusmaksumuses kajastatavad finantsvarad hinnatakse alla finantsvarast eeldatavasti tulevikus laekuvate maksete nüüdisväärtuseni (diskonteerituna turu keskmise tulususemääraga sarnaste finantsvarade suhtes);
- korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavad finantsvarad hinnatakse alla finantsvarast eeldatavasti tulevikus laekuvate maksete nüüdisväärtuseni (diskonteerituna antud finantsvara esmasel kajastamisel fikseeritud sisemise intressimääraga).

Finantsvarade allahindlusi kajastatakse aruandeperioodi kasumiaruandes kuluna. Soetusmaksumuses kajastatavate finantsvarade (aktsiad ja muud omakapitali instrumendid, mille õiglane väärtus ei ole usaldusväärselt hinnatav), välja arvatud investeeringud tütarettevõtetesse, allahindlusi ei tühistata.

Juhul, kui eelnevalt alla hinnatud korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavate finantsvarade väärtus järgnevatel perioodidel taas tõuseb, tühistatakse varasem allahindlus kuni summani, mis on madalam kahest alljärgnevast summast:

- finantsvarast eeldatavasti tulevikus laekuvate maksete nüüdisväärtus;
- bilansiline jääkväärtus korrigeeritud soetusmaksumuses juhul, kui allahindlust ei oleks eelnevalt tehtud.

Allahindluste tühistamisi kajastatakse aruandeperioodi kasumiaruandes samal kulukirjel vastukandena.

Finantsvarad korrigeeritud soetusmaksumuses

Raha ja nõuded krediidasutustele

IFRS 9 seisukohalt on teistesse pankadesse paigutatud hoiused loetakse võlainstrumentideks. Lähtudes ärimudeli ja APIM testi hindamisest kajastatakse neid finantsvarasid korrigeeritud soetusmaksumuses, milleks on nõude jääk aruandekuupäeva seisuga.

Laenud ja nõuded klientidele

Laenude ja nõuete kategooriasse klassifitseeritakse kindlaksmääratud või kokkuleppeliste maksetega mittetuletisinstrumendid, mis ei ole noteeritud aktiivsel turul ja mis ei ole soetatud kauplemise eesmärgil.

Laenud liigitatakse korrigeeritud soetusmaksumuses mõõdetud finantsvaradeks ja nende suhtes kohaldatakse IFRS 9 kohast oodatava krediidikahjumi mudelit, eeldusel et need vastavad järgmistele kriteeriumidele:

- neid hoitakse ärimudeli raames, mille eesmärk saavutatakse lepingupõhiste rahavoogude kogumisega (kogumiseks hoidmise ärimudel);
- nende lepingupõhised rahavood on ainult põhiosa ja tasumata põhiosalt arvestatud intressi maksed (APIM);
- kontsern Grupp ei määratle neid esmasel kajastamisel õiglasel väärtuses muutustega läbi kasumiaruande mõõtmise võimaluse kaudu.

Korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatud laenud ja nõuded kajastatakse, kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Laenude ja nõuete hindamine

Allahindluse nõuded baseeruvad oodatava krediidikahjumi (ECL) mudelil. ECL mudeli peamiseks põhimõtteks on näidata finantsinstrumentide krediitikvaliteedi kahanemise või paranemise mustreid.

ECL korrigeeritud soetusmaksumuses finantsvaradelt ja liisingu nõuetelt kajastatakse kui allahindlus, st kajastatakse koos nende varadega finantsseisundi aruandes. Allahindlus vähendab bilansilist bruto jääkväärtust. ECL bilansivälistelt positsioonidelt kajastatakse eraldi, st finantsseisundi aruandes kui kohustust. Allahindluse ja eraldise korrigeerimised seoses ECL muutusega kajastatakse kasumiaruandes oodatava krediidikahjumi netomuutusena. Perioodi allahindluse summa kajastatakse kasumiaruandes kirjel "Nõuete väärtuse langus".

Vastavalt IFRS 9-le jaotatakse finantsvarad kolme faasi vastavalt finantsvarade krediitkvaliteedi muutumisele:

Faas 1 – „toimivad finantsvarad“ (performing), mille puhul pole toimunud olulist krediitkvaliteedi halvenemist võrreldes esmase arvele võtmisega:

- arvele võtmise hetkel kajastatakse kahjum, mis eeldatavasti võiks tekkida antud varast järgneva 12 kuu jooksul,
- hindamine kogumite kaupa; tugineb mineviku kogemusel ja tulevikuprognosidel.

Faas 2 – „alatoimivad finantsvarad“ (underperforming), millel on toimunud oluline krediitkvaliteedi halvenemine:

- kajastatakse kahjum, mis eeldatavasti võiks tekkida antud varast järgneva kogu tema eluea jooksul,
- hindamine individuaalselt või sarnaste kogumite kaupa.

Faas 3 – „mittetöötavad finantsvarad“ (non-performing), krediitkahjumiga varad:

- kajastatakse kahjum, mis eeldatavasti võiks tekkida antud varast järgneva kogu tema eluea jooksul,
- hindamine individuaalselt iga vara kaupa.

Grupp hindab igal bilansipäeval, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud võrreldes esmase kajastamisega (SICR). Olulise krediidiriski suurenemise hindamine baseerub kvantitatiivsetel ja kvalitatiivsetel indikaatoritel. Need indikaatorid sisaldavad mis on makseviivitusega vahemikus üle 30 ja kuni 90 päeva ja finantsvarad, mis on klassifitseeritud kõrgendatud jälgimise alla. Krediidiriski oluline suurenemine väljendub muutuses eluea maksejõuetuse tõenäosuses (PD), võrreldes bilansipäeval stsenaariumitega kaalutud eluea PD muutust stsenaariumitega kaalutud esmase kajastamise eluea PD-ga. Juhul kui on toimunud oluline krediidiriski suurenemine võrreldes esmase kajastamisega, kajastatakse eluea ECL ja finantsvara liigub faasi 2.

Faasi 1 kuuluvate finantsvarade allahindluse summa moodustab 12 kuu oodatava krediitkahjumi. IFRS 9 alusel mõjutab finantsvara klassifitseerumine esimesest faasist teisse faasi oluliselt allahindluse summa suurst. Finantsvaradel, millel on toimunud oluline krediitkvaliteedi halvenemine (2 ja 3-sse faasi), arvutatakse oodatava krediitkahjumi kogu eluea kohta.

Maksejõuetus ehk „default“ on selline olukord, kus nõue vastab ühele või mitmele kriteeriumitele:

- nõue on viivituses üle 90 päeva;
- nõue on makseraskuste tõttu restruktureeritud;
- leping on lõpetatud või lepingu tähtaeg lõppenud;
- lepingu vastaspoole vastu on algatatud pankrotiprotsess;
- pankadevaheliste nõuete puhul – kui pangapäeva lõpu seisuga ei toimunud päevasiseseid makseid vastavalt lepingule;
- muud kvalitatiivsed tegurid, mida peetakse asjakohasteks.

Laenud ja nõuded pankadele

Pank arvestab hoiuste paigutamisel pankade rahvusvahelist krediitdireitingut (Standard & Poor's). Oodatud krediitkahjumi suuruse hindamise mudelis PD määra aluseks kasutatakse vastavat reitingut. Hoiused krediitdialutustes jaotatakse faasidesse vastavalt panga reitingule. Kui krediitkahjumi järjekordse hindamise hetkeks viimati avaldatud vastava panga reiting on muutunud allapoole, klassifitseeritakse hoius vastavasse faasi. Kui krediitkahjumi järjekordsete hindamiste vahelise perioodi jooksul ilmneb asjaolu, mis võib mõjutada vastava panga finantsseisundit, selles pangas asuva hoiuse faasi võib muuta allapoole olenemata viimati avaldatud reitingust. Kui järgneva krediitkahjumi järjekordse hindamise kuupäevaks panga reiting, kuhu on paigutatud vastav hoius, on paranenud, faasis 2 asuv hoius liigub tagasi faasi 1

vastavalt muutunud reitingule. Kui hoius asub faasis 3, seda faasi 2 enam tagasi ei tõsteta, olenemata reitingust. Kui pank, kuhu hoius on paigutatud, ei oma rahvusvahelist reitingut, siis sellise panga finantsseisund hinnatakse eraldi kasutades hindamise hetkeks viimati avaldatud finantsinformatsiooni ning omistatakse hoiusele faas vastavalt selle hindamise tulemustele.

Oodatud krediidikahjumite hindamise reserv rahvusvahelist reitingut omavatesse pankadesse paigutatud hoiuste osas (nii gruppide kui ka üksikute hoiuste osas) arvutatakse alljärgneva valemi järgi:

$$ECL = PD * LGD * EAD, \text{ kus}$$

ECL (Expected Credit loss) – oodatav krediidikahjum.

PD (Probability of Default) - krediidiriski ehk maksejõuetuse realiseerumise tõenäosus, mis väljendab faasi 1 hoiuste puhul järgmise 12 kuu jooksul kahjumi (12M EAD) esinemise võimalust ning faaside 2 ja 3 hoiuste puhul – kahjumi esinemise võimalust kuni tähtaja lõpuni (life-time EAD, k.a. juhul, kui hoiuse tähtaeg ületab 12 kuud).

LGD (Loss given default) - võimaliku krediidikahjumi osakaal hoiuse jäägist (%) krediidiriski realiseerumise korral. Tagamata nõuete puhul LGD väärtuseks eeldatakse 100%.

EAD – hoiuse summa koos kogunenud intressiga.

Kirje "**sularaha ja hoiused keskpankades**" on juhtkonna hinnangul oma olemusest madala krediidiriskiga ning selle oodatav krediidikahjum (ECL) on võrdne nulliga.

Andmeid vaadatakse regulaarselt üle ja uuendatakse vastavalt Standard&Poor's ja Fitch's raportile.

Laenud ja nõuded klientidele

Laenud klientidele jaotatakse kolmeks faasiks vastavalt finantsvarade krediitikvaliteedi muutumisele:

Faas 1

Faasi 1 kuuluvad lepingujärgselt toimivad laenud:

- Laenud alates arvelevõtmise hetkest
- Madala krediidiriskiga laenud (krediitiklass mitte alla 2,49)*
- Risk pole oluliselt kasvanud – laenud, millel puuduvad märkimisväärsed krediitikvaliteedi halvenemise tunnused (laenud viivitusega või viivitusega kuni 30 päeva).

Oodatav kahjum arvutatakse varade kogumite kaupa.

* *Laenu krediitiklass arvutatakse vastavalt lisas 4 "Riskijuhtimine. 4.1. Krediidirisk" kirjeldatud valemitele ja põhimõtetele*

Faas 2

Faasi 2 kuuluvad alatoimivad laenud:

- Krediidirisk on arvelevõtmise hetkest oluliselt kasvanud (klassi kahanemine vähemalt 1,5 punkti võrra)
- Üle 30 päeva kestvad ja kuni 90 päeva maksehäired
- Bullet-laenud, mille tähtaeg üle 1 aasta.

Kui nõue (või nõuete grupp) kliendile asub faasis 2 (aga teised nõuded faasis 1) ning selle nõude (nõuete) summa on üle 20% kõigest nõuetest antud kliendile, siis automaatselt on faasis 2 kõik ülejäänud antud kliendi nõuded.

Oodatav kahjum arvutatakse sarnaste varade kogumite kaupa või individuaalselt iga vara kaupa.

Faas 3

Faasi 3 kuuluvad mittetoimivad laenud:

- Panga poolt üles öeldud lepingud ja on möödunud 14 kalendripäeva,
- Lepingu tähtaeg on lõppenud ja on möödunud 14 kalendripäeva,
- Üle 90 päeva viivitatud laenud,
- Makseraskuste tõttu restruktureeritud nõuded*,
- Muud nõuded (ei ole laenu, liisingu, faktooringu või muu krediidinõue).

Kui nõue (või nõuete grupp) kliendile asub faasis 3 (aga teised nõuded muudes faasides) ning selle nõude (nõuete) summa on üle 20% kõigest nõuetest antud kliendile, siis automaatselt on faasis 3 kõik ülejäänud antud kliendi nõuded.

Vara allahindlus arvutatakse individuaalselt iga vara kaupa. Juhul, kui vastavalt laenude proviseerimise protseduurile arvutatud individuaalne allahindlus võrdub nulliga (see vastab LGD väärtusele 0%) või vähem kui faasis 2 olev provisjon, siis säilib faasis 3 minimaalseks individuaalseks allahindluseks nõude faasist 2 faasi 3 üleminekul faasis 2 olev provisjoni summa.

*Seisuga 31.12.2018 makseraskuste restruktureeritud nõuded olid klassifitseeritud faasi 2. Juhtkond on analüüsinud vastava populatsiooni trende ning otsustas muuta hinnangut (laenude klassifitseerimine faasi 1, 2 või 3). Täpsem informatsioon on toodud Lisas 3 „*Olulised raamatupidamisarvestuslikud juhtkonna otsused ja hinnangud*“

Laen, mis asub faasis 3, võib tõsta tagasi faasi 1 või 2 ainult juhul, kui see laen vastab viivisnõude või makseraskuste tõttu restruktureeritud nõude väljumiskriteeriumitele sh vastav katseaeg on möödunud vastavalt komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 680/2014 V lisale. Faasist 2 faasi 1 laenu liikumine toimub automaatselt ilma katseajata, kui see jälle vastab faasi 1 kriteeriumitele.

Laenuportfell on jagatud järgmisteks gruppideks:

1. Eraisikud ja juriidilised isikud;
2. Toodete kaupad
 - laenud ja liisingud,
 - krediitkaardid,
 - faktooring,
 - kiirliising.

Kuna panga ja liisingu laenuportfell on enamjaolt sarnaste kriteeriumitega ning nõuete maht on üsna väike, siis portfelli jagamine muudeks alamkategooriateks ei ole otstarbekas.

Laenude ja nõuete väärtuse languse arvutamise valem:

$$\text{ECL} = \text{PIT PD} * \text{LGD} * \text{EAD}, \text{ kus}$$

ECL (Expected Credit loss) – oodatav krediidikahjum.

PD (Probability of Default) - krediidiriski realiseerumise tõenäosus. Panga meetodika järgi see on regulatiivse PD tase ehk tsükli keskmine **TTC PD** (through the cycle). **PIT PD** (point-in-time) arvutatakse TTC PD korrutamisel makrokoefitsiendiga.

12 kuu PD - krediidiriski realiseerumise tõenäosus, mis väljendab järgmise 12 kuu jooksul kahjumi esinemise võimalust.

Eluaegne PD - krediidiriski realiseerumise tõenäosus, mis väljendab antud varast kogu tema eluea jooksul kahjumi esinemise võimalust.

Krediidikohustuste PD määratakse kindlaks Panga juhtkonna hinnangu alusel, mis baseerub Standard&Poor's (S&P) poolt avalikustatud PD määradel, ajaloolisel pangastatistikal ja ühendatakse kliendi krediidiklassiga.

Regulatiivse 12-kuu TTC PD leidmiseks kasutatakse S&P poolt avalikustatud PD'd ning kalibreeritakse neid vastavalt panga ajaloolisele käitumisele.

Regulatiivse eluaegse TTC PD leidmisel lähtutakse toodete lepingute lõppemiseni järelejäänud keskmistest kaalutud tähtaegadest. Eluaegseid PD-d arvutatakse eraldi juriidiliste isikute, kiirliisingu ja eraisikute nõuete gruppide jaoks. Täpsem informatsioon on toodud Lisas 3 „*Olulised raamatupidamisarvestuslikud juhtkonna otsused ja hinnangud*“.

LGD (Loss given default) - võimaliku krediidikahjumi osakaal laenujäagist (%) krediidiriski realiseerumise korral. Esimeses faasis LGD määratakse tagatise reitingu alusel, v.a. nõuded summas üle 1 mln EUR - siis arvutatakse iga laenunõude LGD individuaalselt. LGD määramise aluseks on tagatise reitingule vastav protsentuaalne suurus, mis oli tõendatud ajaloolise pangastatistika andmete analüüsi käigus ning mis arvestab juhtkonna tuleviku väljavaatega. Teises faasis LGD määratakse ka tagatise reitingu alusel, v.a. nõuded summas üle 100,000 EUR ja kiirliisingud - siis arvutatakse iga laenunõude LGD individuaalselt.

EAD – bilansiliste positsioonide puhul on laenu- või liisingujääk, arvelduskrediidi, krediitkaardi või faktooringu limiitide kasutatud osad.

EAD – bilansiväliste positsioonide puhul on arvelduskrediidi, krediitkaardi või faktooringu limiitide kasutamata osad ja muud bilansivälised saldod (nt. sõlmitud laenulepingud, mis ei ole veel välja makstud) ja mis on korrigeeritud bilansiväliste kohustuste realiseerumise tõenäosusega.

Bilansiväliste positsioonide EAD arvutamiseks on järgmine valem:

$$EAD = CCF \times (\text{Limiit} - \text{Positsioon}),$$

kus **CCF** (Credit Conversion Factor) on krediidikonversiooni faktor, mis näitab kasutamata limiidi osa kasutamise tõenäosust.

Krediidikonversiooni faktorite määrad põhinevad regulatiivsetel normidel ning ajaloolistel andmetel erinevate bilansiväliste kohustuste liikide jaoks.

Arvutatud PD, LGD ja CCF määrad ja keskmised tähtajad kuuluvad regulaarsele ülevaatamisele ja ajakohasusele ning seeläbi kinnitatakse Riskide ja kapitali juhtimise komitees.

Esimese ja teise faaside osas arvutatakse ECL kliendigruppide lõikes. Iga kogumi sees ECL arvutatakse iga laenu kohta eraldi, misjärel saadud summad liidetakse. See ei kajastu kliendi kaardil kui individuaalne allahindlus. *Individuaalne allahindlus* arvutatakse vastavalt Grupi protseduurreeglitele. Oodatava kahjumi arvutamise metoodikas olid need reeglid faasi 3 allahindluse arvutamiseks täiendavalt täpsustatud.

Laenude ja nõuete klientidele väärtuse individuaalset allahindlust hinnatakse vastavalt lisas 4 „*Riskijuhtimine. Krediidirisk*“ kirjeldatud põhimõtetele.

Tagatistega finantsvarade hinnanguliste rahavoogude nüüdisväärtuse miinus väljaostuga kaasnevad kulutuste arvutused näitavad rahavoogusid, mis võidakse saada nende varade realiseerimisel, sõltumata sellest, kas tagatiste väljaostmine on tõenäoline või mitte.

Nõuete mahakandmine

Üldjuhul kantakse laenud bilansist välja kui kõik põhjendatud ümberstruktureerimise või laenutagastamise võimalused on ammendatud ja hilisem sissenõudmine on hinnatud vähetõenäoliseks. Laenud kantakse maha kasumiaruande kontol "Nõuete väärtuse langus". Juhul, kui nõuete hindamise aluseks olevad asjaolud muutuvad ning muutust on võimalik objektiivselt seostada peale vara väärtuse langust toimunud sündmusega, tühistatakse eelnevalt kajastatud allahindlus vähendades allahindluse kontot.

Tulevikku vaatava informatsiooni, stsenaariumite ja hinnangute kasutamine allahindluste moodustamiseks

Hindamisemethodika eesmärk on kaardistada ettevaatavalt kohaliku majanduse ning ettevõtete tegevuskeskonda mõjutavaid tegureid ning arvestada nende mõju krediidiportfelli oodatava krediidikahjumi leidmisel. Makronäitajad peavad olema seotud nõuete grupi krediidiriski faktoritega ning kõige lähemalt iseloomustama panga allahindluste dünamikat.

2018 aastal makronäitajate valimisse olid võetud järgnevad näitajad: SKP muutus, ekspordi mahumuutus, nelja olulisema ekspordipartneri osakaalu muutus, TMI määr, THI määr, mittefinantsettevõtete pikaajalise finantseerimismäära muutus.

2019 aastal makronäitajate valik oli ülevaadatud. Makronäitajate valimisel kasutati defaultide ja allahindluste statistilist ja korrelatsioonianalüüsi ning Eesti pangandusturu benchmarking analüüsi. Prognoositud makronäitajate saamisel rakendatakse Rahandusministeeriumi majandusprognoose.

Tehtud analüüs näitas tugevat allahindluste seost SKP muutustega. Muude näitajate kasutamine ei ole leidnud 2019 aastal põhjendust. Erasikute portfelli allahindluste ajalooline analüüs näitas, et panga portfelli puhul puudub korrelatsioon allahindluste ja töötuse määra vahel ning sellest tulenevalt ei ole otstarbekas erasikuid eristada. Lõpptulemusena on makronäitajatest valitud koguportfelli gruppidele ühine SKP muutuse näitaja. Täpsem informatsioon on toodud Lisas 3 „*Olulised raamatupidamisarvestuslikud juhtkonna otsused ja hinnangud*“.

Grupi portfelli on homogeenselt seotud valitud makromajandusliku näitajaga. Juhtkond on kaalunud erinevate sektori-spetsiifilistega mõjudega arvestamist ning tulenevalt portfelli spetsiifikast hinnanud, et sellise detailsusega prognoosimine ei avaldaks olulist mõju ECLI lõpptulemusele. Portfellis ei ole selliste majandussektoritega seotud tooteid, mille puhul avaldaks valitud markomajanduslikindikaator vastupidist või ebaproportsionaalselt suurt/väikest mõju klientide finantsvõimekusele, või oleks oluliselt mõjutatud muude makromajanduslike teguritega mis ei ole Grupi mudeli sisenditeks. Makronäitajate asjakohasust kuulub samuti regulaarsele ülevaatamisele.

Prognoositud makronäitaja kaalutakse kolme stsenaariumitega: baas, positiivne ja negatiivne. Stsenaariumitele vastavad prognoositud SKP muutuste arvud ja stsenaariumite osakaalud (tõenäosused) leitakse statistilisel analüüsimisel ning Riskide ja kapitali juhtimise komitee poolt ülevaatamisel, kus antud näitajad ka kinnitatakse. Tegemist on juhtkonna olulise hinnanguga (Lisa 3 „*Olulised raamatupidamisarvestuslikud juhtkonna otsused ja hinnangud*“).

Stsenaariumitega kaalutud prognoositud SKP muutuse näitaja on edasiseks sisendiks lõpliku makrokoefitsiendi leidmiseks tsükli keskmise PD näitaja arvestamisel ja portfelli ECL kohandamisel. SKP muutusest tulenevad makrokoefitsiendi muutused on seostatud ka maksimaalse fikseeritud SKP muutusega majanduskriisi ajal. Makrokoefitsiendi mõjul tsükli

keskmised PD-d muutuvad nii suurendamise kui ka vähendamise suunas sõltuvalt sellest, kas majandus langeb või kasvab.

Ülevõetud vara

Ülevõetud varadena on kajastatud varad, mis on tagastatud lõpetatud laenu- ja liisingtehingutest. Tagatisvarad on bilansis kajastatud lähtuvalt sellest, mis on madalam, kas vara soetusmaksumus või selle neto realiseerimismaksumus. Klientidelt tagasinõutud varad inspekteeritakse ning neile määratakse turuväärtus võttes arvesse vara tehnilist seisukorda. Kliendile nõude lepingulise jääkmaksumuse ja tagasinõutud varade netorealiseerimisväärtuse vahe kajastatakse kasumiaruande kirjel „Nõute ja realiseerimisel varade allahindluskulu“. Klientidelt tagasinõutud varade müügi tulem kajastatakse kasumi või kahjumina kasumiaruande kirjel „Kasum vara müügist“ ja kujuneb lepingu objektiks oleva vara jääkväärtuse ja vara müügihinna vahest.

Finantsvarad õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande

Varad, mis ei vasta soetusmaksumuse või õiglasest väärtuses muutusega läbi koondkasumi kriteeriumile, kajastatakse õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande. Kasum või kahjum võlainstrumentidelt muutustega läbi kasumiaruande kajastatakse vastava perioodi, mil õiglase väärtuse muutus on toimunud, kasumiaruandes real „Neto kasum/-kahjum õiglasest väärtuses läbi tulude ja kulude aruande kajastatud finantsvaradelt ja –kohustistelt“. Sellised õiglase väärtuse kasumid ja kahjumid sisaldavad ka vastavate instrumentidelt teenitud lepingulisi intresse.

Seisuga 31. detsember 2018 ja 31. detsember 2019 olid järgnevad Ettevõtte finantsvarad klassifitseeritud selles kategoorias (vt lk.25 „*Finantsinstrumentide klassifitseerimine ja mõõtmine*“):

1. Muud nõuded klientidele (lisa 7)
2. Omakapitali instrumendid (lisa 8)

Klassifitseerimisel on arvesse võetud finantsvarade juhtimiseks ärimudelite hindamised ja finantsvarade rahavoogude hindamised, kas nad vastavad APIM nõuetele.

Kuld

Kuld on bilansis kajastatud vastavalt IAS2-le varuna. Kuld võetakse algselt arvele soetusmaksumuses ning seejärel hinnatakse igal bilansipäeval ümber õiglasest väärtusesse (Tase 1) vastavalt Londoni börsi pärastlõunase kulla noteeringule („The London Bullion Market Association“). Õiglase väärtuse muutumine on kajastatud kasumiaruandes vastavalt kontodel „Muud tegevustulud“ ja „Muud tegevuskulud“.

Kinnisvarainvesteeringud

Maa või hoone, mis on soetatud renditulu teenimise või turuväärtuse tõusu eesmärgil ja mida ei kasutata Grupi enda majandustegevuses ega hoita müügiks tavapärase äritegevuse käigus, kajastatakse kinnisvarainvesteeringuna.

Kinnisvarainvesteeringud võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja muudest otseselt soetamisega seotud kuludest. Edasi kajastatakse kinnisvarainvesteeringud õiglasest väärtuses, mis baseerub juhtkonna hinnangul tulenevalt igaaastasest sõltumatu hindaja poolt määratud turuhinnast, mis põhineb võrreldavatel tehingutel kinnisvaraobjektidega samas piirkonnas või investeeringu diskonteeritud tulevaste perioodide eeldatavatest rahavoogudest (vt lisa 10). Õiglasest väärtuse kajastatud kinnisvarainvesteeringutelt amortisatsiooni ei arvestata. Kinnisvarainvesteeringult saadud renditulud ja haldamisega seotud kulud on kajastatud kasumiaruandes vastavalt kontodel „Muud tegevustulud“ ja „Muud

tegevuskulud”. Kinnisvarainvesteeringute ümberhindlusest saadud kasumid ja kahjumid kajastatakse kasumiaruandes real „Kinnisvara ümberhindlus“.

Finantskohustused

Finantskohustuste hulka kuuluvad klientide deposiidid, teiselt pangalt võetud laen, allutatud kohustused ja muud kohustused. Grupp klassifitseerib kõik finantskohustused kategooriasse „Korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatud finantskohustused“.

Võlgnevused klientidele

Deposiidid võetakse arvele väärtuspäeval õiglases väärtuses, millest on maha arvatud tehingukulud, ning edaspidi kajastatakse neid korrigeeritud soetusmaksumuses kasutades efektiivse intressimäära meetodit ja kajastatakse real „Võlgnevused klientidele“, tekkepõhiselt arvestatud intressid kajastatakse vastaval kohustuse kirjel. Vastavad intressikulud kajastatakse kasumiaruande real „Intressikulu“.

Võlgnevused krediidasutustele, sihtotstarbelised ressursid ja allutatud kohustused

Võlakohustused võetakse esialgselt arvele õiglases väärtuses, millest on maha arvatud tehingukulud (laekumisel saadud raha summas, vähendatuna tehingukulude võrra). Võetud laene kajastatakse edaspidi korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades efektiivse intressimäära meetodit; laekunud summade (millest on maha arvatud tehingukulud) ja lunastusväärtuse vahe kajastatakse kasumiaruandes instrumendi tähtaja jooksul kasutades efektiivset intressimäära. Efektiivne intressimäär on määr, mis diskonteerib täpselt oodatavat tulevast rahavoogu läbi tähtaja bilansilise väärtuseni. Vastavad intressikulud kajastatakse kasumiaruandes real „Intressikulu“. Valitsuse laenufondide (Maaelu Edendamise SA, KredEx SA) sihtotstarbelise ressursina saadud rahalised vahendid näidatakse bilansis kohustustekirje „Muud võlad“ koosseisus. Allutatud kohustused näidatakse bilansis kohustustekirje „Allutatud kohustused“ koosseisus (kohustused, mille esialgne tähtaeg on vähemalt viis aastat ning Panga pankroti korral makstakse see tagasi pärast kõigi teiste võlausaldajate nõuete rahuldamist).

Rendiarvestus

Grupp kui rendileandja

Kapitalirent

Grupi liisingtegevus koosneb põhiliselt kapitalirendi tehingutest. Rendileping liigitatakse kapitalirendiks, kui sellega antakse üle kõik alusvara omandiga seotud riskid ja hüved. Grupp kajastab kapitalirendi tingimustel hoitavat vara oma finantsseisundi aruandes ja esitab selle laekumata nõudena summas, mis võrdub rendi netoinvesteeringuga. Rendimaksete netoinvesteeringu mõõtmises hõlmatud rendimaksete hulka kuuluvad järgmised maksed alusvara kasutusõiguse eest rendiperioodi jooksul, mis ei ole rendiperioodi alguseks laekunud:

- a) fikseeritud maksed (sealhulgas sisuliselt fikseeritud maksed), millest on maha arvatud tasumisele kuuluvad rendisoodustused;
- b) muutuvad rendimaksed, mis sõltuvad indeksist või kursist, mida mõõdetakse algselt indeksi või intressimääraga alguskuupäeva seisuga;
- c) kõik jääkväärtuse tagatised, mida rentnik, üürnikuga seotud osapool või üürileandjaga mitteseotud kolmas isik annavad rendileandjale, kes on rahaliselt võimeline täitma tagatisega seotud kohustusi;
- d) ostuoptsiooni kasutamise hind, kui optsiooni kasutamine rentniku poolt on piisavalt tõenäoline; ja

e) trahvi maksmine rendi lõpetamise eest, kui rendi tähtaeg peegeldab seda, et rentnik kasutab rendilepingu lõpetamise võimalust.

Grupp kajastab finantstulu rendiperioodi jooksul vastavalt mustriale, mis peegeldab rendileandja poolt renti tehtud netoinvesteeringu püsivat perioodilist tootlust.

Grupi kui rendileandja rendilepingute arvestamine enne 1. jaanuari 2019

See, kas leping on rendileping või sisaldab seda, põhineb lepingu olemusel ja hinnata tuleb, kas lepingu täitmine sõltub konkreetse vara kasutamisest ja kas leping annab õiguse seda vara kasutada.

Grupp kui rentnik

Grupi kui rentniku rendiarvestus alates 1. jaanuarist 2019

Grupp kasutab renti peamiselt hoonete/ruumide rentimiseks. Alates 01.01.2019 elimineerib IFRS 16 rendilepingute klassifitseerimise kasutus- ja kapitalirentideks nagu seda tegi IAS 17 „Rendid“ ning Grupp kajastab liisinguid kasutusõiguse varadena ning vastavaid kohustusi kuupäeval, mil algas kontserni õigus liisitud vara kasutada. Iga liisingumakse jaotatakse kohustise ja finantskulu vahel. Finantskulu kajastatakse rendiperioodi kasumiaruandes nii, et intressimäär oleks igal osaperioodil kogu rendiperioodi jooksul kohustise jääkväärtuse suhtes sama.

Rendikohustisi kajastatakse algselt rendimaksete nüüdisväärtuses. Rendikohustused hõlmavad järgmiste rendimaksete nüüdisväärtust:

- a) püsimaksed (sealhulgas sisuliselt püsimaksed), millest on maha arvatud saadavad rendisoodustused;
- b) muutuv rendimakse, mis põhineb indeksil või intressimääral;
- c) summad, mis rentnik eeldatavasti maksab jääkväärtuse tagatiste alusel;
- d) ostuoptsiooni kasutamise hind, kui on piisavalt kindel, et rentnik seda optsiooni kasutab; ja
- e) trahvimaksed rendilepingu lõpetamise eest, kui rendiperioodis on näha, et rentnik võib seda võimalust kasutada.

Rendimaksed diskonteeritakse kasutades rendilepingus sätestatud intressimäära. Kui seda määra ei ole võimalik hõlpsasti kindlaks määrata, kasutatakse üürniku alternatiivset laenuintressimäära ehk määra, mida üürnik peaks maksuma, et laenata vahendid, mida oleks tarvis sarnase väärtusega vara omandamiseks sarnases majanduskeskkonnas ning sarnastel tingimustel.

Pärast jõustumise kuupäeva peab üürnik rendikohustist kajastama:

- (a) suurendades bilansilist väärtust nii, et see peegeldaks rendikohustise intressi;
- (b) vähendades bilansilist väärtust nii, et see peegeldaks tehtud rendimakseid; ning
- (c) mõõtes bilansilist väärtust uuesti nii, et see oleks kooskõlas mis tahes ümberhindamise või muudatustega rendilepingus (näiteks muudatused rendi tähtajas, alusvara ostuvõimaluse hindamises, summades, mille maksmist eeldatakse jääkväärtuse garantii alusel, tuleviku üürimaksetes, mis tuleneb muutustest indeksis või määras, mida kasutatakse nende maksete kindlaks määramiseks, sealhulgas näiteks muudatustest üürituruhindades vastavalt üürituru ülevaatele ning ujuvatele intressimääradele, või korrigeeritud sisuliselt fikseeritud rendimaksetega (maksed struktureeritakse muutuvate rendimaksetena, kuid maksed tegelikult ei varieeru ning need maksed sisaldavad muutuvaid punkte, millel pole majanduslikku sisu).

Jõustumise kuupäeval kajastatakse kasutusõiguse vara soetusmaksumuses. Kasutusõiguse vara soetusmaksumuse moodustavad:

- (a) rendimaksete nüüdisväärtus;

- (b) mistahes rendimaksed, mis on tehtud enne jõustumise kuupäeva ning millest arvatakse maha mistahes saadud rendisoodustused;
- (c) mis tahes esmased otsesed rendilevõtja poolt kantud kulutused; ning
- (d) eeldatavad kulud, mida rendilevõtja peab kandma alusvara lammutamisel ja eemaldamisel, selle asukoha platsi taastamisel või alusvara taastamisel seisundisse, mida nõuavad rendilepingu tingimused, välja arvatud siis, kui selliseid kulusid kantakse varude soetamiseks. Rendilevõtja kajastab nende kulutuste kohustuse kas jõustumise kuupäeval või kindlal perioodil alusvara kasutamise tagajärjena.

Jõustumise kuupäeval kajastatakse kasutusõiguse vara soetusmaksumuses:

- (a) millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused; ning
- (b) mida korrigeeritakse lähtudes rendi kohustise bilansilise väärtuse muutustest tulenevalt ümberhindamistest rendilepingu muudatustest.

Kasutusõiguse vara amortiseeritakse lineaarselt kas vara kasuliku eluea või rendiperioodi jooksul, olenevalt kumb on lühem. Rendiperioodi määramisel võtab kontserni juhtkond arvesse kõiki fakte ja asjaolusid, mis loovad majandusliku stiimuli pikendamisvõimaluse kasutamiseks või lõpetamisvõimaluse mittekasutamiseks. Pikendusoptsioonid (või perioodid pärast lõpetamise optsiione) arvestatakse rendiperioodi sisse ainult juhul, kui eksisteerib piisav kindlustunne, et rendilepingut pikendatakse (või ei lõpetata). Hinnang vaadatakse üle siis, kui leiab aset oluline sündmus või oluline muutus asjaoludes, mis mõjutab seda hinnangut ja mis on rentniku kontrolli all.

Lühiajalise rendi ja väheväärtuslike varade rendiga seotud maksed kajastatakse kasumiaruandes kuluna lineaarselt. Lühiajaline rent on selline, mille rendiperiood on 12 kuud või lühem. Väheväärtuslikud varad hõlmavad IT tehnikat ja väiksemaid kontorisisustuse esemeid, mille väärtus on alla 5 tuhande euro.

Grupi kui rentniku rendiarvestus enne 1. jaanuari 2019

Kasutusrent

Rendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kuluna, välja arvatud juhul, kui mingi muu süstemaatiline alus väljendab kontserni varade kasutamise ajalist jaotumist paremini.

Materiaalne põhivara

Põhivarana on finantsseisundi aruandes kajastatud ehitised, sõidukid, kontoritehnika, parendused renditud põhivarale ja muud pikaajalise kasutusega varad. Põhivaraks loetakse vara, mille kasutusiga on üle 1 aasta.

Materiaalsed põhivarad võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast (k.a. tollimaks ja muud mittetagastatavad maksud) ja otseselt soetamisega seotud kulutustest, mis on vajalikud vara viimiseks tema tööseisundisse ja -asukohta. Hilisemate parendustega seotud kulutused lisatakse materiaalse põhivara soetusmaksumusele ainult juhul, kui need vastavad materiaalse põhivara mõistele ja vara finantsseisundi aruandes kajastamise kriteeriumitele (s.h. tõenäoline osalemine tulevikus majandusliku kasu tekitamisel). Jooksva hoolduse ja remondiga kaasnevad kulutused kajastatakse perioodikuludes.

Materiaalsed põhivarad kajastatakse edaspidi nende soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad kahjumid.

Põhivara kulumit on arvestatud lineaarsel meetodil põhivara hinnangulise kasutusea järgi järgnevalt:

Ehitised	50 aastat
Sõidukid	6 aastat
Kontoritehnika	3-10 aastat
Rendipindade parendused	lähtudes rendilepingu tähtajast

Kasum ja kahjum põhivara müügist kajastatakse tehingu toimumise hetkel.

Immateriaalne põhivara

Immateriaalse põhivara kuuluvad:

- asutamislväljaminekud,
- tarkvara,
- arenguväljaminekud,
- ostetud kontsessioonid, patendid, litsentsid, kaubamärgid jne. firmaväärtus.

Asutamislväljaminekud on majandusüksuse asutamisega seotud kapitaliseeritud väljaminekud, sealhulgas juriidilise ekspertiisi ja audiitori tasud, riigilõiv jms. asutamisega otseselt seotud väljaminekud. Amortiseeritakse kuni 5 aasta jooksul.

Arenguväljaminekud kapitaliseeritakse ainult sel juhul, kui arenguprojekti teostamiseks on olemas vajalikud ressursid ja on tõenäoline, et nende väljaminekute tulemuseks on tulu. Amortiseeritakse kuni 5 aasta jooksul, erandjuhul vastavalt kasulikule elueale.

Ostetud kontsessioonide, frantsiiside, patentide, litsentside ja kaubamärkide soetusväljaminekud amortiseeritakse üldjuhul kuni 5 aasta jooksul. Erandjuhul võib amortisatsiooniperiood olla kuni 20 aastat, kuid ei või ületada soetatud õiguse kestvuse perioodi.

Firmaväärtus on majandusüksuse ostmisel ostuhinna ja ostetud netoaktivate reaalkväärtuse vahe. Firmaväärtus amortiseeritakse kuni 5 aasta jooksul.

Immateriaalsed põhivarad võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses ja amortiseeritakse lineaarselt.

Vara väärtuse langus

Igal bilansipäeval hinnatakse, kas esineb tunnuseid, mis viitavad soetusmaksumuses või korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatud finantsvara, materiaalse ja immateriaalse põhivara väärtuse langusele. Juhul, kui Panga juhatusel on kahtlusi mõne varaobjekti väärtuse langemise suhtes alla selle bilansilise väärtuse, viiakse läbi vara väärtuse test.

Materiaalne põhivara

Materiaalse põhivara vara väärtuse testi käigus leitakse vara kaetav väärtus. Juhul, kui väärtuse test ei ole teostatav üksiku varaobjekti osas, viiakse väärtuse test läbi väikseima varade grupi, kuhu see vara kuulub, ehk raha teeniva üksuse kohta.

Immateriaalne põhivara

Määramata kasuliku elueaga immateriaalsete põhivarade (sh firmaväärtus) puhul kontrollitakse kord aastas vara väärtuse langust, võrreldes vara bilansilist maksumust kaetava väärtusega.

Vara kaetav väärtus on vara õiglane väärtus, millest on maha lahutatud müügikulutused, või selle kasutusväärtus, vastavalt sellele kumb on kõrgem. Kasutusväärtus on vara kasutamisest ja

kasutusjärgsest müügist eeldatavalt saadavate rahavoogude nüüdisväärtus, kasutades diskontomäärana sarnase riskitasemega investeeringute oodatavat tulusust.

Vara hinnatakse alla kaetavale väärtusele juhul, kui vara kaetav väärtus on väiksem selle vara bilansilisest jääkmaksumusest. Allahindlus kajastatakse tekkepõhiselt aruandeperioodi kasumiaruandes kuluna. Alla hinnatud varade osas hinnatakse igal bilansipäeval, kas vara kaetav väärtus on tõusnud ja selleks viiakse läbi vara väärtuse test. Kui vara väärtuse testi tulemusel ilmneb, et vara kaetav väärtus on tõusnud ja varasema allahindluse kajastamine ei ole enam põhjendatud, siis suurendatakse vara bilansilist maksumust. Bilansilise maksumuse ülempiiriks on vara jääkmaksumus, mis oleks kujunenud, arvestades vahepealsel perioodil normaalset amortisatsiooni.

Allahindluse tühistamist kajastatakse aruandeaasta kasumiaruandes kulu vähendamisena.

Tulumaks

Ettevõtte tulumaks

1. aprillist 2018 on krediidasutuste kvartali raamatupidamisliku kasumi ettevõtte tulumaksu määr 14%. Tulumaks tuleb tasuda järgneva kvartali kolmanda kuu 10. päevaks. Kui kasum on jaotatud, tuleb maksta veel täiendavat tulumaksu kuni 6%, mis teeb maksumääraks kokku kuni 20%. Lisamaksu määr oleneb dividendimaksete korrapärasusest. Kui dividende ei maksta, ettemakstud maksu ei tagastata. Kvartalikasumilt tasutavat ettevõtte tulumaksu kajastatakse jooksva aasta tulumaksukuluna. Kvartalikahjumist tulenev edasilükkunud tulumaksuvara (ja edasilükkunud maksutulu) kajastatakse ainult juhul, kui on tõenäoline, et 19 järgneva kvartali jooksul teenib ettevõtte nende kahjumite katmiseks maksustatavat kasumit.

Seisuga 31.12.2019 Panga bilansil on kajastatud edasilükkunud tulumaksuvara maksukahjumitelt summas 215 tuhat eurot.

Seisuga 31.12.2019 bilansis ei kajastata tingimuslikku tulumaksukohustust Grupi vaba omakapitali suhtes, mis kaasneks vaba omakapitali väljamaksmisel või kapitali vähendamisel. Väljamaksega kaasnev tulumaks kajastatakse dividendide väljakuulutamise või muude omakapitali vähendavate väljamaksete tegemise hetkel kasumiaruandes kuluna.

Dividendide väljamaksmisel tasumisele kuuluvat tulumaksu vähendatakse tüürettevõtelt saadud dividendidelt arvatud 20/80 suuruse osa võrra.

Alates 2019. aastast on võimalik dividendide väljamaksetele rakendada maksumäära 14/86. Seda soodsamat maksumäära saab kasutada dividendimaksele, mis ulatub kuni kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendide väljamakseni, mis on maksustatud 20/80 maksumääraga.

Kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendimakse arvestamisel on 2018.a. esimene arvesse võetav aasta.

Finants- ja tegevusgarantiid

Finantsgarantiid on lepingud, mis nõuavad garantii andjalt ettenähtud maksete tegemist garantii saajale talle tekitatud kahju hüvitamiseks, kui konkreetne võlgnik ei ole teinud makseid tähtaegselt, vastavalt võlakohustuste tingimustele. Finantsgarantiid võetakse finantsaruannetes algselt arvele õiglasel väärtuses garantii andmise päeval. Seejärel kajastatakse garantiist tulenevaid kohustusi garantii jääkväärtuses tulenevalt sellest, kumb on kõrgem, kas

amortiseerimata teenustasud või moodustatud eraldis vastavalt IAS 37, lähtudes ettevõtte kogemusest ja juhtkonna hinnangust. Koondkasumiaruandes kajastatakse garantii eluea jooksul garantiilt lineaarselt teenitud teenustasutulu. Garantiikohustuse tasumiseks väljamakstavad summad kajastatakse bilansis eraldisena kuupäeval, mil selgub, et on tõenäoline, et garantii kuulub väljamaksmisele.

Tegevusgarantiid on lepingud, mis pakuvad kompensatsiooni juhul, kui teine osapool ei suuda täita lepingulisi kohustusi. Sellised lepingud kannavad lisaks krediidiriskile ka mitte-finantsilist tegevuse riski. Tegevusgarantiid võetakse algselt arvele nende õiglasest väärtusest, mis tavapäraselt võrdub saadud teenustasudega. Tasude summa amortiseeritakse lineaarselt lepinguperioodi vältel. Iga aruandeperioodi lõppedes hinnatakse tegevusgarantiid algselt arvele võetud tasude amortiseerimata jäägi ulatuses. Kui Grupil on lepinguline õigus kliendilt sisse nõuda garantiilepingu alusel täitmiseks kulunud summasid, võetakse sellised summad garantii saajale rahalise kahju korvamise hetkel arvele kui laenunõuded.

Eraldised ja tingimuslikud kohustused

Bilansis kajastatakse eraldisena enne bilansipäeva toimunud kohustavast sündmusest tulenevaid kohustusi, millel on kas seaduslik või lepinguline alus või mis tulenevad ettevõtte senisest tegevuspraktikast (seaduslik või tõlgenduslik), mis nõuavad varast loobumist, mille realiseerumine on tõenäoline (on rohkem tõenäoline kui mitte, et vahendite väljavool on vajalik kohustuse rahuldamiseks) ja mille summa suurus on võimalik usaldusväärselt mõõta, kuid mille realiseerimise aeg või summa ei ole täpselt teada. Eraldiste kajastamisel bilansis lähtutakse juhtkonna hinnangust eraldiste täitmiseks tõenäoliselt vajamineva summa ning eraldise realiseerumise aja kohta. Eraldis kajastatakse bilansis summas, mis on juhtkonna hinnangu kohaselt bilansipäeva seisuga vajalik eraldisega seotud kohustuse rahuldamiseks või üleandmiseks kolmandale osapoolle. Eraldiste kulu ja eraldiste bilansilise maksumuse muutuste kulu kajastatakse aruandeperioodi kuludes. Eraldisi ei moodustata tulevaste perioodide kahjumite katmiseks. ECL bilansivälistelt positsioonidelt kajastatakse eraldisena, st finantsseisundi aruandes kui kohustust.

Juhul, kui eraldis realiseerub tõenäoliselt hiljem kui 12 kuu jooksul pärast bilansipäeva, kajastatakse seda diskonteeritud väärtuses (eraldisega seotud väljamaksete nüüdisväärtuse summas), välja arvatud juhul, kui diskonteerimise mõju on ebaoluline.

Muude tingimuslike kohustuste osas, mille realiseerumine on vähem tõenäoline kui mitterealiseerumine või millega seotud kulusid ei ole võimalik usaldusväärselt hinnata, kuid mis teatud tingimustel võivad tulevikus muutuda kohustusteks, kajastatakse raamatupidamise aastaaruande lisades tingimuslike kohutustena. Kui ettevõtte on vastutav ühiselt või eraldi vastutav osalise kahju katmise eest, siis kajastatakse see ülejäänud osa kahjust, mille katmise eest on vastutavad teised osapooled tingimusliku kohustusena. Tingimuslikud kohustused võivad ajas muutuda esialgselt ootusest erineval viisil. Seetõttu hinnatakse neid järjepidevalt tuvastamaks, kas on muutunud tõenäoliseks, et tulenevalt kohustusest on tõenäoliselt Grupil vaja varast loobuda. Kui on muutunud tõenäoliseks, et seni tingimusliku kohustusena kajastatud kohustise tulemusena peab ettevõtte varast loobuma, võtab Grupp arvele eraldise selle perioodi raamatupidamise aastaaruandes, millal vastav tõenäosuse muutus toimus (välja arvatud väga harvadel juhtudel kui kohustusega seotud kulu ei ole võimalik usaldusväärselt hinnata) (vt lisa 13).

Töötajate hüvitised

Grupp ei paku oma töötajatele eraldi pensioniskeeme ega muid pensionihüvitisi. Grupil on kohustus maksta jooksvalt riikliku pensionifondi osamakseid, mis moodustavad osa sotsiaalmaksu kulust.

Töösuhte lõpetamise hüvitised kuuluvad maksmisele tulenevalt kas kontserni otsusest lõpetada töösuhe töötajaga enne tavapärasest pensionile jäämise kuupäeva või töötaja otsusest aktsepteerida vabatahtlikult töösuhte lõpetamist vastutasuks nende hüvitiste eest. Kontsernis kajastatakse töösuhte lõpetamise hüvitisi siis, kui kontsern suudab tõendada, et on võtnud endale kohustuse kas lõpetada töösuhe töötaja(te)ga vastavalt ametlikule üksikasjalikule plaanile töösuhte lõpetamiseks ja puudub reaalne võimalus seda tagasi võtta või maksta töösuhte lõpetamise hüvitisi pakkumise tulemusel, mille eesmärgiks oli võimaldada vabatahtlikku töölt lahkumist. Kui töösuhte lõpetamise hüvitis kuulub väljamaksmisele hiljem kui 12 kuud pärast bilansipäeva, on hüvitisi diskonteeritud selle nüüdisväärtuseni.

Tulude ja kulude kajastamine

Tulud on kirjendatud tekkepõhise arvestusprintsipi alusel. Tulu kajastatakse siis, kui on tekkinud põhjendatud eeldus, et tehingust tulenevad hüved laekuvad Grupile ning tulu on usaldusväärselt määratav. Tulu Grupi tavapärase äritegevuse käigus osutatud teenuste eest kajastatakse saadud või saadaoleva tasu õiglasel väärtusel. Kulud kajastatakse kui Grupil on tekkinud kohustus vastava kulu osas ja/või kui Grupp on saanud kaupu või teenuseid, ja viimane on varasem.

Intressitulu ja intressikulu on kajastatud kasumiaruandes kõikide instrumentide osas, mida kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades efektiivse intressimäära meetodit.

Efektiivse intressimäära meetod on finantsvara või –kohustuse korrigeeritud soetusmaksumuse arvestamise ja intressitulu või intressikulu vastavale perioodile jaotamise meetod. Efektiivne intressimäär on määr, mis diskonteerib täpselt eeldatava tulevase rahavoo läbi finantsinstrumendi eeldatava eluea finantsvara või -kohustuse bilansilise väärtuseni. Efektiivse intressimäära arvutamisel hindab ettevõtte rahavoo arvestades finantsinstrumendi kõiki lepingulisi tingimusi, kuid ei arvesta tulevase krediidikahjumeid. Arvutusse kaasatakse kõik lepingulised olulised pooltevahelised tasutud või saadud teenustasud, mis on efektiivse intressimäära lahutamatuks osaks, tehingukulud ja kõik muud täiendavad maksed või mahaarvamised.

Liisingitegevuse finantstulu („Muu samalaadne tulu“, vt Lisa 17) jagatakse rendiperioodile arvestusega, et rendileandja tulususe määr on igal ajahetkel kapitalirendi netoinvesteeringu jäägi suhtes sama.

Teenustasutulu all kajastatakse grupi tavapärase tegevuse raames osutatud teenuste eest saadud või saadaoleva müügitulu õiglasel väärtusel. See ei rakendu müügitulule rendilepingutest ja finantsinstrumentidest või teisest lepingulistest kohustustest, mis on IFRS 9 „Finantsinstrumendid“ rakendusallas.

Tasud, mida võetakse arvesse korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatud finantsinstrumendi efektiivse intressimäära arvutamisel, jaotatakse instrumendi eeldatava tähtaja peale rakendades efektiivse intressimäära meetodit ja kajastatakse neto intressituluna.

Teenustasutulu kajastatakse lineaarselt kogu teenuse osutamise perioodi jooksul, kui klient samaaegselt saab ja tarbib Grupi tegevusest tulenevaid eeliseid. Muutuvtasu kajastatakse selles ulatuses, mille osas on tõenäoline, et tagasipööramist ei toimu.

Muud teenustasu tulu kajastatakse hetkel, mil Grupp täidab oma täitmiskohustuse, mis tavaliselt toimub selle aluseks oleva tehingu teostamisel. Saadud või saadav tasu väljendab tehingu hinda konkreetsete täitmiskohustuse teenuste eest. Peamised teenustasude tüübid on kirjeldatud allpool (vt ka Lisa 19, 21):

- Ülekanded: kajastatakse konkreetsetel ajahetkel (*point in time*)
- Konto hooldustasu: kajastatakse perioodi jooksul, millal teenust osutatakse (*over time*)
- Pangakaardid: lepingu- ja hooldustasud kajastatakse perioodi jooksul, millal teenust osutatakse (*over time*), muud - kajastatakse konkreetsetel ajahetkel (*point in time*)
- Valuutavahetustehingute tulu: kajastatakse konkreetsetel ajahetkel (*point in time*)

Kulud, mis on otseselt seotud teenustasutulude genereerimisega, kajastatakse kui teenustasukulud.

Makstud teenustasud ja muud kulud kantakse kuludesse nende toimumise hetkel.

Valuutavahetustehingute puhastulu kajastatakse real "Neto kasum/kahjum finantstehingutelt" saadud või saadaoleva tasu õiglasel väärtusel; see tekib kursivahena arvestusvaluuta ja muude valuutade vahelistes vahetustehingutes.

Reservkapital

Reservkapital on Eesti Äriseadustikuga ette nähtud kohustuslik reserv, mida võib üldkoosoleku otsusel kasutada kahjumi katmiseks, kui seda pole võimalik katta aktsiaseltsi vabast omakapitalist, samuti aktsiakapitali suurendamiseks. Reservkapitali moodustatakse kasumieraldistest ning seda ei saa jaotada aktsionäridele.

Uued finantsaruandluse standardid ja Rahvusvahelise Finantsaruandluse Tõlgenduste Komitee (IFRIC) tõlgendused

Uute või muudetud standardite ja tõlgenduste rakendamine

Järgmised uued või muudetud standardid ja tõlgendused muutusid Grupile kohustuslikuks alates 01.01.2019:

IFRS 16 „Rendilepingud“ (rakendus 1. jaanuaril 2019 või hiljem algavatele aruandeperioodidele).

Uus standard sätestab rendilepingute arvelevõtmise, mõõtmise, esituse ja avalikustamise põhimõtted. Kõikide rendilepingute tulemusena saab rendilevõtja õiguse kasutada vara alates rendilepingu algusest ning juhul kui rendimakseid tehakse üle perioodi ka finantseeringu. Sellest tulenevalt elimineerib IFRS 16 rendilepingute klassifitseerimise kasutus- ja kapitalirentideks nagu seda tegi IAS 17 ning selle asemel kehtestab ühe arvestusmudeli rendilevõtjate jaoks. Rendilevõtjad peavad (a) arvele võtma varad ja kohustused kõikide üle 12-kuuliste rendilepingute osas, v.a juhul kui renditav vara on väikese väärtusega; ning (b) kajastama kasumiaruandes kulumit renditavadelt varadelt ja intressikulu rendikohustustelt. IFRS 16 põhimõtted rendileandjate jaoks jäävad sisuliselt samaks IAS 17 põhimõtetega, ehk et rendileandja jagab jätkuvalt oma rendilepingud kasutus- ja kapitalirentideks ning kajastab neid rendiliike erinevalt.

Grupp on otsustanud kasutada arvele võtmise erandeid rendilepingute puhul, mis sõlmimise kuupäeva seisuga olid sõlmitud 12-kuuliseks või lühemaks rendiperioodiks ning mis ei hõlma väljaostuvõimalust (lühiajalised rendilepingud), ning rendilepingute puhul, mille objektiks olev vara on väheväärtuslik (madala väärtusega varad).

IFRS 16 rakendamisel kajastatud korrigeerimised

Grupp otsustas rakendada standardit kasutades modifitseeritud tagasiulatuvat meetodit ja ei ole korrigeerinud 2018. aasta võrdlusandmeid. Grupp kajastas kasutusõiguse vara ja rendikohustust summas 281 tuhat eurot, mille tulemusel bilansimaht suurenes.

Rendikohustused seisuga 01. jaanuar 2019 esitatakse võrdluses kasutusrendi kohustustega seisuga 31. detsember 2018:

(tuhandetes eurodes)	
Kasutusrendi kohustised avalikustatuna seisuga 31. detsember 2018	313
Kaalutud keskmine alternatiivne laenuintressimäär seisuga 01. jaanuar 2019	2,26%
Diskonteeritud kasutusrendi kohustised seisuga 01. jaanuar 2019	287
Vähenedemised	-6
Lühiajalise rendiga seotud kohustused	-6
Kokku rendikohustused seisuga 01. jaanuar 2019	281
<i>Millest:</i>	
Lühiajalised rendikohustused	32
Pikaajalised rendikohustused	249
Kokku	281

Kajastatud kasutusõiguse varad on seotud järgmiste varatüüpidega:

(tuhandetes eurodes)			
	31. detsember 2018	1. jaanuar 2019	31. detsember 2019
Kinnisvara	-	281	293
Kasutusõiguse varad kokku	-	281	293

Kohaldatud erandid

Kohaldades IFRS 16 esimest korda, on Grupp kasutanud järgmisi standardis lubatud erandeid:

- ühe diskontomäära kasutamine rendiportfellile, millel on sarnased omadused;
- kasutusrentide, mille järelejäänud rendiperiood on 01. jaanuari 2019 seisuga lühem kui 12 kuud, käsitlemine lühiajaliste rentidena;
- esmaste otsekulude mitteamvestamine kasutusõiguse vara hindamisel; ja
- retrospektiivne vaade, nt rendiperioodi määramisel, kus leping hõlmab pikendamise või lõpetamise võimalust.

Lisainfo vara kasutamiseõiguse osas on avalikustatud *lisas 9 „Põhivarad“*, rendikohustuse osas *lisas 13 „Muud kohustused ja viitvõlad“*. Terviklik arvestuspõhimõte on avalikustatud *lisas 2. „Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte“*.

Ülejäänud uutel või muudetud standarditel või tõlgendustel, mis hakkasid esmakordselt kehtima 01.01.2019 algaval aruandeaastal, ei ole eeldatavasti olulist mõju Grupile.

Uued standardid, tõlgendused ja nende muudatused

Välja on antud uusi või muudetud standardeid ja tõlgendusi, mis muutuvad Grupile kohustuslikuks alates 01.01.2020 või hilisematel perioodidel ja mida Grupp ei ole rakendanud ennetähtaegselt.

Finantsaruandluse kontseptuaalse raamistiku muudatused (rakendub 1. jaanuaril 2020 või hiljem algavatele aruandeperioodidele). Muudetud kontseptuaalne raamistik sisaldab uut peatükki mõõtmise kohta, juhiseid finantstulemuse raporteerimise kohta, täiendatud mõisteid ja juhiseid (nt kohustuse mõiste) ning selgitusi oluliste valdkondade rolli kohta finantsaruandluses, näiteks juhtkonna kätte usaldatud ressursside kasutamise hoolsus, konservatiivsus, mõõtmise ebakindlus. Grupp hindab muudatuse mõju finantsaruandele.

IAS 1 ja IAS 8 muudatused „Olulisuse mõiste“ (rakendub 1. jaanuaril 2020 või hiljem algavatele aruandeperioodidele).

Muudatused selgitavad olulisuse mõistet ning seda, kuidas mõistet rakendada, kaasates mõistesse need juhised, mis seni olid kirjas muudes standardites. Samuti on täiendatud mõistega kaasnevaid selgitusi. Muudatuste tulemusena on olulisuse mõiste kõikides IFRS standardites järjepidev. Info on oluline, kui selle avaldamata jätmise, valesti avaldamine või varjamine võib mõistlikult eeldades mõjutada otsuseid, mida ettevõtte üldotstarbeliste finantsaruannete peamised kasutajad nende aruannete põhjal teevad. Grupp hindab muudatuse mõju finantsaruandele.

Ülejäänud uutel või muudetud standarditel või tõlgendustel, mis veel ei kehti, ei ole eeldatavasti olulist mõju Grupile.

Lisa 3. Olulised raamatupidamisarvestuslikud juhtkonna otsused ja hinnangud

Konsolideeritud finantsaruande esitamine vastavalt Rahvusvaheliste Finantsaruandluse Standarditele, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt, eeldab juhtkonnapoolsete hinnangute andmist ning eelduste tegemist, mis mõjutavad aruande kuupäeva seisuga kajastatud varasid ja kohustusi ning nendega seotud tulusid ja kulusid, samuti tingimuslike varade ja kohustuste avalikustamist. Kuigi mitmed aruandes esitatud finantsnäitajad põhinevad juhtkonna teadmistel ja hinnangul, mis on tehtud juhtkonna parima teadmise kohaselt, võivad tegelikud tulemused nendest hinnangutest erineda. Täpsem hinnangute ülevaade on toodud vastavate arvestuspõhimõtete või lisade all.

Antud hinnanguid kaalutakse pidevalt ajaloolise kogemuse ja muude tegurite põhjal, sh. ootused tuleviku sündmuste kohta, mida on antud tingimustes mõistlikeks hinnatud. Muutused hinnangutes võivad omada olulist mõju selle perioodi finantsaruannetele, mille hinnanguid muudeti. Juhtkond usub, et aluseks olevad eeldused on kohased ning nende põhjal koostatud Grupi majandusaasta finantsaruanded kajastavad Grupi finantsseisundit ja majandustulemusi õigesti ning õiglaselt.

Olulisi hinnanguid on kasutatud eelkõige järgmistes valdkondades:

- Laenude ja nõuete allahindlused, sh. tagatiste õiglase väärtuse hindamine (Lisa 2, 3, 4, 7)
- Kinnisvarainvesteeringute õiglane väärtus (Lisa 4, 10)
- Finantsvarade ja kohustuste õiglane väärtus (Lisa 4, 8, 13)

Laenude ja nõuete allahindlused

Peamised valdkonnad, mis vajavad olulisi juhtkonnapoolseid hinnanguid oodatava krediidikajumi (ECL) arvutamisel, sisaldavad:

- krediidiriski olulise suurenemise kriteeriumite hindamine ja laenude klassifitseerimine faasi 1, 2 või 3;
- ECL arvutamise meetodika koostamisel kasutatud raamatupidamislike tõlgenduste, sh lihtsustamiste, hindamine. Peamisi lihtsustusi on tehtud sellistes valdkondades nagu:
 - ühiste (kaalutud) eluagsete PD koefitsientide määramine erinevate nõuete gruppide lõikes, mis arvestavad gruppides olevate toodete erineva elueaga. Eluagseid PD-d arvutatakse eraldi juriidiliste isikute, kiirliisingu ja eraisikute nõuete gruppide jaoks;
 - stsenaariumite rakendamine ECLi prognoosimisel;
- ECL mudelis kasutatavate olulisemate parameetrite arvutamine, sealhulgas maksejõuetuse tõenäosus (PD), kahjumäär maksejõuetuse korral (LGD) ja laenu suurus maksejõuetuse hetkel (EAD);

- makromajanduslike näitajate valik ja tulevikku vaatava informatsiooni kaasamine ECL mudelisse, sealhulgas nende usaldusväärne prognoosimine tulevikuperioodideks ning erinevate stsenaariumite kaalutud mõju arvestamine;
- ECL-i prognoosimine faasi 3 individuaalselt hinnatavatele laenudele.

Oodatava krediidikahjumi (ECL) arvutamise ja hindamise mudel vajab oma iseloomult mitmetes aspektides juhtkonna hinnangute kasutamist (vt üleval ja viidatud lisades). Mudeleid, hinnanguid ja sisendeid vaadatakse üle regulaarselt Grupi kindlaks määratud töötajate poolt ning kinnitatakse juhtkonna poolt. Allpool on toodud peamiste hinnangute mõju sensitiivsusanalüüs.

Maksejõuetuse mõiste:

Maksejõuetuse mõiste täpsustamise tagajärjel olid makseraskuste tõtturestruktureeritud nõuded klassifitseeritud faasi 3.

Seisuga 31.12.2018 olid makseraskuste tõttu restruktureeritud nõuded klassifitseeritud faasi 2, kuid juhtkond on analüüsinud vastava populatsiooni trende ning otsustas muuta hinnangut ning klassifitseerida makseraskuste tõttu restruktureeritud nõuded faasi 3. Selliste nõuete faasi 3 ümberklassifitseerimise mõjuks on nimetatud nõuete grupis allahindluste suurendamine 33,5% ehk 43,5 tuhat eurot võrra (täiendav allahindlus moodustas 3,4% laenude allahindluse summast seisuga 31.12.2019).

SICR:

Oluliseks mõisteks on vastavalt IFRS 9-le krediidiriski oluline suurenemine (SICR) ja selle hindamine vajab ka olulisi hinnanguid. Igal bilansipäeval hindab Grupp kas krediidirisk on oluliselt suurenenud võrreldes esmase kajastamisega võttes arvesse finantsinstrumendi eluea maksejõuetuse tõenäosuse muutust, kasutades selleks kriteeriume, mis on ka kasutusel Grupi riskijuhtimise protsessides (krediidiriski juhtimise põhimõtted ja kriteeriumid on toodud lisas 2 „*Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte*“ ja lisas 4 „*Riskijuhtimine. 4.1. Krediidirisk*“).

Krediidiriski oluline suurenemine väljendub muutuses eluea maksejõuetuse tõenäosuses (PD), võrreldes bilansipäeval stsenaariumitega kaalutud eluea PD muutust stsenaariumitega kaalutud esmase kajastamise eluea PD-ga. Sisemise metoodika kohaselt tähendab see nõude krediidiklassi kahanemist vähemalt 1,5 punkti võrra.

Grupp on teinud sensitiivsusanalüüsi ECLile mõju suhtes (seisuga 31.12.2019), kui SICR-i kriteeriumid oleks nõude krediidiklassi kahanemine 1) 1 punkti võrra; 2) 2 punkti võrra. Tulemuseks on allahindluste 1) suurenemine 21 tuhat eurot võrra; 2) vähenemine 1 tuhat eurot võrra.

PD:

PD aluseks on kliendile omistatud riskiklass. Kaalutud keskmisi 12-kuu ja eluagseid PD-määrad kinnitatakse juriidiliste isikute ja eraisikute riskiklasside lõikes ning need arvestavad juhtkonna hinnangul gruppides olevate toodete erineva elueaga.

Sensitiivsusanalüüs ECLile mõju suhtes PD määrade suhtelisel muutumisel +/-10% võrra andis tulemusena samasuunaline allahindluste muutumine +15/-15 tuhat eurot võrra, siinjuures 12 kuu ja eluagsele ECL'ile mõju on vastavalt +/-4 tuhat eurot ja +/-11 tuhat eurot.

LGD:

LGD aluseks on vastav tagatise reiting.

Kui LGD määrad oleks 10% võrra suuremad/väiksemad (suhtelisel muutumisel), siis ECL oleks vastavalt 14 tuhat eurot suurem/14 tuhat eurot väiksem.

Makromajanduslike indikaatorite valik:

IFRS 9 rakendamisel määras juhtkond, et ECL kalkulatsiooni kaasatakse järgmisi makromajanduslikke muutujaid: SKP muutus, ekspordi mahumuutus, nelja olulisema ekspordipartneri osakaalu muutus, TMI määr, THI määr, mittefinantsettevõtete pikaajalise finantseerimismäära muutus. Nende muutujate prognoosidega arvestati 01.01.2018 ja 31.12.2018 oodatavate krediidikahjumite kalkuleerimisel.

2019. aastal makronäitajate valik oli ülevaadatud. Makronäitajate valimisel kasutati default'ide ja allahindluste statistilist ja korrelatsioonianalüüsi ning Eesti pangandusturu benchmarking analüüsi. Tehtud analüüs näitas tugevat allahindluste seost SKP muutustega. Muude näitajate kasutamine ei ole leidnud 2019 aastal põhjendust.

Uue makromajandusliku muutuja rakendamise tulemusena vähenes allahindluse saldo 173 tuhat eurot võrra seisuga 31.12.2019.

Juhtkonna hinnangul, portfelli on homogeenselt seotud valitud makromajandusliku näitajaga. Juhtkond on kaalunud erinevate sektori-spetsiifilistega mõjudega arvestamist, kuid sellise detailsusega prognoosimine ei avaldaks olulist mõju ECLi lõpptulemusele, tulenevalt portfelli spetsiifikast.

Erinevate stsenaariumite kaalumise tulemusena leitud makromajanduslik koefitsient kasutatakse portfelli ECLi kohandamiseks. Juhtkonna hinnangul, ühise koefitsiendi rakendamine tervele portfelli on asjakohane, kuna portfelli spetsiifikast tulenevalt on stsenaariumite realiseerumise tõenäosus erinevate nõuete gruppide puhul olulises osas sama.

Sensitiivsusanalüüs makromajandusliku koefitsiendi muutumisele tundlikkuse suhtes näitas, et selle koefitsiendi muutumisel +/-10% võrra oleks mõju ECLile vastavalt +51/-51 tuhat eurot võrra allahindluste muutumine.

Muud hinnangud:

Vahendite paigutamisel teistesse pankadesse 2019. aastal hindas juhtkond Venemaa vastu kehtestatud sanktsioonide otsest mõju. Seoses sellega on seisuga 31.12.2019 kõikide Venemaa pankade positsioonide vastu rakendatud riskikaal 100% (lisa 6) .

Vastavalt IAS 40-le hinnatakse igal bilansipäeval õiglase väärtuse meetodil kajastatud kinnisvarainvesteeringute õiglast väärtust, peegeldamaks bilansipäeval eksisteerivaid turutingimusi. Kinnisvarainvesteeringute õiglane väärtus on summa, mille eest on võimalik vahetada vara teadlike, huvitatud ja sõltumatute osapoolte vahelises tehingus. „Huvitatud müüja“ ei ole sundmüüja, kes on valmis müüma iga hinna eest.

Õiglase väärtuse parimaks indikatsiooniks on aktiivse turu hind sarnastele kinnistutele sarnases asukohas ja olukorras (lisa 4, 10).

Lisa 4. Riskijuhtimine

Riskide juhtimise üldpõhimõtted

Panga tegevus on seotud riskide võtmisega ja seega on ka riskide juhtimine AS TBB panga üks põhitegevusi. Riskina käsitletakse krediitdiasutuse äritegevusest tõenäosuse alusel tulenevalt nii sise- kui välissündmustest põhjustatud võimalikku negatiivset kõrvalekallet oodatava finantstulemuse suhtes. Kõikide riskitüüpide ja nende profiilide kajatamise ning nende baasil kapitali adekvaatsuse hindamise järjepidevus tagatakse nende juhtimiseks loodud protsesside raames. Protsessi tervik võimaldab hinnata Grupi kõikide riskide koonddaset ning määrata kapitalivajadus, selle tõhus ja kuluefektiivne kasutamine ja tagada miinimum kapitalinõete täitmine

Riskide juhtimine nii juhatuse kui nõukogu poolt kinnitatud strateegiate, poliitikate, meetodikate jmt regulatsioonidega on krediitdiasutuse juhtimissüsteemi lahutamatuks osa, mis tuleneb Eesti seadusandluse nõuetest (sh Krediitdiasutuste seadusest), Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusest (EL) nr 575/2013 (CRR) ja direktiivist (CRD IV), Eesti Panga, Finantsinspektsiooni ja teiste järelevalveorganite normatiivnõuetest. Riskide juhtimise protsess hõlmab kõiki tegevusi riskide ennetamisel, tuvastamisel, mõõtmisel, analüüsil, maandamise meetmetel, riskikontrollil ja järelkontrollil. Eelnimetatud tegevusi kajastatakse regulaarses aruandluses. Riskide juhtimise protsess kui tervik ja selle erinevad osad kuuluvad regulaarse ülevaatuses alla.

Üldise riskivalmiduse kajastamiseks, mida AS TBB pank on valmis võtma, võimaldavad riskijuhtimises kasutatavad meetodikad mõõta tegelikku riskide taset võrdluses lubatud piirimääradega. Erinevate riskidega seotud üksustele etteantud piirmäärad on täiendavate alamjaotustega, mille eesmärgiks on aktsepteeritava riskitaseme hoidmine sätestatud riskiisu raames ja et tagada varakult riskiolukorra tuvastamine ja reageerimine. Riskiisu ja taluvuse raamistik ning riskijuhtimise meetodikad vaadatakse üle kord aastas koos äritegevuse planeerimise ning eesmärkide seadmisega.

Riskiliikidest eristatakse krediidi-, turu-, likviidsus- ja operatsiooniriski. Iga riskiliik koosneb täiendavalt iseseisvatest mõõdetavatest alaliikidest, mis sõltuvad krediitdiasutuse suuruselt, äristrateegiast ja äritegevuse mastaabist.

Riskijuhtimist teostatakse kolme juhtimistaseme lõikes:

- Panga nõukogu
- Panga juhatuse
- erinevad riskikomiteed, -grupid ja vastutavad töötajad, sh.:
 - Kõrge riskiga klientide aktsepteerimise komitee
 - Krediidikomitee
 - Riskide ja kapitali juhtimise komitee
 - Talitluspidevuse protsessi juhtimise komitee
 - Siseauditi osakond
 - Riskijuhid
 - Riskikontrolli juht

Riskijuhtimise süsteem on üles ehitatud 3 kaitseliini baasile, mille tulemusel on riskide võtmine, juhtimine ning siseaudit teineteisest rangelt eraldatud.

1. kaitseliin – riskide võtmine. Äriüksuste eesmärgiks on tulususe ja riski optimaalse tasakaalu ning sätestatud ärieesmärkide saavutamine, võetud riskide monitoorimine, osalemine riskide identifitseerimises ning hindamises, normatiiv- ning regulatiivsete dokumentide nõuete järgimine,

k.a. riskijuhtimise osas kogu tehingu eluea jooksul. Äriüksused peavad tagama, et nende tegevus oleks vastavuses kehtivate reeglitega.

2. kaitseliin – äritegevusest sõltumatu riskijuhtimine. Riskijuhtimise funktsioon näeb ette riskijuhtimise standardite põhimõtete, limiitide ning piirangute väljatöötamist, riskitasemete monitoorimist, aruandluse koostamist, tegeliku riskitaseme riskiisule vastavuse kontrolli. Teise liini üksuste ülesannete hulka kuulub samuti koolituste läbiviimine, nõustamine, üldriskiprofiili modelleerimine ja agregeerimine ning vastavuskontroll.

3. kaitseliin – riskijuhtimissüsteemi audit / siseaudit. Funktsioonideks on riskide juhtimise süsteemi vastavuse hindamine sisemistele ja välistele nõuetele, Nõukogu ja Juhatuse informeerimine tuvastatud puudustest riskide juhtimise süsteemis ning kontroll tuvastatud puuduste riskide juhtimise süsteemis kõrvaldamise üle.

Riski testimine

Riskijuhtimise süsteem hõlmab stressitestide läbiviimist, mis on vajalikud riskide taseme hindamiseks ja optimaalsete otsuste vastuvõtmiseks muutuva turukonjunktuaari tingimustes (erinevad majandustsükli faasid, välismajanduslikud ja välispoliitilised tegurid, intressimäärade tõus või langus jne.). Põhiliste finantsriskide testimine toimub regulaarselt vastavalt testimise kavale. Plaaniväline testimine viiakse läbi krediidasutuse poolt kas strateegiliste otsuste vastuvõtmisel või suurte investeerimisprojektide hindamisel. Stressitestid hõlmavad krediidiriski, tururiski, likviidsuse riski, intressiriski ja kinnisvara-investeeringute ümberhindamise riski.

Testimise aluseks on stsenaariumimeetod. Riski tase hindab kehtestatud siseste normatiivide täitmist ja lubatud kapitaliseerituse taseme järgimist Pillar 1 ja Pillar 2 raames.

Iga stsenaarium sisaldab sündmuste mõju hindamist vähemalt järgmistest aspektidest:

- a) olemasolev kapital;
- b) olemasolev likviidsus;
- c) omavahendid ja adekvaatsuse minimaalne määr;
- d) kasumlikkus;
- e) riskistrateegia limiidid;
- f) riskiisu ja riskitaluvuse määrad.

4.1 Krediidirisk

Krediidirisk tuleneb tõenäolisest kahjust, mis võib tekkida laenusaja võlaõiguslikest lepingutest tulenevate kohustuste mitte täitmisest, aga ka tagatise ebapiisavast väärtusest, kui selle realiseerimine ei kata nõuet. Arvesse võetakse ka krediidi kontsentratsiooniriski, mis võib avalduda kas näiteks piirkonna, kliendigrupi, turusektori suhtes.

Krediidirisk moodustab suurima osa Grupi koguriskist ja see on seotud nii klientidele suunatud krediititoodete kui ka teistesse pankadesse paigutatud vahenditega.

Tekkimise allika ja allokeerimise alusel saab krediidiriski jagada kaheks grupiks:

- 1. Klientide laenuportfelli risk, kui klient ei ole võimeline või ei soovi täita oma lepingulisi kohustusi.
- 2. Pankadevaheline krediidirisk, mis on tingitud korrespondentpanga poolt oma kohustuste mittetäitmise tõenäosusest.

Krediidiriski suhtes avatud finantsvaradeks on nõuded klientidele ja krediidasutustele ning muud nõuded. Maksimaalne krediidiriskile avatud positsioon on nende finantsvarade bilansiline väärtus.

(tuhandetes eurodes)

Maksimaalne krediidiriski avatud positsioon	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Nõuded keskpangale	5	53 786	80 392
Nõuded krediidasutustele	6	31 289	60 116
Nõuded klientidele (AC)	7	52 502	54 612
Nõuded klientidele (FVTPL)	7	460	478
Muud finantsvarad	8	143	344
Finantsvarad kokku		138 180	195 942
Bilansivälised kohustused, v.a.tegevusgarantiid	16	4 217	2 500
Maksimaalne krediidiriski avatud positsioon		142 397	198 442

Juhtkonna poolt läbiviidud analüüsi tulemuste kohaselt on korrespondentpankades nõudmiseni ja tähtajaliste hoiuste saldode oodatav krediidikahjum ebaoluline summa seisuga 31.12.2019 ja 31.12.2018; seega, Grupp ei kajastanud hoiuste oodatavat krediidikahjumit.

Riskide juhtimine

Tähtsamad kriteeriumid krediidiriski hindamisel on vastaspoole krediidikõlblikkus ehk võime täita võetud finantskohustusi õigeaegselt ja tagatis kui peamine krediidiriski vähendaja juhul kui vastaspool ei suuda täita võetud kohustusi. Laenu väljastamine peab olema vastavuses laenusaja rahavoo ja laenu tagasimaksmise võimega.

Krediidipoliitika läbiv põhimõte on, et äriüksused vastutavad täies ulatuses krediidiriskide eest, mis on vastavuses nii krediidistrateegia kui krediidiotsustamise erinevate juhistega ja kordadega ning need vastavad ka kehtivatele õigusaktidele. Krediidiriski võtmise otsustab krediidikomitee või otsustamisõigust omavad isikud vastavalt panga juhatuse poolt kinnitatud otsustamislimiitidele. Krediidikomitee otsust kliendi või temaga seotud grupi laenuprojekti osas (väljaarvatud tütarettevõtted), mille suurus on võrdne või ületab 10% Panga või Grupi omavahenditest, kinnitab Panga Nõukogu.

Riski võtmise põhimõtted on alljärgnevad:

1. risk peab olema hinnatav ja mõõdetav;
2. risk peab olema nõuetekohaselt tagatud;
3. tagatis peab olema nõuetekohaselt kindlustatud;
4. riskid peavad olema hajutatud erinevate majandusharude ja piirkondade vahel ning tähtaegade ja tagatiste abil;
5. järelevalve süsteemiga peab olema tagatud võimalike probleemide avastamine võimalikult varases staadiumis.

Krediidiportfelli optimaalset suurust ning erinevate näitajate struktuuri jälgitakse regulaarselt, et see oleks vastavuses normatiividega. Läbivalt on iga tehingu korral määrav nii Panga kui kliendi jaoks vastutustundlik ja tasakaalustatud lähenemine. Krediidiportfelli kui terviku vaatest hinnatakse kõiki krediidiriski mõjutavaid parameetreid regulaarselt, et tuvastada võimalikult varakult krediidiriski võimalik suurenemine, aga ka juhtida krediidiportfelli selliselt, et võimalik risk on ennetatav ning minimeeritav.

Riskide mõõtmine

Krediidiriski mõõtmine ja hindamine toimub nii enne kui ka peale laenu väljastamist ja seda nii kliendi enda kui krediidiportfelli põhisel regulaarselt teostatavate monitooringute alusel. Reitingusüsteemi annab muuhulgas mõõte riskide hindamiseks ja seeläbi täiendava toe

krediidiotsuse vastu võtmisel, krediidiriskide analüüsiks, prognoosimiseks ja juhtimiseks, kapitalinõuete ja -eraldiste hindamiseks ning võimalike väärtuste languseks vajalike eraldiste tegemiseks, krediidistrateegia ja erinevate krediidivaldkonna poliitikate muutmiseks.

Krediidiriski mõõtmine hõlmab endas alljärgnevaid tegevusi:

- klientide senise äritegevuse hindamine;
- juhtkonna ja omanike riskitaseme hindamine;
- tagatiste hindamine;
- tagatiste kindlustatus;
- äriplaani ning esitatud rahavoogude prognooside analüüs ja hindamine;
- kliendi usaldusväärsus ja tuntus;
- krediidiajalugu;
- laenuaotleja riigiriski hindamine.

Välja antud ja välja antavad laenud kaetakse täielikult Grupi omavahendite ja kaasatud vahendite poolt (sh. sihtotstarbelised laenud ja nõudmiseni hoiused). Pank järgib riskikontsentratsiooni regulatiivseid norme, mille kohaselt ei tohi ühele laenusajaale või seotud isikute grupile väljastatud laenude ja muude laenuõuete summa ületada 25% panga omavahenditest. Pangasisese regulatsiooni järgi ei saa ühele majandus- või tööstusharule väljaantud laenude maht (väljaarvatud tütarettevõtetele antud laenud) ületada 25% laenuportfelist.

Kaks korda aastas (kõrge riskiga laenude puhul 4 korda aastas) teostatakse laenuportfelli monitooring, mille käigus vaadeldakse iga üksik laen ja klient eraldi. Hindamisel pööratakse tähelepanu laenulepingu tingimuste täitmisele, muuhulgas lepingujärgsete maksete õigeaegsusele, kliendi finantsseisundile, tagatise seisundile ning vajaliku informatsiooni ja dokumentatsiooni esitamisele.

Krediidiklassid ja oodatava krediidikahju mõõtmine

Grupp järgib standardi IFRS 9 alates 01.01.2018, mille kohaselt näitab krediidiportfelli võimalike laenukahjumite katteks tehtavaid eraldisi oodatavate krediidikahjude alusel. Oodatava krediidikahju suurus tuleneb vastavalt Pangas kinnitatud krediidikahjumi mudelile, kus varad jaotatakse kolme faasi vastavalt finantsvarade krediidikvaliteedi muutumisele:

Faas 1 – “toimivad finantsvarad” (performing), mille puhul pole toimunud olulist krediidikvaliteedi halvenemist võrreldes esmase arvele võtmisega, st laenud viivituseeta või viivitusega kuni 30 päeva ja kus arvele võtmise hetkel kajastatakse kahjum, mis eeldatavasti võiks tekkida antud varast järgneva 12 kuu jooksul ning hindamine toimub kogumite kaupa, tugineb mineviku kogemusel ja tulevikuprognoosidel.

Faas 2 – “alatoimivad finantsvarad” (underperforming), kui on toimunud oluline krediidikvaliteedi halvenemine (nt. krediidireitingu halvenemine või 31 - 90 päeva maksehäireid) ja kus kajastatakse kahjum, mis eeldatavasti võib tekkida finantsvarast järgneva kogu tema eluea jooksul ning hindamine toimub individuaalselt või sarnaste kogumite kaupa.

Faas 3 – “mittetöötavad finantsvarad” (non-performing), varad mis ei laeku nõuete kohaselt (nt. rohkem kui 90 päeva maksehäireid) ja kus kajastatakse kahjum, mis eeldatavasti võib tekkida antud finantsvarast kogu tema järgneva eluea jooksul ning hindamine toimub individuaalselt iga vara kaupa.

Vastavalt IFRS-le 9 arvutatakse esimese faasi osas võimalik krediidikahjum aasta perspektiivis, faasides 2 ja 3 kuni laenuperioodi lõpuni. Antud mõõtmised tehakse Pangas välja töötatud mudelite baasil ning oodatav krediidikahju baseerub nii eelnevate perioodide alusel arvutatavatel tulemustel kui ka tuleviku prognoosidele tuginevatel stsenaariumitel.

Alates 01.01.2018 juurutati Grupis oodatava krediidikahjumi (ECL) mudel. ECL mudeli peamised põhimõtted on kirjeldatud lisas 2 „*Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte*“, Laenude ja nõuete hindamine. ECL mudeli peamised sisendid (PD, LGD) põhinevad muuhulgas allpool kirjeldatud laenuportfelli monitoorimise tulemustel, mis väljenduvad laenu krediidiklassi ja tagatise reitingu määramisel.

Krediidiklass on aluseks kliendi krediidiriski realiseerumise tõenäosuse hindamiseks oodatava krediidikahjumi hindamise ja arvutamise metoodikas, mis on kirjeldatud lisas 2 „*Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte*“. Samuti on krediidiklass üks oluline indikatsioon krediidiriski võimaliku muutuse osas.

Äriklientide krediidiklassi määramisel kasutatakse 2-e järgnevat põhikriteeriumi:

Kriteerium 1: maksedistsipliin, kus võetakse analüüsi aluseks tagasimaksete korrektsus või võlgnevused vastavalt võlgnevuste päevade vahemikele

Kriteerium 2: maksevõime, kus aluseks võetakse kliendi finantsseisund ja omanikega seotud täiendavad näitajad.

Eraisikute suhtes kasutatakse üksnes kriteeriumitena maksedistsipliini reitingut ja maksevõime reitingut.

Täiendavalt krediidiklassi ja tagatise reitingu leidmisele hinnatakse laenude tagatiskatet, et määrata võimalikku kaotuse suurust tagatisvara sundrealiseerimise juhul. Probleemsete laenude puhul teostatakse lisaks tagatise väärtuse ümberhindamise arvestus selle maksumuse kindlaks tegemiseks kinnisvaraturu hindade langemise tingimustes. Tagatiste väärtust enne ja peale ümberhindamist arvestatakse probleemsete nõuete hindamisel ja omakapitali piisavuse sisemiste nõuete arvutamisel (ICAAP, Pillar 3).

Kliendi lepingujärgsete maksete õigeaegsuse ja tema finantsseisundi hindamisel lähtutakse 5-punkti süsteemist 1 kuni 5, kus 1 kirjeldab kõige tugevamat ja 5 kõige nõrgemat klienti. Eraldi hinnatakse kliendi tagatise lähtudes vormistatud tagatise liigist, tema väärtusest, väärtuse muutusest, tagatise likviidsusest ja tema kindlustamisest. Klientide bilansiväliste positsioonide riskiklasside määramine toimub analoogselt bilansiliste positsioonide riskiklasside arvutamisega.

Krediidikomitee hindab krediidiportfelli regulaarsetel ülevaatustel ka muu hulgas ebatõenäoliste laenude ulatust ja nõuete laekumise tõenäosust kvartaalselt. Iga kahjutunnusega laenuõude jaoks, mille puhul on tuvastatud nõude väärtuse langus, moodustatakse eraldi laenu allahindlus. Täiendavalt teostab Siseauditi osakond kontrolli panga tegevuse üle laenude jälgimise ja allahindamise osas.

Analüüs „Grupi nõuded klientidele“ on toodud järgmiste klasside ja alamklasside lõikes (lisa 7):

1. laenud juriidilistele isikutele:
 - investeeringislaenud
 - arvelduslaenud
 - liisingud
 - muud laenud
2. laenud eraisikule:
 - eluasemelaenud
 - muud laenud ja liisingud.

Tähtajaks tasumata, allahinnatud nõuded klientidele ja nõuete tagatised on esitatud lisas 7.

Maksejõuetuse tõenäosus (Probability of default PD) ja maksejõuetuse oodatav kahjumäär (Loss given default, LGD)

12 kuu PD - krediidiriski realiseerumise tõenäosus, mis väljendab järgmise 12 kuu jooksul kahjumi esinemise võimalust ja eluaegne PD - krediidiriski realiseerumise tõenäosus, mis väljendab antud varast kogu tema eluea jooksul kahjumi esinemise võimalust. Krediidikohustuste PD baseerub S&P poolt avalikustatud PD määradel, ajaloolisel pangastatistikal ja ühendatakse kliendi krediidiklassiga.

Maksejõuetuse oodatav kahjumäär väljendab võimalikku krediidikahjumi osakaalu laenujäägist krediidiriski realiseerumise korral. Faasis 1 kõigi nõuete gruppide jaoks määratakse LGD tagatise reitingu alusel, v.a. nõuded summas üle 1 mln EUR ja tütarettvõtted. LGD määramise aluseks on tagatise reitingule vastav protsentuaalne suurus, mis oli tõendatud ajaloolise pangastatistika andmete analüüsi käigus. Kui nõude summa ületab 1 mln EUR või nõue on tütarettvõtte vastu, siis arvutatakse iga laenu nõude LGD individuaalselt. Faasis 2 juriidiliste isikute (v.a. kiirliising) ja eraisikute jaoks määratakse LGD tagatise reitingu alusel (sama arvutus nagu faasis 1), v.a. nõuded summas üle 100,000 EUR ja tütarettvõtted. Kui nõude summa ületab 100,000 EUR või nõue on tütarettvõtte vastu, siis arvutatakse iga laenu nõude LGD individuaalselt. Kui individuaalselt hinnatud LGD määraga faasis 2 olev nõue liigub tagasi faasi 1, siis selle nõude individuaalselt arvutatud LGD määr säilib ka faasi 1 jaoks kuni järgmise individuaalse LGD määra hindamiseni.

Makseraskuste tõttu restruktureeritud laenud ja laenude maha kandmine

Makseraskuste tõttu restruktureeritud laenudeks nimetab Pank laene, mille lepingulisi tingimusi on muudetud laenuvõtja makseraskuste tõttu ja kus eesmärk on taastada laenuvõtjale korrektne lepingujärgsete kohustuste täitmise võimalus ning vältida vara kaotust. Lepingutingimuste muudatused võivad tähendada muuhulgas olemasoleva kohustuse täitmiseks uue laenu andmist, maksepuhkust, intressimäära vähendamist, laenu osalist või täielikku kustutamist jmt.

Laen kuulub mahakandmisele kui on selgunud lõplik kahjusumma või kui toimub antud laenu võõrandamine. Lõplik kahjusumma määratakse pankrotivara jaotuse järgselt või kogu tagatisvara realiseerimise järgselt. Varasemad kahjumid laenude mahakandmisel kuuluvad kustutamisele. Võimalusel esitatakse laenu mahakandmise järgselt laenuvõtja või käendaja vastu nõudeavaldus kui ei ole pankrotimenetlusega kaasnenud võlgnikust juriidilise isiku lõpetamine või kui pankrotivaidlus laheneb või kui laenu jääk kustutati täielikult.

Riskide kontsentreerumine

(tuhandetes eurodes)				
	31.12.2019		31.12.2018	
	arv/summa	% aktsepteeritud kapitalist	arv/summa	% aktsepteeritud kapitalist
1. Suure riskikontsentratsiooniga klientide arv	6	-	6	-
2. Suure riskikontsentratsiooniga klientide riskipositsiooni summa	30 719	116,3%	29 560	114,7%
3. Grupiga seotud isikute riskipositsiooni summa	949	3,6%	994	3,9%

Suure riskikontsentratsiooniga laenuks loetakse ühele isikule või seotud isikute grupele antud laene, mis ületab 10% krediidasutuse omakapitalist.

Järgnevalt on seisuga 31. detsember 2019 ja 2018 esitatud Grupi nõuete jaotus majandussektorite lõikes. Nõude all on kajastatud nõuded Eesti Pangale, nõuded klientidele (sh liisingnõuded) ja krediitiasutustele ning muud nõuded ja muud finantsvarad.

Nõuete allahindluse mõiste on toodud raamatupidamise aastaaruande lisa 2 „Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte“.

Nõuete jaotus majandussektorite lõikes

31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

Tegevusharu	Bilansilised nõuded (bruto)			s.h. tähtajaks tasumata	Nõuete allahindlus	Bilansivälised tehingud	Bilansivälised tehingute eraldised	Tegevusharu osakaal
	nõuded	väärt-paberid	intressi nõuded					
Põllumajandus, jahindus ja metsandus	2 641	-	2	210	-24	12	-	1.8%
Töötlev tööstus	7 897	-	14	2 750	-738	317	-	5.7%
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	3 315	-	4	335	-3	0	-	2.3%
Ehitus	3 486	-	13	271	-59	3 453	1	4.8%
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite, mootorrataste ja isiklike tarbeesemete ning kodumasinade remont	6 231	-	16	2 332	-261	738	-	4.8%
Veondus, laondus ja side	1 620	-	4	446	-24	659	-	1.6%
Finantsvahendus	38 700	-	24	52	-15	54	-	26.7%
Keskpank	53 786	-	-	0	0	0	-	37.1%
Kinnisvaraala tegevus	6 005	-	11	16	-7	246	-	4.3%
Haldus- ja abitegevused	5 060	-	2	97	-23	0	-	3.5%
Muud tegevusharud	4 431	37	10	506	-109	38	-	3.0%
Eraisikud	6 143	-	14	793	-15	265	-	4.4%
Kokku	139 315	37	114	7 808	-1 278	5 782	1	100.0%

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

Tegevusharu	Bilansilised nõuded (bruto)			s.h. tähtajaks tasumata	Nõuete allahindlus	Bilansivälised tehingud	Bilansivälised tehingute eraldised	Tegevusharu osakaal
	nõuded	väärt-paberid	intressi nõuded					
Põllumajandus, jahindus ja metsandus	2 748	-	2	236	-41	30	-	1.4%
Töötlev tööstus	8 393	-	37	2 459	-99	188	-	4.3%
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	3 295	-	2	-	-9	60	-	1.7%
Ehitus	3 265	-	10	37	-60	530	-	1.9%
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite, mootorrataste ja isiklike tarbeesemete ning kodumasinade remont	4 942	-	35	1 180	-49	497	1	2.7%
Veondus, laondus ja side	4 502	-	9	49	-28	1 568	14	3.0%
Finantsvahendus	66 858	-	44	935	-58	-	-	33.4%
Keskpank	80 392	-	-	0	-	-	-	40.2%
Kinnisvaraala tegevus	7 348	-	13	28	-19	568	1	4.0%
Haldus- ja abitegevused	5 414	-	2	82	-62	5	-	2.7%
Muud tegevusharud	3 822	37	9	558	-82	121	-	2.0%
Eraisikud	5 147	-	9	321	-21	394	6	2.8%
Kokku	196 126	37	172	5 885	-528	3 961	22	100.0%

Vaata ka lisa 6, 7.

4.2 Maarisk

Mõiste

Rahvusvahelistel turgudel tegutsevate krediidasutuste, sh. AS TBB panga jaoks on oluline hinnata adekvaatselt maariski. Maarisk koosneb kahest komponendist: majanduslikust ja poliitilisest riskist.

Majanduslik risk hõlmab üldist majandus- ja finantsjuhtimise taset riigis (nii makromajanduses kui ettevõtetes), riigi konkurentsivõimet maailmaturul, maksebilansi olukorda, rahvusvaluuta stabiilsust jms.

Poliitilise riski suuruse määrab poliitilise süsteemi stabiilsus, suhted naaberriikidega ja julgeoleku garantiid. Poliitilise riski hindamisel on mõeldud ka sellele, kuidas nimetatud tegurid võivad mõjutada omandiõigust.

Reaalsed majanduslikud ja poliitilised riskid on omavahel läbipõimunud ja neid tuleb hinnata ühtse tervikuna.

Maariski alamliigid on:

- konverteerimise risk (valuuta devalveerimine risk);
- rahaliste vahendite ülekande risk;
- välispoliitilised riskid (sanktsioonid, piirangud ja muud);
- riigi maksevõimetuse risk (defaulti risk).

Riskide juhtimine

Maariski maandamiseks kasutakse järgmisi meetmeid:

- Konverteerimise riski korral ei teostata operatsioone nende riikide valuutadega, mille konverteerimine on piiratud ja ei teostata operatsioone nende riikidega, mille rahvusvaheline maine on ebaselge või ebastabiilne.
- Rahaliste vahendite ülekande riski korral kõik valuuta ostu-müügi operatsioonid teostatakse läbi diilingusüsteemi Bloomberg ja ei avata korrespondentkontosid riikides, kus poliitilised ja/või majanduslikud riskid on kõrged.
- Välispoliitiliste riskide korral jälgitakse võimalike rahvusvaheliste sanktsioonide ja piirangute rakendamise mõju ja maandatakse võimalik risk finantsoperatsioonide suurusele ja teostamise ajale.
- Riigi maksevõimetuse riski korral reguleeritakse riski läbi range korrespondentpankade valiku, riigiriski hindamiseks kasutatakse rahvusvaheliste reitinguagentuuride andmeid ja teostatakse monitooringut massimeedia ja vastaspoolte riikide meediaagentuuride teadete üle.

Kõiki ülalnimetatud riske analüüsib, haldab ja kontrollib Riskide ja kapitali juhtimise komitee ja Panga juhatus.

Järgnevalt on seisuga 31. detsember 2019 ja 2018 esitatud eraldi Grupi nõuete kontsentreerumine geograafiliste piirkondade lõikes. Nõude all on kajastatud nõuded Eesti Pangale, nõuded klientidele (sh liisingnõuded) ja krediidasutustele ning muud nõuded ja muud finantsvarad.

Nõuete allahindluse mõiste on toodud raamatupidamise aastaaruande lisas 3 „Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte“.

Nõuete jaotus geograafiliste piirkondade lõikes

31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

Piirkond	Bilansilised nõuded (bruto)					Bilansi- välised tehingud	Bilansivälis- tehingute eraldised	Piirkonna osakaal (%)
	nõuded	väärt- paberid	sh intressi nõuded	sh tähtjaks tasumata	Nõuete allahindlus			
Eesti	107 443	-	101	7 808	-1 278	5 719	1	78.0%
Austria	30 583	-	12	-	-	-	-	21.1%
Venemaa	729	-	-	-	-	33	-	0.5%
Muud riigid	560	37	1	-	-	30	-	0.4%
Kokku	139 315	37	114	7 808	-1 278	5 782	1	100.0%

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

Piirkond	Bilansilised nõuded (bruto)					Bilansi- välised tehingud	Bilansivälis- tehingute eraldised	Piirkonna osakaal (%)
	nõuded	väärt- paberid	sh intressi nõuded	sh tähtjaks tasumata	Nõuete allahindlus			
Eesti	145 400	-	143	5 885	-527	3 853	20	74.5%
Austria	29 980	-	3	-	-	-	-	15.0%
Leedu	18 015	-	25	-	-	-	-	9.0%
Prantsusmaa	670	-	-	-	-	51	1	0.4%
Venemaa	1 502	-	-	-	-	2	-	0.8%
Muud riigid	559	37	1	-	-1	55	1	0.3%
Kokku	196 126	37	172	5 885	-528	3 961	22	100.0%

4.3 Tururisk

Mõiste

Tururisk kujutab endast kahjumi võimalust, mis on põhjustatud ebasoodsatest finantsturgude liikumistest – valuutakursside, intressimäärade, väärt-paberite ja väärismetallide väärtuse muutustest. Tururisk omab makroökonomilist iseloomu. Tururiskist on mõjutatavad enamuse pangateenustest, sh. laenud ja hoiused. Pank ei teosta spekulatiivseid tehinguid fondi- ja valuutaturgudel.

Riski juhtimine

Pank on määratlenud piirid lubatud riskide laadi ja ulatuse võtmisel, milleks on kehtestatud limiidid ja muud näitajad, mis teatavale tasemele jõudes viitavad konkreetse tegevusega kaasnevale kõrgendatud riskile. Riske haldab peaaesjalikult finantsosakond.

Tururiski juhtimisel kasutab Grupp järgmisi meetmeid:

- riskist loobumine
- riskide limiteerimine
- stressitestimine, kus stressitestide ja nende kaasnevate stsenaariumide eesmärk on tuvastada olulised muutused riskitegurites või kahjud, mis võivad tekkida erakorraliste turuhäirete korral.

Grupi jaoks eksisteerib kaks peamist tururiski:

- valuutarisk;
- intressimäära risk.

Valuutarisk

Valuutarisk korral võib Grupi varade ning kohustuste väärtus muutuda tulenevalt valuutakursside või muude valuutadega seotud riskifaktorite muutumisest.

Valuutariski juhtimiseks kasutatakse järgmisi meetmeid:

- olemasolevate valuutaressursside katteks olevate varade nomineerimine samas valuutas;
- avatud valuuta netopositsioon (AVVP) ei või ületada 10 % omakapitali summast, s.h. vene rublade jaoks on kehtestatud normatiiv 5% AVVP-st;
- sisemiste normatiivide pidev jälgimine „Riskijuhtimise meetodika“ ja „Likviidsusriski strateegia“ alusel;
- ei avata ega hoita spekulatiivseid positsioone mistahes välisvaluutas.

Alates 2015. aastast viiakse regulaarselt läbi tururiski stressitestid erinevate kriisi- ja šokistsenaariumite põhjal. Stressitestimine viiakse läbi vastavalt stressitestimise kavale vähemalt 2 korda aastas.

Alljärgnevas tabelites on toodud välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustused euro ekvivalendis tuhandetes eurodes.

Finantsvarade ja kohustuste jaotus valuutade lõikes

31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

	EUR	USD	SEK	RUB	CHF	MUU	Kokku
Aktiva							
Sularaha ja nõuded keskpangale	54 688	115	6	-	-	-	54 809
Nõuded krediitiasutustele	4 982	24 844	932	247	46	238	31 289
Nõuded klientidele-neto ja muud nõuded	52 411	551	-	-	-	-	52 962
Väärtpaberid	37	-	-	-	-	-	37
Muu vara (lisa 8)	143	-	-	-	-	-	143
Varad kokku	112 261	25 510	938	247	46	238	139 240
Passiva							
Võlgnevused klientidele ja muud võlad	101 394	22 849	937	211	51	173	125 615
Muud kohustused (lisa 14)	1 812	2 590	2	53	0	8	4 465
Kohustused kokku	103 206	25 439	939	264	51	181	130 080
Bilansiline netopositsioon	9 055	71	-1	-17	-5	57	9 160

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

	EUR	USD	GBP	RUB	CHF	MUU	Kokku
Aktiva							
Sularaha ja nõuded keskpangale	81 382	170	22	-	-	1	81 575
Nõuded krediitiasutustele	20 280	38 345	670	393	40	388	60 116
Nõuded klientidele-neto ja muud nõuded	54 560	530	-	-	-	-	55 090
Väärtpaberid	37	-	-	-	-	-	37
Muu vara (lisa 8)	344	-	-	-	-	-	344
Varad kokku	156 603	39 045	692	393	40	389	197 162
Passiva							
Võlgnevused krediitiasutustele	-	-	-	-	-	-	-
Võlgnevused klientidele ja muud võlad	144 703	36 092	695	456	63	348	182 357
Muud kohustused (lisa 14)	2 164	2 943	34	0	9	3	5 153
Kohustused kokku	146 867	39 035	729	456	72	351	187 510
Bilansiline netopositsioon	9 736	10	-37	-63	-32	38	9 652

Seisuga 31.12.2019 ja 31.12.2018 ei olnud Grupil fikseeritud netopositsiooni, mis ületaks 1% omavahendite taset. Grupi valuutade netopositsioonide taset bilansikuupäeva seisuga kajastab aasta jooksul tekkivat iseloomulikku valuutapositsioonide taset. Netopositsioonide arvutamisel ei võeta arvesse eurot.

Alljärgnevas tabelis on toodud tundlikkuse analüüs bilansipäeva seisuga võimalike mõistlike valuutakursside muutuste suhtes.

	31.12.2019	31.12.2018
tuhandetes eurodes	Mõju kasumile või kahjumile	Mõju kasumile või kahjumile
Valuutade tugevnemine 10% (2018: 5%)		
USD tugevnemine 10% (2018: 10%)	7	1
CHF tugevnemine 10% (2018: 5%)	-1	-2
RUB tugevnemine 10% (2018: 10%)	-2	-
NOK tugevnemine 10% (2018: 5%)	4	-
CAD tugevnemine 10% (2018: 10%)	2	2
JPY tugevnemine 10% (2018: 5%)	-1	-
Muu (välja arvatud EUR) tugevnemine 10% (2018: 5%)	-	-3
Kokku	9	-2
Valuutade nõrgenemine 10% (2018: 5%)		
USD nõrgenemine 10% (2018: 10%)	-7	-1
CHF nõrgenemine 10% (2018: 5%)	1	2
RUB nõrgenemine 10% (2018: 10%)	2	-
NOK nõrgenemine 10% (2018: 5%)	-4	-
CAD nõrgenemine 10% (2018: 10%)	-2	-2
JPY nõrgenemine 10% (2018: 5%)	1	-
Muu (välja arvatud EUR) nõrgenemine 10% (2018: 5%)	-	3
Kokku	-9	2

4.4 Rahavooline intressirisk

Rahavooline intressirisk on finantsinstrumendi tulevaste rahavoogude kõikumise risk turuintressimäärade muutustest tingituna. Neto intressitulu on mõjutatud välistest teguritest nagu muutused Euribori määras, intressikõvera muutused ja konkurentsirisk. Grupp mõõdab neto intressitulu riski kui võimalikku muutust tuludes.

Intressiriski juhtimise aluseks on Panga Nõukogu poolt kinnitatud Intressiriski juhtimise poliitika. Poliitika määrab intressiriski monitooringu põhilised kontrollivormid ja -meetodid. Intressiriskide juhtimise poliitikas on kehtestatud nominaal- ja baasintressimäära arvutamise protseduur; nõuded krediidi baasintressimäära arvutamiseks; minimaalsed nõuded intressimarginaalile. Nõuded põhinevad EBA suunistel "Kauplemisspordifellivälisest tegevusest tuleneva intressiriski juhtimise kohta".

Intressiriskide mõju hindamiseks krediidiasutuse tegevuse tulemustes viiakse läbi stressiteste. Aruandeperioodil tehakse 2 plaanilist stressitesti erinevate intressimäärade muutmise stsenaariumide järgi ajaperioodide lõikes. Baseli Pangajärelvale komitee põhimõtted koosnevad stressitestides šokistsenaariumitest, kus intressimäär muutub +/- 200 bp.

Intressiriski analüüsimisel kasutatakse GAP-analüüsi, ehk Grupis kasutatavate finantsinstrumentide pikkade ja lühikeste positsioonide analüüsi meetodit ajaintervallide lõikes 1 kuni 12 kuud. Intressiriski analüüs teostatakse aasta tulemustel saadud absoluutse GAP suuruse suhtes.

Alljärgnevas tabelis on toodud Grupi intressiriski analüüs. Grupi finantsvarad ja kohustused on toodud bilansilises maksumuses, klassifitseeritud lepingulise intressi fikseerimise või tähtaja järgi, sõltuvalt, milline toimub varem.

Intressiriskile avatud varad ja kohustused intressi fikseerimise perioodi järgi

31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

	Nõudmi- seni	kuni 3 kuud	3-12 kuud	1-2 aastat	2-5 aastat	Üle 5 aasta	Kokku
Aktiva							
Nõuded keskpangale	53 786	-	-	-	-	-	53 786
Nõuded krediitiasutustele, bruto	22 374	8 902	-	-	-	-	31 276
Nõuded klientidele, bruto	82	38 224	1 999	670	1 607	6 580	49 162
Väärtpaberid	-	-	-	-	-	37	37
Aktiva kokku	76 242	47 126	1 999	670	1 607	6 617	134 261
Passiva							
Võlgnevused klientidele ja muud võlad	77 072	10 668	17 671	10 596	6 757	2 413	125 177
Kapitalirendi kohustused	-	18	56	41	106	75	296
Passiva kokku	77 072	10 686	17 727	10 637	6 863	2 488	125 473
Kokku vahe intressi fikseerimise perioodide järgi	-830	36 440	-15 728	-9 967	-5 256	4 129	8 788

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

	Nõudmi- seni	kuni 3 kuud	3-12 kuud	1-2 aastat	2-5 aastat	Üle 5 aasta	Kokku
Aktiva							
Nõuded keskpangale	80 392	-	-	-	-	-	80 392
Nõuded krediitiasutustele, bruto	46 988	13 100	-	-	-	-	60 088
Nõuded klientidele, bruto	529	39 418	3 959	234	3 210	6 870	54 220
Väärtpaberid	-	-	-	-	-	37	37
Aktiva kokku	127 909	52 518	3 959	234	3 210	6 907	194 737
Passiva							
Võlgnevused klientidele ja muud võlad	140 039	6 665	16 896	10 537	5 724	2 159	182 020
Passiva kokku	140 039	6 665	16 896	10 537	5 724	2 159	182 020
Kokku vahe intressi fikseerimise perioodide järgi	-12 130	45 853	-12 937	-10 303	-2 514	4 748	12 717

Seisuga 31.12.2019 ja 31.12.2018 ning vastavate perioodide jooksul ei ole grupp avatud õiglase väärtuse intressimäärariskile, sest ei olnud grupil õiglasel väärtuses kajastatud kohustusi ning õiglasel väärtuses kajastatud finantsvarasid ei ole tundlikud õiglase väärtuse intressimäära suhtes.

4.5 Likviidsusrisk

Mõiste

Likviidsusrisk iseloomustab Grupi võimet mitte täita endale võetud kohustusi igal konkreetsel ajahetkel, samuti Grupi võimet mitte muuta teatud perioodi jooksul ebasoodsat likviidsuse taset või olemasoleva taseme hoidmist vähemalt konstantsena aktiva ja passiva struktuuri muutmise, lisavõõrkapitali kaasamise abil või ka finantspüsivuse suurendamist tulude kasvu näol.

Likviidsusrisk tuleneb varade ja kohustuste tähtaegade erinevusest, varade poolel asuvate vahendite realiseerimise kiirusest kohustuste katmiseks, üldisest varade struktuurist ja kohustuste intressitundlikkusest.

Riskide juhtimine

Grupp on kehtestanud likviidsusrisi juhtimise nõuded, mis on kajastatud nii Riskistrateegias kui Riskide juhtimise metoodikas. Määratud on likviidsusrisi normatiivid; likviidsuspuhvrite struktuur ja suuruste kontroll; likviidsuse planeerimise protseduurid sündmuste arengu erinevate stsenaariumide korral; likviidsuse talitluspidevuse plaan jmt.

Likviidsusriskide arvutamiseks ja jälgimiseks kasutatakse mitmesuguseid regulatiivseid riskihindamismeetodeid, olulisel kohal on nii likviidsuskattekindaja (LCR) kui ka stabiilse netorahastamise kindaja (NSFR).

Lisaks vastavatele määradele teostatakse regulaarselt likviidsusrisi stressiteste.

Likviidsusrisi juhtimisel juhindub Grupp muuhulgas järgnevalt:

- likviidsuse strateegia;
- Finantsinspeksiooni soovituslik juhend: „Nõuded likviidsusrisi juhtimisele“;
- Grupi likviidsusrisi reguleerimise aluseks olev Euroopa Keskpanga määrus kohustuslike reservide kohaldamise kohta;
- kehtestatud normatiivide ja limiitide jälgimine (nii regulatiivseid kui ka Grupi siseseid)
- likviidsusrisi stressitestide tulemuste analüüs;
- hoiuste ja laenumahtude prognoosimine;
- avatud valuutapositsiooni jälgimine ja tasakaalustamine;
- Grupi ressursibaasi stabiilsuse tagamine konkurentsivõimeliste intressimäärade pakkumisega tähtajalistele hoiustele;
- tähtajaliste hoiuste lõpetamise tingimused;
- uute pangasiseste normatiivide rakendamine likviidsusrisi üle järelevalve teostamiseks ja monitoorimiseks.

Regulaarselt teostatakse varade monitooring eesmärgiga saavutada võimalikult optimaalne bilansistruktuur, säilitamaks vastuvõetav likviidsuse tase, s.j. sellise likviidsusreservi säilitamine, mis tagab plaanivälised finantsvajadused (tulusate investeerimis- ja laenutehingute tagamine, ettenägematute ja hooajaliste laenunõudluse kõikumiste kompenseerimine, hoiuste ootamatu väljavoolu kompenseerimine).

Likviidsusrisi juhtimisega tegeleb Riskide ja kapitali juhtimise komitee. Likviidsustaset kontrollitakse pidevalt (igapäevaselt) ning raporteeritakse Panga juhatust.

Likviidsusrisk
31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

	Nõudmi- seni	kuni 3 kuud	3-12 kuud	1-2 aastat	2-5 aastat	üle 5 aasta	Kokku
Finantskohustused							
Võlgnevused klientidele ja muud võlad	77 510	10 708	17 974	10 978	7 089	2 464	126 723
Kapitalirendi kohustused	-	20	60	46	115	77	318
Muud kohustused*	4 169	-	-	-	-	-	4 169
Garantiid ja laenudega seotud bilansi- välised kohustused**	5 746	-	-	-	-	-	5 746
Kasutamata faktooringud	36	-	-	-	-	-	36
Kokku finantskohustused	87 461	10 728	18 034	11 024	7 204	2 541	136 992
Finantsvarad							
Sularaha ja nõuded keskpangale	54 809	-	-	-	-	-	54 809
Nõuded krediitiasutustele	22 374	8 915	-	-	-	-	31 289
Nõuded klientidele, neto	5 376	3 297	6 051	7 062	12 206	18 970	52 962
Muud varad***	143	-	-	-	-	37	180
Kokku finantsvarad	82 702	12 212	6 051	7 062	12 206	19 007	139 240
Järelejäänud tähtaegade erinevus	-4 759	1 484	-11 983	-3 962	5 002	16 466	2 248

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

	Nõudmi- seni	kuni 3 kuud	3-12 kuud	1-2 aastat	2-5 aastat	üle 5 aasta	Kokku
Finantskohustused							
Võlgnevused klientidele ja muud võlad	140 375	6 698	17 183	10 898	5 997	2 206	183 357
Muud kohustused*	5 153	-	-	-	-	-	5 153
Garantiid ja laenudega seotud bilansi- välised kohustused**	3 658	-	-	-	-	-	3 658
Kasutamata faktooringud	303	-	-	-	-	-	303
Kokku finantskohustused	149 489	6 698	17 183	10 898	5 997	2 206	192 471
Finantsvarad							
Sularaha ja nõuded keskpangale	81 575	-	-	-	-	-	81 575
Nõuded krediitiasutustele	46 988	13 128	-	-	-	-	60 116
Nõuded klientidele, neto	1 754	4 354	9 056	4 903	15 343	19 680	55 090
Muud varad***	344	-	-	-	-	37	381
Kokku finantsvarad	130 661	17 482	9 056	4 903	15 343	19 717	197 162
Järelejäänud tähtaegade erinevus	-18 828	10 784	-8 127	-5 995	9 346	17 511	4 691

* muud kohustused sisaldavad maksed teel ja muud finantskohustused (vt lisa 14).

** laenudega seotud bilansivälised kohustused on bilansikuupäeva seisuga kasutamata laenulimiidid (vt lisa 16).

*** muud varad sisaldavad muud finantsvarad, intressinõuded on kaasatud nõuete hulka (vt lisa 8).

Ülaltoodud tabelis on toodud finantskohustuste eeldatavad diskonteerimata rahavood ja finantsvarade diskonteeritud väärtused. Kohustuste täitmiseks on Grupil olemas järgmised varad: raha, kontojääk keskpangas, hoiused teistes pankades ning laenud ja nõuded klientidele. Tabelites on toodud välisvaluutas fikseeritud varad ja kohustused euro ekvivalendis.

Aruande perioodil säilitas Grupp likviidsuse taseme, mis on piisav klientide ja järelevalveorganite kõigi nõuete täimiseks (likviidsuskattekindluse ehk LCR regulatiivne miinimumnõude sai täidetud). Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 575/2013 sätestatud avalikustatav teave Grupi likviidsuskattekindluse avalikustamise kohta kajastatakse AS TBB panga 2019. aasta riski ja kapitali (Pillar 3) raportis panga koduleheküljel.

4.6 Operatsioonirisk

Mõiste

Operatsioonirisk tähendab riski, kus ebaõnnestunud Grupisisesed või -välised tegurid, protsessid, inimlikud vead, süsteemitõrked jmt võivad negatiivselt mõjutada Grupi tegevust ning viia kahjumi tekkimiseni. Antud operatsiooniriski põhjustavad tegurid on:

- süsteemirisk,
- protsessirisk,
- personalirisk,
- välisrisk.

Risikide juhtimine

Operatsiooniriski maandamiseks on Grupis juurutatud protsesside kohase juhtimise tagamiseks kontrollsüsteemid, mis peavad tagama igapäevaselt tehingute jm toimingute üle mitmekordse järelevalve. Kehtestatud on menetlused ja süsteemid juhtumitele reageerimiseks ning edasiste meetmete rakendamiseks. Operatsiooniriskiga seotud juhtumite aruandlus edastatakse edasiseks analüüsimiseks vastavasse andmebaasi.

Vastavuses “Operatsiooniriskide juhtimise poliitikaga” toimub täiendvalt Grupis igakuiselt operatsiooniriski monitooring, mis näeb ette kõikide operatsiooniriski kahjujuhtumite ja intsidentide tuvastamise ja menetlemise. Aruandeperioodil olid kindlaks määratud ka operatsiooniriskide intsidentide registreerimise ajalised kriteeriumid

Monitooringu tulemuste alusel arvutatakse välja operatsiooniriski näitaja (OR), mis näitab kaalutud keskmist aset leidnud süsteemi-, protsessi-, personali- ja välisriskide osas. Nii operatsiooniriski näitaja kui kvartaalsed operatsiooniriski aruanded edastatakse Panga juhatusale, nõukogule ja siseauditile.

Süsteemirisk

Minimeerimaks süsteemiriski, on loodud sisemised infoturbe- jmt kaitsesüsteemid ning vastavad protseduurireeglid, mis piiravad juurdepääsu pangasisesele põhiinformatsioonile.

Protsessirisk

Võimaliku protsessiriski maandamiseks on Grupi tasemel juurutatud protseduurireegleid, mille järgimine peab tagama teenuste igakülge kaetuse lepingute, kontrolltoimingute ja tõese raamatupidamisliku kajastamisega.

Võimaliku protsessiriski maandamiseks on Grupi tasemel juurutatud protseduurireegleid, mille järgimine peab tagama teenuste igakülge kaetuse lepingute, kontrolltoimingute ja tõese raamatupidamisliku kajastamisega. Iga toingu ja toote kohta koostatakse pangas protseduurireeglistik ja tootekaart.

Personalirisk

Personaliriski reguleeritakse töötajate valiku ning talle kinnitatud tegevusulatus ning volituste abil. Personali valiku printsiibiks on eelnevalt hinnata kandidaadi professionaalset sobivust, kvalifikatsiooni. Töötajaile on ka kehtestatud pädevuse piirid, millede ületamisel ning Grupile sellega kahju tekitamisel kannab töötaja isiklikku varalist vastutust tekitatud kahju ulatuses.

Välisrisk

Grupi ruumidesse ja infosüsteemidesse sissemurdmise riske maandatakse vastavate IT kaitsesüsteemiga, turvalisuse tagamise sisereeglite kohaldamisega, videosalvestuse süsteemide jmt vastavate tehniliste vahenditega. Välisriski juhtumid fikseeritakse ja need menetletakse eesmärgiga viivitamatult kõrvaldada juhtumite tagajärjed ning seda viisil, et on tagatud piisava analüüsi tulemusel ning vastavate maandamismeetmete abil nende juhtumite kordumine tulevikus.

Operatsiooniriski igapäevast juhtimist teostab Panga operatsiooniriski juht. Operatsiooniriski juhtimise süsteemi toimimise üle teostab Grupiseid auditeid Panga siseauditi osakond.

Operatsiooniriskide kapitalinõude arvutamisel rakendatakse Basel II ja Basel III kapitaliadekvaatsuse reeglite alusel baasmeetodit. Baasmeetodi puhul on operatsiooniriski kapitalinõue 15% Grupi põhitegevuse puhastulust.

4.7 Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine

Pank pöörab jätkuvalt kõrgendatud tähelepanu tagamaks oma organisatsioonilise ülesehituse ja rakendatavate meetmete vastavus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise (AML/CTF) nõuetele vastavust. Pank pole seejuures piirdunud ainult õigusaktidest ning AML/CTF osas kehtivate juhendite ja suuniste nõuete järgimisega, vaid jälgib pidevalt nii Eesti kui ka lähi- ja EL liikmesriikide pangandusturgudel toimuvaid sündmusi ja tendentse, kohandamaks operatiivselt Panga olemasolevaid lahendusi ja kohaldatavaid meetmeid eesmärgiga vähendada kaasnevaid operatsiooni-, vastavus- ja reputatsiooniriske.

Panga organisatsiooniline lahend tugineb kolme kaitseliini põhimõttele (vt lisa 4 lk.45 “Riskide juhtimise üldpõhimõtted”). Lisaks toimib Kõrge riskiga klientide aktsepteerimise komitee, mis vaatab läbi nii uute kliendikandidaatide taotlusi kui ka ärisuhteid olemasolevate klientidega tagamaks Panga riskiisust ja –taluvusest tulenevate nõuete jälgimist.

2018. aastal uuendatud äristrateegia rakendamise käigus langetas Pank aasta lõpul otsuse loobuda maksuvabades ja madala maksumääraga riikides/territooriumitel registreeritud juriidiliste isikute teenindamise ning käesoleval hetkel puuduvad Pangal ärisuhted selliste juriidiliste isikutega. Lisaks on Pank oluliselt vähendanud ärisuhteid mitteresidentidega, kelle puudub seos Eestiga. AML/CTF nõuete täitmist tagatakse riskijuhtimise meetmetega. Seejuures rakendab Pank oma toodete ja teenuste juurutamisel ja igapäevasel juhtimisel riskipõhist lähenemist. Lisaks on Pank määranud oma klientide suhtes riskiisu ja –taluvuse ning kohaldab meetmeid nendest kinnipidamiseks.

Pank peab oluliseks, et Eesti pangandussüsteemi ei kuritarvitataks rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil ning järgib, et Panga/Grupi organisatsiooniline lahend, tehniline võimekus ja ressursid oleksid igal ajahetkel piisavad ja kohased tagamaks AML/CTF nõuete täitmine. Lisaks ülaltoodule teeb Pank pidevat koostööd Finantsinspeksiooniga tagamaks AML/CTF regulatsiooni täitmine.

4.8 Finantsvarade ja kohustuste õiglane väärtus

Grupp kajastab järgmisi finantsvarasid õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande:

31.12.2019 (tuhandetes eurodes)					
Finantsvarad õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande	Lisa	Tase 1	Tase 2	Tase 3	Kokku
Nõuded klientidele*	7	-		460	460
Omakapitaliinstrumendid (väärtpaberid)	8	37	-	-	37
Kokku finantsvarad õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande		37	-	460	497

*ümberklassifitseeritud kategooriast „Laenud ja nõuded“, APIM test läbimata

31.12.2018 (tuhandetes eurodes)					
Finantsvarad õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande	Lisa	Tase 1	Tase 2	Tase 3	Kokku
Nõuded klientidele*	7	-		478	478
Omakapitaliinstrumendid (väärtpaberid)	8	37	-	-	37
Kokku finantsvarad õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande		37	-	478	515

*ümberklassifitseeritud kategooriast „Laenud ja nõuded“, APIM test läbimata

IFRS 13 määrab kindlaks õiglase väärtuse hindamistehnikate hierarhia, mis põhineb sellel, kas hindamistehnika sisendid on jälgitavad või mitte.

Hierarhias kasutatud tesemed:

- Tase 1 – aktiivsel turul noteeritud hindnoteeritud (korrigeerimata) turuhinnad aktiivsel turul identsetele varadele ja kohustustele;
- Tase 2 – hindamistehnikad, mille puhul õiglase väärtuse hindamise seisukohalt olulised madalaima taseme sisendid on otseselt või kaudselt jälgitavad;
- Tase 3 – hindamistehnikad, mille puhul õiglase väärtuse hindamise seisukohalt olulised madalaima taseme sisendid ei ole jälgitavad. Ülalpool tabelis toodud Nõuded klientidele olid hinnatud diskonteeritud tulevaste rahavoogude põhjal kasutades turuintressimäära.

Varad/ kohustused, mida ei mõõdetata õiglasest väärtuses kuid mille õiglane väärtus on avalikustatud:

TBB panga juhatus on hinnanud bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatud varade ja kohustuste õiglast väärtust. Õiglase väärtuse tuvastamiseks diskonteeritakse tulevikurahavood turuintressikõvera alusel (Tase 3) (vt lk 24 „Finantsvarad ja –kohustused“).

Laenude klientidele puhul vaadeldakse igat klienti eraldi ning intressimäärad erinevad tulenevalt kliendi riskitasemest, mistõttu nende laenude tuleviku rahavoogude diskonteerimiseks ei ole võimalik rakendada homogeenset ja sarnastel tehingutel põhinevat võrreldavat intressimäära. Valdav osa laenudest on ujuva intressimääraga, ehk vastavad turuintressi muutustele. Klientide riskimarginaalides ei toimunud olulisi muudatusi võrreldes arvelevõtmisega. Seega, seisuga 31.12.2019.a. ega 31.12.2018.a. laenude õiglane väärtus ei erine oluliselt nende bilansilisest väärtusest.

Raha ja nõuded keskpangale – bilansiline väärtus on sama, mis õiglane väärtus, sest varasid saab sama väärtusega realiseerida tavakorras.

Nõuded krediidasutustele - õiglane väärtus võrdub bilansilise väärtusega, kuna varasid saab korrapäraselt tehingus realiseerida sama hinnaga. Teiste krediidasutuste nõuded on nõudmiseni hoiused.

Muud nõuded, viitvõlad ja muud kohustused on tekkinud tavapärase äritegevuse käigus ja kuuluvad tasumisele lühiajaliselt, mistõttu juhtkonna hinnangul nende õiglane väärtus oluliselt ei erine bilansilisest väärtusest. Need nõuded ja kohustused ei kanna intressi.

Fikseeritud intressimääradega klientide hoiused on lühiajalised ning hoiuste hinnastamisel järgitakse turutingimusi. 2019. aastal ei ole turu intressikõver oluliselt muutunud, mistõttu tulevikurahavoogude diskonteerimise tulemusena leitud hoiuste õiglane väärtus oluliselt ei erine nende bilansilisest väärtusest.

Vt ka finantsvarade ja finantskohustuste tähtajalist struktuuri likviidsusriski juures käesolevas lisas.

4.9 Kapitali juhtimine ja kapitali adekvaatsus

Grupp kasutab riskipõhist kapitali planeerimist, tagades, et kõik riskid oleksid igal ajahetkel piisavalt kaetud omavahenditega. Kapitali planeerimisel lähtub Grupp riskistrateegiast, riskipoliitikast ja regulatiivdokumentidest (Krediidasutuste seadusest ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 575/2013, ehk kapitalinõuete määrusest).

Kapitalivajaduse planeerimine toimub regulatiivse **kapitali adekvaatsuse** arvutamise baasil, millele liidetakse juurde kapitalinõuded täiendavate riskide katteks. Selliste otsuste langetamise instrumendiks on kapitali piisavuse stressitestimine Pillar 1 ja Pillar 2 adekvaatsuse kriteeriumite alusel. Kapitali adekvaatsus väljendab panga omavahendite piisavust krediidiriski, tururiski ja operatsiooniriski katmiseks ning vastavust krediidasutuse majandustegevusele.

Alates 2014. aasta algusest Euroopa Liidus kehtib pankadele ühtne kapitali adekvaatsuse miinimumnõue (baasnõue 8%), kuid lisaks sellele Eestis on kehtestatud täiendavad kapitalipuhvri nõuded:

- kapitali säilitamise puhver 2.5%
- süsteemse riski puhver 1.0% (2% kuni 31.07.2016)
- vastutsükliline puhver 0-2.5% (alates 01.01.2016).

Alates 2016. aastast peavad kõik EL krediidasutused hoidma omavahendeid vastutsüklilise kapitalipuhvri nõude täitmiseks. Vastutsüklilise puhvri nõue on krediidasutuse koguriskipositsiooni ja vastutsükliliste kapitalipuhvrite kaalutud keskmise määra korrutis. Vastutsüklilise puhvri määr kehtestatakse geograafilisel põhimõttel riikide lõikes vastava riigi määratud asutuse poolt. Eestis kehtib alates 2016. aastast vastutsüklilise kapitalipuhvri nõue 0%.

Omavahendid

Vastavalt pangandusmäärusele koosnevad krediidasutuse või konsolideerimisgrupi omavahendid esimese ja teise taseme omavahenditest.

Esimese taseme omavahendid koosnevad esimese taseme põhiomavahenditest ja täiendavatest esimese taseme omavahenditest.

TBB panga Grupi esimese taseme põhiomavahendite koosseisu kuuluvad:

- a) sissemakstud kapitaliinstrumendid ehk aktsiakapital;
- b) jaotamata kasum;
- c) muud reservid;

Punktides a–c osutatud kirjeid tunnustatakse esimese taseme põhiomavahenditena ainult siis, kui krediidasutus saab neid piiramatult ja viivitamatult kasutada, et katta riskid või kahju kohe, kui need tekivad.

Punkti b kohaldamisel võib krediidasutus kajastada aruandeperioodi vahekasumit või aastakasumit esimese taseme põhiomavahendites enne, kui ta on teinud ametliku otsuse, millega kinnitatakse aruandeaasta lõplik kasum, ainult pädeva asutuse eelneval loal.

Täiendavaid esimese taseme omavahendeid ja teise taseme omavahendeid TBB panga Grupp ei oma.

Vastavalt regulatiivnõuetele krediidasutuse omavahendid peavad olema vähemalt 5 miljoni eurot ja koguomavahendite suhe koguriskipositsioonis (koguomavahendite suhtarv) peab olema vähemalt 11.5% (12.5% kuni 31.07.2016). Grupile kehtivad ka Pillar 1 riskide ja Pillar 2 riskide lisanõuded, mis võtavad arvesse Grupi spetsiifilisi omadusi ja riski profile. Grupi kapitaliks ehk omavahenditeks on esimese ja teise taseme omavahendid nagu need on määratud kapitalinõuete määruuses (31.12.2019: 25 616 tuhat eurot, 31.12.2018: 25 776 tuhat eurot). Esimese taseme põhiomavahendite mahaarvamisenä on kajastatud osa kasumist, mida ei ole omavahenditesse kaasatud ning milles kajastub vara väärtuse langus ehk oodatav kahjum, arvestatud vastavalt IFRS 9 („Komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr.183/2014“) (vt peatükk 2.10).

Juhkonna hinnangul, Grupp on vastavuses kõikidega välis- ja sisemiste kapitali juhtimise nõuetega seisuga 31.12.2019 ja 31.12.2018.

Kapitalivajaduse leidmiseks prognoositakse bilansipositsioone, võttes aluseks võimalikke muutusi erinevate riskiga kaalutud varade ja omakapitalikirjete lõikes ning soovitud kapitalitasemete hoidmise. Kapitali planeerimisel ja äriplaani koostamisel kesk- ja lühiajalises perspektiivis arvestatakse selliseid näitajaid nagu kapitaliseerituse tase, minimaalne ja soovitav omakapitali määr, omakapitali kordaja (leverage), tähtajaliste hoiuste katmise tase kontserni omavahenditega, kõrglikviidsete aktive summa ning vastuvõetud riski ja likviidsusestrateegiad.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 575/2013 sätestatud avalikustatav teave Grupi omavahendite, kapitalinõuete ja adekvaatsuse normatiivide täitmise kohta on toodud TBB panga 2019. aasta riski ja kapitali (Pillar 3) raportis panga koduleheküljel www.tbb.ee.

Lisa 5. Nõuded keskpangale

Vastavalt Euroopa Keskpanga nõuetele on kehtestatud Eestis tegutsevatele krediidasutustele kohustusliku reservi nõue. Kohustusliku reservi nõude arvestuse baasi hulka kuuluvad kõik krediidasutuse poolt võõrvahendite kaasamise teel saadud bilansilised kohustused ja tingimuslikest kohustustest konsolideerimisgruppi kuuluvate residentsete finantseerimisasutuste kohustuste katteks väljastatud finantsgarantiid. Kohustusliku reservi nõude suurus arvutatakse kuu lõpu bilansi alusel ja peab olema täidetud aruandeperioodil keskmisena. 2019 ja 2018 aasta jooksul oli TBB pank nimetatud nõudega vastavuses. Seisuga 31. detsember 2019 moodustavad nõuded keskpangale 53 786 tuhat eurot (31.12.2018: 80 392 tuhat eurot). Reservinõue 31.12.2019 seisuga oli 959 tuhat eurot (31.12.2018: 1 490 tuhat eurot), seega on vabu vahendeid Eesti Pangas seisuga 31.12.2019 52 827 tuhat eurot (31.12.2018: 78 902 tuhat eurot), mis on kajastatud raha ekvivalentidena.

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Arvelduskonto päevalõpu jääk kuu keskmisena	51 912	64 228
Kohustusliku reservi nõue kuu keskmisena	1 022	1 563
Kohustusliku reservi ületäitmine kuu keskmisena	50 794	62 356

2019. aastal ja 2018. aastal Grupp ei ole saanud intressitulu keskpangas arvelduseks hoitavatelt vahenditelt.

2014. aastast kehtestas Euroopa Keskpank hoiustamise püsivõimaluse negatiivse intressimäära. Negatiivne intressimäär kehtib ka kohustusliku reservi nõudeid ületavatele keskmistele reservihoiustele ja muudele eurosüsteemis hoitavatele hoiustele. Muudatus jõustus 11. juunil 2014. 2019. aastal olid Grupi negatiivse intressimäära kulud 253 tuhat eurot (2018: 256 tuhat eurot).

Lisa 6. Nõuded krediidasutustele

Nõuded krediidasutustele jagunevad järgnevalt:

	(tuhandetes eurodes)		
	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Nõudmiseni deposiidid:			
OECD maade pankades		21 669	20 645
Eesti pankades		-	9 966
SRÜ maade pankades		706	656
Nõudmiseni deposiidid kokku		22 375	31 267
Üleölaenud:			
OECD maade pankades		-	15 721
Üleölaenud kokku		-	15 721
Tähtajalised deposiidid:			
OECD maade pankades		8 914	13 128
Tähtajalised deposiidid kokku		8 914	13 128
Kokku nõuded krediidasutustele		31 289	60 116

Tähtajaliste deposiitide lõpptähtajad on 2020. aastal. Seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 oli tähtajaliste deposiitide keskmine intressimäär vastavalt 1,73% ja 1,98%.

Järgnevalt on seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 toodud krediidasutustele nõuete analüüs krediitkvaliteedi järgi Standard and Poor's ja Moody's Investors reitingute põhjal (nõuded, mis ei ole aegunud ega allahinnatud).

31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

	Nõudmiseni deposiidid	Tähtajalised deposiidid	Kokku
Nõuded krediidasutustele			
- reitinguga A-2	22 375	8 914	31 289
Kokku	22 375	8 914	31 289

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

	Nõudmiseni deposiidid	Tähtajalised deposiidid	Kokku
Nõuded krediidasutustele			
- reitinguga A-1+ kuni A-1	20 721	8 759	29 480
- reitinguga A-2	25 611	4 369	29 980
- reitinguga BBB- kuni B	656	-	656
Kokku	46 988	13 128	60 116

Grupp lähtub vahendite paigutamisel teistesse krediidasutustesse eelkõige varasemast koostööst omandatud kogemustest. Regulaarselt jälgitakse nende krediidasutuste finantsaruandeid, kus vahendeid hoitakse ning jälgitakse nõuete kvaliteeti.

Lisa 7. Nõuded klientidele

(tuhandetes eurodes)

Nõude liik	31.12.2019	31.12.2018
Laenud klientidele (AC), neto	52 502	54 612
Laenud juriidilistele isikutele	47 637	49 993
- Investeeringislaenud	38 775	40 253
- Arvelduslaenud	4 469	4 859
- Liisingud	3 624	4 054
- Muud laenud	769	827
Laenud eraisikutele	6 143	5 147
- Eluasemelaenud	4 928	4 407
- Muud laenud ja liisingud	1 215	740
Laenude allahindlus	-1 278	-528
Nõuded klientidele (FVTPL)*	460	478
- Muud nõuded	460	478
Kokku nõuded klientidele	52 962	55 090

*vt lisa 2 „Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte“ ja 4 „Riskijuhtimine. Finantsvarade ja kohustuste õiglane väärtus“ (4.7 Finantsvarade ja kohustuste õiglane väärtus)

Juriidilistele isikutele muude laenude ja muude nõuete all on kajastatud:

- pangas: nõuded finantseerimisasutusele, krediitkaardivõlgnevused, loovutatud nõuded;
- liisingus: faktooring, võlaajatamise lepingud ja liisingu poolt lõpetatud lepingud.

Eraisikutele muude laenude ja liisingute all on kajastatud:

- pangas: kõik laenud eraisikutele, mis ei ole eluasemelaenud (arvelduslaen, plaaniline laen, krediitkaardivõlgnevus);
- liisingus: kõik muud liisingud, mis ei ole eluasemega seotud (näiteks sõiduautode liisingud).

Finantsvarade krediitikvaliteet laenu liikide ja krediitiklasside lõikes
31.12.2019
(tuhandetes eurodes)

Investeeringislaenu	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediitiklass 1	21 971	-	89	22 060
Krediitiklass 2	10 940	1 195	270	12 405
Krediitiklass 3	-	357	801	1 158
Krediitiklass 4	-	196	1 870	2 066
Krediitiklass 5	-	-	1 086	1 086
Bruto jääkväärtus	32 911	1 748	4 116	38 775
Allahindlus	-28	-10	-459	-497
Bilansiline jääkväärtus	32 883	1 738	3 657	38 278

31.12.2018
(tuhandetes eurodes)

Investeeringislaenu	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediitiklass 1	22 298	-	-	22 298
Krediitiklass 2	12 834	4 738	-	17 572
Krediitiklass 3	-	65	94	159
Krediitiklass 4	-	222	-	222
Krediitiklass 5	-	-	2	2
Bruto jääkväärtus	35 132	5 025	96	40 253
Allahindlus	-102	-133	-2	-237
Bilansiline jääkväärtus	35 030	4 892	94	40 016

31.12.2019
(tuhandetes eurodes)

Arvelduslaenu	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediitiklass 1	933	-	-	933
Krediitiklass 2	641	-	-	641
Krediitiklass 3	-	-	-	-
Krediitiklass 4	-	-	995	995
Krediitiklass 5	-	-	1 900	1 900
Bruto jääkväärtus	1 574	-	2 895	4 469
Allahindlus	-2	-	-463	-465
Bilansiline jääkväärtus	1 572	-	2 432	4 004

31.12.2018
(tuhandetes eurodes)

Arvelduslaenu	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediitiklass 1	972	-	-	972
Krediitiklass 2	1 844	914	-	2 758
Krediitiklass 3	-	-	100	100
Krediitiklass 4	-	-	-	-
Krediitiklass 5	-	-	1 029	1 029
Bruto jääkväärtus	2 816	914	1 129	4 859
Allahindlus	-6	-19	-	-25
Bilansiline jääkväärtus	2 810	895	1 129	4 834

31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

Liisingud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediidiklass 1	1 630	-	22	1 652
Krediidiklass 2	590	6	20	616
Krediidiklass 3	-	727	14	741
Krediidiklass 4	-	-	417	417
Krediidiklass 5	-	29	169	198
Bruto jääkväärtus	2 220	762	642	3 624
Allahindlus	-6	-94	-163	-263
Bilansiline jääkväärtus	2 214	668	479	3 361

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

Liisingud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediidiklass 1	1 826	84	-	1 910
Krediidiklass 2	636	459	1	1 096
Krediidiklass 3	-	884	54	938
Krediidiklass 4	-	56	12	68
Krediidiklass 5	-	7	35	42
Bruto jääkväärtus	2 462	1 490	102	4 054
Allahindlus	-17	-192	-36	-245
Bilansiline jääkväärtus	2 445	1 298	66	3 809

31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

Muud laenud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediidiklass 1	731	-	-	731
Krediidiklass 2	-	-	-	-
Krediidiklass 3	-	-	-	-
Krediidiklass 4	-	-	-	-
Krediidiklass 5	-	-	38	38
Bruto jääkväärtus	731	-	38	769
Allahindlus	-	-	-38	-38
Bilansiline jääkväärtus	731	-	-	731

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

Muud laenud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediidiklass 1	827	-	-	827
Krediidiklass 2	-	-	-	-
Krediidiklass 3	-	-	-	-
Krediidiklass 4	-	-	-	-
Krediidiklass 5	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus	827	-	-	827
Allahindlus	-	-	-	-
Bilansiline jääkväärtus	827	-	-	827

31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

Eluasemelaenud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediidiklass 1	4 292	-	-	4 292
Krediidiklass 2	323	-	229	552
Krediidiklass 3	-	-	-	-
Krediidiklass 4	-	-	84	84
Krediidiklass 5	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus	4 615	-	313	4 928
Allahindlus	-1	-	-3	-4
Bilansiline jääkväärtus	4 614	-	310	4 924

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

Eluasemelaenud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediidiklass 1	3 755	-	-	3 755
Krediidiklass 2	517	-	-	517
Krediidiklass 3	-	-	-	-
Krediidiklass 4	-	135	-	135
Krediidiklass 5	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus	4 272	135	-	4 407
Allahindlus	-3	-5	-	-8
Bilansiline jääkväärtus	4 269	130	-	4 399

31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

Muud laenud ja liisingud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediidiklass 1	650	-	9	659
Krediidiklass 2	79	3	2	84
Krediidiklass 3	-	6	241	247
Krediidiklass 4	-	-	225	225
Krediidiklass 5	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus	729	9	477	1 215
Allahindlus	-	-2	-9	-11
Bilansiline jääkväärtus	729	7	468	1 204

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

Muud laenud ja liisingud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Krediidiklass 1	383	265	29	677
Krediidiklass 2	60	-	-	60
Krediidiklass 3	-	-	-	-
Krediidiklass 4	3	-	-	3
Krediidiklass 5	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus	446	265	29	740
Allahindlus	-3	-10	-	-13
Bilansiline jääkväärtus	443	255	29	727

Nõuded tagatise liigi järgi

31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

Laenu liik	Hüpoteek	Komme rtspant	Käendus	Liising- vara	Tagamata	Muud*	Kokku
Laenu juriidilistele isikutele	42 113	-	1 325	3 433	657	109	47 637
Investeeringislaenu	37 992	-	580	-	100	103	38 775
Arvelduslaenu	4 075	-	394	-	-	-	4 469
Liisingud	46	-	183	3 395	-	-	3 624
Muud laenu	-	-	168	38	557	6	769
Laenu eraisikutele	5 741	-	244	48	74	36	6 143
Eluasemelaenu	4 928	-	-	-	-	-	4 928
Muud laenu ja liisingud	813	-	244	48	74	36	1 215
Kokku laenu klientidele (bruto jääkväärtus)	47 854	-	1 569	3 481	731	145	53 780

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

Laenu liik	Hüpoteek	Komme rtspant	Käendus	Liising- vara	Tagamata	Muud*	Kokku
Laenu juriidilistele isikutele	45 093	-	554	3 731	536	79	49 993
Investeeringislaenu	40 174	-	17	-	-	62	40 253
Arvelduslaenu	4 859	-	-	-	-	-	4 859
Liisingud	60	-	263	3 731	-	-	4 054
Muud laenu	-	-	274	-	536	17	827
Laenu eraisikutele	4 689	-	267	55	101	35	5 147
Eluasemelaenu	4 407	-	-	-	-	-	4 407
Muud laenu ja liisingud	282	-	267	55	101	35	740
Kokku laenu klientidele (bruto jääkväärtus)	49 782	-	821	3 786	637	114	55 140

* Muud nõuete tagatised sisaldavad laekumisi kontole, tagatishoiuseid.

Tagatiste piisavus

31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

Laenu liik	Nõuded piisava tagatisega		Nõuded mittepiisava tagatisega	
	Nõuete Bilansiline väärtus	Tagatise õiglase väärtus	Nõuete Bilansiline väärtus	Tagatise õiglase väärtus
Investeeringislaenu	38 205	83 433	570	460
Arvelduslaenu	4 469	7 047	-	-
Liisingud	3 624	3 624	-	-
Muud laenu	212	1 601	557	-
Eluasemelaenu eraisikutele	4 928	7 499	-	-
Muud laenu ja liisingud eraisikutele	1 136	2 548	79	5
Kokku laenu klientidele	52 574	105 752	1 206	465

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

Laenu liik	Nõuded piisava tagatisega		Nõuded mittepiisava tagatisega	
	Nõuete Bilansiline väärtus	Tagatise õiglase väärtus	Nõuete Bilansiline väärtus	Tagatise õiglase väärtus
Investeeringislaenu	40 253	83 279	-	-
Arvelduslaenu	4 725	8 235	134	130
Liisingud	4 054	4 054	-	-

Muud laenud	817	886	10	1
Eluasemelaenud eraisikutele	4 407	6 862	-	-
Muud laenud ja liisingud eraisikutele	639	1 472	101	-
Kokku laenud klientidele	54 895	104 788	245	131

Allahinnatud ja viivitatud laenude tagatised
31.12.2019

(tuhandetes eurodes)

Laenu liik	Nõuded piisava tagatisega		Nõuded mittepiisava tagatisega	
	Nõuete Bilansiline väärtus	Tagatise õiglane väärtus	Nõuete Bilansiline väärtus	Tagatise õiglane väärtus
Tähtaja ületanud kogumipõhiselt allahinnatud laenud	2 022	3 781	3	-
Investeeringislaenud	708	1 777	-	-
Arvelduslaenud	569	948	-	-
Liisingud	199	199	-	-
Muud laenud	-	-	-	-
Eluasemelaenud eraisikutele	499	704	-	-
Muud laenud ja liisingud eraisikutele	47	153	3	-
Tähtaja ületanud individuaalselt allahinnatud laenud	5 211	7 743	572	460
Investeeringislaenud	1 821	2 681	570	460
Arvelduslaenud	2 895	4 308	-	-
Liisingud	215	216	-	-
Muud laenud	38	38	-	-
Eluasemelaenud eraisikutele	-	-	-	-
Muud laenud ja liisingud eraisikutele	242	500	2	-
Kokku laenud klientidele	7 233	11 524	575	460

31.12.2018

(tuhandetes eurodes)

Laenu liik	Nõuded piisava tagatisega		Nõuded mittepiisava tagatisega	
	Nõuete Bilansiline väärtus	Tagatise õiglane väärtus	Nõuete Bilansiline väärtus	Tagatise õiglane väärtus
Tähtaja ületanud kogumipõhiselt allahinnatud laenud	4 306	8 999	253	-
Investeeringislaenud	2 632	6 154	-	-
Arvelduslaenud	1 326	2 373	-	-
Liisingud	32	42	249	-
Muud laenud	-	-	-	-
Eluasemelaenud eraisikutele	316	430	-	-
Muud laenud ja liisingud eraisikutele	-	-	4	-
Tähtaja ületanud individuaalselt allahinnatud laenud	1 278	2,187	48	-
Investeeringislaenud	96	253	-	-
Arvelduslaenud	1 129	1 825	-	-
Liisingud	53	109	48	-
Kokku laenud klientidele	5 584	11 186	301	-

Valdav osa Faas 3 nõuetest on piisava ja kvaliteetse tagatisega (1.järjekoha hüpoteegid), mistõttu Faas 3 nõuete ECL on paljude nende lepingute puhul null.

Nõuete allahindluse muutuste analüüs

(tuhandetes eurodes)

Nõuete koond allahindlus	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Allahindlus seisuga 01.01.2018	323	154	25	502
Liikumised:	-28	6	22	-
Faasist 1 Faasi 2	-29	29	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-6	NA	6	-
Faasist 2 Faasi 1	7	-7	-NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-16	16	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	25	102	-	127
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-146	119	-4	-31
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-43	-22	-4	-69
Mahakandmised	-	-	-1	-1
Allahindlus seisuga 31.12.2018	131	359	38	528
Liikumised:	-20	-126	146	-
Faasist 1 Faasi 2	-10	10	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-14	NA	14	-
Faasist 2 Faasi 1	4	-4	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-132	132	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	5	5	-	10
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-71	-64	953	818
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-8	-68	-	-76
Mahakandmised	-	-	-2	-2
Allahindlus seisuga 31.12.2019	37	106	1 135	1 278

* Pikaajalised bullet-laenud esmasel kajastamisel on Faasis 2 vastavalt „Finantsinstrumentide oodatava kahjumi arvutamise metoodikale“.

(tuhandetes eurodes)

Investeeringislaenu	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Allahindlus seisuga 01.01.2018	232	8	3	243
Liikumised:	-24	18	6	-
Faasist 1 Faasi 2	-24	24	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	-	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-6	6	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	17	2	-	19
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-108	106	-6	-8
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-15	-1	-	-16
Mahakandmised	-	-	-1	-1
Allahindlus seisuga 31.12.2018	102	133	2	237
Liikumised:	-17	-61	78	0
Faasist 1 Faasi 2	-9	9	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-12	NA	12	-
Faasist 2 Faasi 1	4	-4	NA	-

Faasist 2 Faasi 3	NA	-66	66	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	5	-	-	5
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-54	-7	381	320
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-8	-55	-	-63
Mahakandmised	-	-	-2	-2
Allahindlus seisuga 31.12.2019	28	10	459	497

* Pikaajalised bullet-laenuid esmasel kajastamisel on Faasis 2 vastavalt „Finantsinstrumentide oodatava kahjumi arvutamise metoodikale“.

(tuhandetes eurodes)				
Arvelduslaenu	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Allahindlus seisuga 01.01.2018	46	5	-	51
Liikumised:	-	-4	4	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	-	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-4	4	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	2	-	-	2
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-22	19	-4	-7
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-20	-1	-	-21
Mahakandmised	-	-	-	-
Allahindlus seisuga 31.12.2018	6	19	-	25
Liikumised:	-1	-19	20	25
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-1	NA	1	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-19	19	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	-	-	-	-
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-3	-	443	440
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-	-	-	-
Mahakandmised	-	-	-	-
Allahindlus seisuga 31.12.2019	2	-	463	465

(tuhandetes eurodes)				
Liisingud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Allahindlus seisuga 01.01.2018	34	121	22	177
Liikumised:	-2	-6	8	-
Faasist 1 Faasi 2	-5	5	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-2	NA	2	-
Faasist 2 Faasi 1	5	-5	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-6	6	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	5	99	-	104
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-13	-21	10	-24
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-7	-2	-4	-12

Mahakandmised	-	-	-	-
Allahindlus seisuga 31.12.2018	17	192	36	245
Liikumised:	-1	-36	37	-
Faasist 1 Faasi 2	-1	1	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	-	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-37	37	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	-	5	-	5
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-10	-59	90	21
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-	-8	-	-8
Mahakandmised	-	-	-	-
Allahindlus seisuga 31.12.2019	6	94	163	263

* Pikaajalised bullet-laenud esmasel kajastamisel on Faasis 2 vastavalt „Finantsinstrumentide oodatava kahjumi arvutamise metoodikale“.

(tuhandetes eurodes)

Muud laenud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Allahindlus seisuga 01.01.2018	1	-	-	1
Liikumised:	-	-	-	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	-	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	-	-	-	-
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-	-	-	-
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-1	-	-	-1
Mahakandmised	-	-	-	-
Allahindlus seisuga 31.12.2018	-	-	-	-
Liikumised:	-	-	-	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	-	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	-	-	-	-
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-	-	38	38
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-	-	-	-
Mahakandmised	-	-	-	-
Allahindlus seisuga 31.12.2019	-	-	38	38

(tuhandetes eurodes)

Eluasemelaenud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Allahindlus seisuga 01.01.2018	3	-	-	3
Liikumised:	-	-	-	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	-	-

Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	1	-	-	1
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-1	5	-	4
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-	-	-	-
Mahakandmised	-	-	-	-
Allahindlus seisuga 31.12.2018	3	5	-	8
Liikumised:	-1	-	1	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-1	NA	1	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	-	-	-	-
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-1	-	2	1
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-	-5	-	-5
Mahakandmised	-	-	-	-
Allahindlus seisuga 31.12.2019	1	-	3	4

(tuhandetes eurodes)

Muud laenud ja liisingud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Allahindlus seisuga 01.01.2018	7	20	-	27
Liikumised:	-2	-2	4	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-4	NA	4	-
Faasist 2 Faasi 1	2	-2	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	-	1	-	1
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-2	10	-4	4
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-	-19	-	-19
Mahakandmised	-	-	-	-
Allahindlus seisuga 31.12.2018	3	10	-	13
Liikumised:	-	-10	10	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	-	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-10	10	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	-	-	-	-
Krediidiriski muutusest tingitud muutused	-3	2	-1	-2
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-	-	-	-
Mahakandmised	-	-	-	-
Allahindlus seisuga 31.12.2019	-	2	9	11

* Pikaajalised bullet-laenud esmasel kajastamisel on Faasis 2 vastavalt „Finantsinstrumentide oodatava kahjumi arvutamise metoodikale“.

Nõuete muutused bruto jääkväärtustes

(tuhandetes eurodes)

Nõuded kokku	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Bruto jääkväärtus seisuga 01.01.2018	44 844	733	1 057	46 634
Liikumised:	-6 153	5 847	306	-
Faasist 1 Faasi 2	-6 018	6 018	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-172	NA	172	-
Faasist 2 Faasi 1	37	-37	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-134	134	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	19 566	1 500	-	21 066
Muutused finantsvarade saldodes**	-2 875	77	1	-2 797
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-9 428	-327	-4	-9 759
Mahakandmised	-	-	-4	-4
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2018	45 954	7 830	1 356	55 140
Liikumised:	-4 189	-3 088	7 277	-
Faasist 1 Faasi 2	-1 524	1524	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-3 377	NA	3377	-
Faasist 2 Faasi 1	712	-712	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-3 900	3 900	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	9 685	181	232	10 098
Muutused finantsvarade saldodes**	-3 831	-287	-250	-4 368
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-4 839	-2 117	-132	-7 088
Mahakandmised	-	-	-2	-2
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2019	42 780	2 519	8 481	53 780

* Pikaajalised bullet-laenud esmasel kajastamisel on Faasis 2 vastavalt „Finantsinstrumentide oodatava kahjumi arvutamise meetodikale“.

** tagasimaksed ja kõikivate saldode muutused (arvelduskrediidid ja krediitkaardilaenud)

Maksejõuetuse mõiste täpsustamise tagajärjel olid makseraskuste tõttu restruktureeritud nõuded klassifitseeritud faasi 3.

Seisuga 31.12.2018 olid makseraskuste tõttu restruktureeritud nõuded klassifitseeritud faasi 2, kuid juhtkond on analüüsinud vastava populatsiooni trende ning otsustas muuta hinnangut ning klassifitseerida makseraskuste tõttu restruktureeritud nõuded faasi 3. Selliste nõuete faasi 3 ümberklassifitseerimise mõjuks on nimetatud nõuete grupis allahindluste suurendamine 33,5% ehk 43,5 tuhat eurot võrra (täiendav allahindlus moodustas 3,4% laenude allahindluse summast seisuga 31.12.2019).

(tuhandetes eurodes)				
Investeeringislaenu	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Bruto jääkväärtus seisuga 01.01.2018	31 506	172	6	31 684
Liikumised:	-4 405	4 277	128	-
Faasist 1 Faasi 2	-4 423	4 423	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	-	-
Faasist 2 Faasi 1	18	-18	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-128	128	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	16 620	892	-	17 512
Muutused finantsvarade saldodes	-1 874	-297	-34	-2 205
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-6 715	-19	-	-6 734
Mahakandmised	-	-	-4	-4
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2018	35 132	5 025	96	40 253
Liikumised:	-2 801	-1 442	4 243	-
Faasist 1 Faasi 2	-1 421	1 421	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-2 092	NA	2 092	-
Faasist 2 Faasi 1	712	-712	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-2 151	2 151	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	7 640	157	-	7 797
Muutused finantsvarade saldodes	-2 928	-49	-221	-3 198
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-4 132	-1 943	-	-6,075
Mahakandmised	-	-	-2	-2
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2019	32 911	1 748	4,116	38,775

* Pikaajalised bullet-laenu esmasel kajastamisel on Faasis 2 vastavalt „Finantsinstrumentide oodatava kahjumi arvutamise meetodikale“.

(tuhandetes eurodes)				
Arvelduslaenu	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Bruto jääkväärtus seisuga 01.01.2018	4 138	17	1 029	5 184
Liikumised:	-361	361	-	-
Faasist 1 Faasi 2	-361	361	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	-	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	1 007	-	-	1 007
Muutused finantsvarade saldodes	-192	553	100	461
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-1 776	-17	-	-1 793
Mahakandmised	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2018	2 816	914	1 129	4 859
Liikumised:	-877	-914	1,791	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-877	NA	877	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-914	914	-

Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	127	-	-	127
Muutused finantsvarade saldodes	-34	-	76	42
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-458	-	-101	-559
Mahakandmised	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2019	1 574	-	2 895	4 469

(tuhandetes eurodes)

Liisingud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Bruto jääkväärtus seisuga 01.01.2018	2 667	520	22	3 209
Liikumised:	-579	515	64	-
Faasist 1 Faasi 2	-536	536	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-58	NA	58	-
Faasist 2 Faasi 1	15	-15	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-6	6	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	979	608	-	1587
Muutused finantsvarade saldodes	-448	-147	20	-575
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-157	-6	-4	-167
Mahakandmised	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2018	2 462	1 490	102	4 054
Liikumised:	-151	-470	621	-
Faasist 1 Faasi 2	-99	99	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-52	NA	52	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-569	569	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad*	651	24	-	675
Muutused finantsvarade saldodes	-656	-243	-79	-978
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-86	-39	-2	-127
Mahakandmised	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2019	2 220	762	642	3 624

* Pikaajalised bullet-laenud esmasel kajastamisel on Faasis 2 vastavalt „Finantsinstrumentide oodatava kahjumi arvutamise metoodikale“.

(tuhandetes eurodes)

Muud laenud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Bruto jääkväärtus seisuga 01.01.2018	1 873	-	-	1 873
Liikumised:	-335	278	57	-
Faasist 1 Faasi 2	-280	280	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-57	NA	57	-
Faasist 2 Faasi 1	2	-2	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	31	-	-	31
Muutused finantsvarade saldodes	-58	-15	-57	-130

Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-684	-263	-	-947
Mahakandmised	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2018	827	-	-	827
Liikumised:	-	-	57	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	57	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	1	-	-	1
Muutused finantsvarade saldodes	-87	-	38	-49
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-10	-	-	-10
Mahakandmised	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2019	731	-	38	769

(tuhandetes eurodes)

Eluasemelaenud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Bruto jääkväärtus seisuga 01.01.2018	3 834	-	-	3 834
Liikumised:	-138	138	-	-
Faasist 1 Faasi 2	-138	138	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	-	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	857	-	-	857
Muutused finantsvarade saldodes	-241	-3	-	-244
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-40	-	-	-40
Mahakandmised	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2018	4 272	135	0	4 407
Liikumised:	-354	-	354	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-354	NA	354	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	1 050	-	-	1 050
Muutused finantsvarade saldodes	-234	-	-41	-275
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-119	-135	-	-254
Mahakandmised	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2019	4 615	-	313	4 928

(tuhandetes eurodes)

Muud laenud ja liisingud	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Bruto jääkväärtus seisuga 01.01.2018	826	24	-	850
Liikumised:	-335	278	57	-
Faasist 1 Faasi 2	-280	280	NA	-

Faasist 1 Faasi 3	-57	NA	57	-
Faasist 2 Faasi 1	2	-2	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	72	-	-	72
Muutused finantsvarade saldodes	-62	-14	-28	-104
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-56	-22	-	-78
Mahakandmised	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2018	445	266	29	740
Liikumised:	-6	-262	268	-
Faasist 1 Faasi 2	-4	4	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-2	NA	2	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-266	266	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	216	-	232	448
Muutused finantsvarade saldodes	108	5	-23	90
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-34	-	-29	-63
Mahakandmised	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2019	729	9	477	1 215

Bilansiväliste riskipositsioonide muutused bruto jääkväärtustes (v.a.Tegevusgarantiid)
(tuhandetes eurodes)

Nõuded kokku	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Bruto jääkväärtus seisuga 01.01.2018	4 491	3	-	4 494
Liikumised:	-255	239	16	-
Faasist 1 Faasi 2	-242	242	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-16	NA	16	-
Faasist 2 Faasi 1	3	-3	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	1136	0	0	1136
Muutused finantsvarade saldodes	-1024	-242	18	-1248
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-1882	0	0	-1882
Mahakandmised	-	-	-	-
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2018	2 466	-	34	2 500
Liikumised:	-1	-	1	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-1	NA	1	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	3568	-	4	3572
Muutused finantsvarade saldodes	-1253	-	-1	-1254
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-567	-	-34	-601
Mahakandmised	3568	-	4	3572
Bruto jääkväärtus seisuga 31.12.2019	2 466	-	34	2 500

Bilansivälise riskipositsioonide eraldiste muutuste analüüs

(tuhandetes eurodes)

Nõuete koond allahindlus	Faas 1	Faas 2	Faas 3	Kokku
	12 kuu ECL	Eluea ECL	Eluea ECL	
Eraldis seisuga 01.01.2018	35	-	-	35
Liikumised:	-3	-	3	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-3	NA	3	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	2	-	-	2
Muutused finantsvarade saldodes	-	-	-3	-3
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-12	-	-	-12
Mahakandmised	-	-	-	-
Eraldis seisuga 31.12.2018	22	-	-	22
Liikumised:	-	-	-	-
Faasist 1 Faasi 2	-	-	NA	-
Faasist 1 Faasi 3	-	NA	-	-
Faasist 2 Faasi 1	-	-	NA	-
Faasist 2 Faasi 3	NA	-	-	-
Faasist 3 Faasi 2	NA	-	-	-
Uued väljastatud või soetatud finantsvarad	1	-	-	1
Muutused finantsvarade saldodes	-21	-	-	-21
Finantsvarad, mille kajastamine on lõpetatud perioodi jooksul	-1	-	-	-1
Mahakandmised	-	-	-	-
Eraldis seisuga 31.12.2019	1	-	-	1

Bilansivälise riskipositsioonide jaotus kohustuse liikide ja laenude klasside lõikes

2019

(tuhandetes eurodes)

Kohustuse liik	Tingimuslikud varad ja kohustused			Kokku
	Tegevus-garantiid	Laenulimiidid	Kasutamata faktooringud	
Kogumipõhiselt allahinnatud	1 565	4 177	36	5 778
Krediidiklass 1	1 565	781	36	2 382
Krediidiklass 2		3 396		3 396
Eraldis	-	1	-	1
Individuaalselt allahinnatud	-	4	-	4
Krediidiklass 1	-	4	-	4
Eraldis	-	-	-	-

2018

(tuhandetes eurodes)

Kohustuse liik	Tingimuslikud varad ja kohustused			Kokku
	Tegevus-garantiid	Laenulemiidiid	Kasutamata faktooringud	
Kogumipõhiselt allahinnatud	1 461	2 164	303	3 927
Krediidiklass 1	1 461	1 988	303	3 751
Krediidiklass 2	-	176	-	176
Eraldis	-	22	-	22
Individuaalselt allahinnatud	-	34	-	34
Krediidiklass 1	-	34	-	34
Eraldis	-	-	-	-

Järgnevalt on seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 esitatud Grupi laenu klientidele lõpptähtaja järgi.

	(tuhandetes eurodes)	
	2019	2018
Nõudmiseni	647	530
Tähtajaks tasumata kuni 3 kuud	4 699	5 885
3-12 kuud	870	5 352
1-2 aasta	3 678	8 047
2-5 aastat	4 099	1 005
üle 5 aasta	5 067	12 194
	34 720	22 127
Kokku laenu klientidele	53 780	55 140

Selles tabelis tähtajaks tasumata laen on laen, mille lõpptähtajaks ei ole tagasi makstud.

Liisingute neto- ja brutoinvesteeringud

Liisingute neto- ja brutoinvesteeringu ning tulevikus teenitava renditulu analüüs seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 on järgnev:

(tuhandetes eurodes)	Nõuete nüüdisväärtus	
	31.12.2019	31.12.2018
Kokku nõuete brutoinvesteeringud	4 354	5 157
Tähtajaga kuni 1 aasta	1 711	1 659
Tähtajaga 1 kuni 2 aastat	1 533	1 349
Tähtajaga 2 kuni 3 aastat	756	1 025
Tähtajaga 3 kuni 4 aastat	289	614
Tähtajaga 4 kuni 5 aastat	40	211
Tähtajaga üle 5 aasta	25	240
Miinus: Tulevaste perioodide intressitulu	-677	-1 085
Kokku nõuete nüüdisväärtus	3 677	4 072
Tähtajaga kuni 1 aasta	1 362	1 195
Tähtajaga 1 kuni 2 aastat	2 006	1 858
Tähtajaga 2 kuni 3 aastat	267	552
Tähtajaga 3 kuni 4 aastat	30	191
Tähtajaga 4 kuni 5 aastat	12	51
Tähtajaga üle 5 aasta	-	225

Nõuded klientidele tegevusalade lõikes on esitatud lisas 4 „Riskijuhtimine“, lk. 51.

Nõuded klientidele valuutade lõikes on esitatud lisas 4 „Riskijuhtimine“, lk. 54.

Nõuded klientidele riikide lõikes on esitatud lisas 4 „Riskijuhtimine“, lk. 53.

Lisa 8. Muu vara

Muu vara jaguneb järgnevalt:

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Muud finantsvarad, s.h	180	381
-rahad teel	83	150
-muu debitoorne võlgnevus	60	194
-väärtpaberid	37	37
Muud varad, s.h.	809	1 109
-ettemakstud tulevaste perioodide kulud	459	570
-maksude ettemaksed	215	251
-ülevõetud vara	98	204
-muud varad	18	62
-mündid	19	22
Kokku	989	1 490

Seisuga 31.12.2019 Panga bilansil on kajastatud edasilükkunud tulumaksuvara maksukahjumitelt summas 215 tuhat eurot. Grupi juhtkonna hinnangul on tõenäoline, et see realiseerub läbi maksustatava kasumi tekke tulevikus.

Ülevõetud vara

	(tuhandetes eurodes)	
	Kinnisvara	Kokku
Jääk 31.12.2018	204	204
Jääk 31.12.2019	98	98

2019. aasta jooksul Grupp on müünud muu ülevõetud vara summas 106 tuhat eurot. Ülevõetud varade realiseerimisest saadud vahenditega vähendatakse võlgnetavat summat. 2018. aasta jooksul Grupp ei ole müünud laenulepingute alusel tagatisena hoitud vara. Kinnisvara on finantsseisundi aruande koostamise päeval ümber hinnatud sõltumatu eksperdi poolt õiglasesse väärtusesse lähtudes turul tehtud võrreldavatest tehingutest. Ülevõetud varad on Grupi finantsseisundi aruandes kajastatud kirjel „Muu vara“. Kahjumid ümberhindlusest on kajastatud kasumiaruandes.

Lisa 9. Põhivarad

Materiaalne ja immateriaalne põhivara jaguneb järgnevalt:

(tuhandetes eurodes)

	Materiaalne põhivara						Immateriaalne põhivara		Kokku põhivarad
	Paren- dused renditud põhi- varale	Ehitised	Kasutus- õigusega varad	Sõidukid	Kontori tehnika	Ette- maksed	Tarkvara	Ette- maksed	
Soetusmaksumus									
Seisuga 31. detsember 2017	1 335	2 901	-	120	2 053	-	-	-	6 409
Soetamine	-	-	-	-	7	1 141	-	-	1 148
Amortiseerunud põhivara bilansist välja kandmine	-	-	-	-	-108	-	-	-	-108
Väljaminek seoses müügiga	-	-	-	-104	-	-	-	-	-104
Ümberklassifitseerimine põhivara ettemaksust	-	750	-	23	368	-1 141	-	-	-
Seisuga 31. detsember 2018	1 335	3 651	-	39	2 320	-	-	-	7 345
Muutused seoses IFRS 16 rakendamisega 1. jaanuaril 2019	-	-	281	-	-	-	-	-	281
Seisuga 1. jaanuar 2019	1 335	3 651	281	39	2 320	-	-	-	7 626
Soetamine	-	-	81	-	-	420	-	930	1 431
Amortiseerunud põhivara bilansist välja kandmine	-	-	-	-	-340	-	-29	-	-369
Väljaminek seoses müügiga	-	-	-	-	-86	-	-	-	-86
Ümberklassifitseerimine põhivara ettemaksust	-	-	-	-	420	-420	246	-246	-
Seisuga 31. detsember 2019	1 335	3 651	362	39	2 314	-	217	684	8 602
Akumuleeritud kulum									
Seisuga 31. detsember 2017	-833	-273	-	-118	-1 255	-	-	-	-2 479
Perioodi kulum	-37	-70	-	-4	-366	-	-	-	-477
Amortiseerunud põhivara bilansist välja kandmine	-	-	-	-	108	-	-	-	108
Väljaminek seoses müügiga	-	-	-	104	-	-	-	-	104
Seisuga 31. detsember 2018	-870	-343	-	-18	-1 513	-	-	-	-2 744
Perioodi kulum	-37	-72	-69	-4	-302	-	-133	-	-617
Amortiseerunud põhivara bilansist välja kandmine	-	-	-	-	332	-	29	-	361
Väljaminek seoses müügiga	-	-	-	-	73	-	-	-	73
Seisuga 31. detsember 2019	-907	-415	-69	-22	-1 410	-	-104	-	-2 927
Jääkväärtus									
Seisuga 31. detsember 2017	502	2 628	-	2	798	-	-	-	3 930
Seisuga 31. detsember 2018	465	3 308	-	21	807	-	-	-	4 601
Seisuga 31. detsember 2019	428	3 236	293	17	904	-	113	684	5 675

Ülalmainitud põhivarad ei ole panditud kolmandatele osapooltele.

Kasutusõiguse varade bilansine väärtus ja aasta jooksul toimunud muutused on avalikustatud lisas 2, 13. Immateriaalne põhivara sisaldab tarkvara ja IT-arenduskulusid.

Lisa 10. Kinnisvarainvesteeringud

Kinnisvarainvesteeringuna on kajastatud TBB Invest AS-i ja Morgan Trade AS-i poolt ostetud maad, mis on kajastatud õiglases väärtuses (vt lisa 25).

Kinnisvarainvesteeringu saldo muutuste analüüs:

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Saldo aasta alguses	11 851	12 596
Soetatud	31	387
Müüdnud	-1 256	-617
Kasum õiglase väärtuse ümberhindlusest	64	78
Kahjum õiglase väärtuse ümberhindlusest	-20	-593
Saldo aasta lõpus	10 670	11 851

2019. aastal teenis Grupp kinnisvarainvesteeringutelt tulu summas 69 tuhat eurot, kinnisvarainvesteeringu haldamisega seotud otsesed kulud moodustasid 49 tuhat eurot, s.h. renditulu teenivatele kinnisvarainvesteeringutele tehtud kulud summas 21 tuhat eurot. 2018. aastal saadi tulu summas 244 tuhat eurot, ning kinnisvarainvesteeringu haldamisega seotud otsesed kulud moodustasid 57 tuhat eurot, s.h. renditulu teenivatele kinnisvarainvesteeringutele tehtud kulud summas 22 tuhat eurot.

Kinnisvarainvesteeringult saadud renditulud, haldamisega seotud kulud on kajastatud kasumiaruandes vastavalt kontodel „Muud tegevustulud” ja „Muud tegevuskulud”. Kinnisvarainvesteeringute ümberhindlusest saadud kasumid või kahjumid on kajastatud kasumiaruandes eraldi kontodel.

Kinnisvarainvesteeringud on seisuga 31.12.2019.a. (ka 31.12.2018) hinnatud osaliselt Grupi juhtkonna ja osaliselt sõltumatute kinnisvarahindajate poolt. Grupivälistel kinnisvarahindajatel on hindamiseks vajalik kvalifikatsioon ning eelnev kogemus sarnaste asukohtade ning turusegmentide hindamisel. Kõik sõltumatute ekspertide poolt tehtud hinnangud on üle vaadatud Grupi juhtkonna poolt. Juhtkond on hinnanud kõiki olulisi sisendeid, mida sõltumatu ekspert on oma hindamiskasutanud ning väärtuse muutuse puhul teinud võrdluses eelmise aastaga ümberhindluse.

Grupi juhtkonna poolt tehtud kinnisvarainvesteeringu objektide hindamise aluseks on olnud eelnevatel aastatel professionaalsete hindajate poolt tehtud hindamisaktid, Maa-ametis deklareeritud andmed sooritatud kinnisvara tehingute kohta erinevates Eesti piirkondades ning City24 avaldatud andmed müügis olevate analoogsete kinnisvaraobjektide kohta.

Kinnisvarainvesteeringute turuväärtuse tase sõltub üldisest makromajanduslikust olukorrast, nõudluse ja pakkumise suhtest vastavat tüüpi kinnisvarainvesteeringute osas, intressimäärade, vaba kapitali kogusest ning likviidsusest finantsturgudel. Lisaks sellele sõltub konkreetse kinnisvaraobjekti õiglase väärtuse vara asukohast, selle kasutusõigustest, võimalikest alternatiividest antud piirkonnas ja konkreetsele kinnisvaraobjektile loodud arendusprojekti kontseptsioonist. Kinnisvarainvesteeringute õiglase väärtuse hinnang põhineb hinnangutel, eeldustel ja ajaloolisel kogemusel korrigeerituna kehtivate turutingimuste ja teiste faktoritega, mida juhatus pidevalt oma parimate teadmistega ja olemasoleva informatsiooni baasil ümber hindab. Seetõttu on juba tulenevalt definitsioonist ja võttes arvesse, et hinnangute tegemisel on

lähtutud reast eeldustest, mis ei pruugi kõik hinnatud moel realiseeruda, tegemist olulise riskiga. See võib kaasa tuua olulise muudatuse kinnisvarainvesteeringute bilansilise väärtuse osas tulevastel perioodidel.

Grupi kinnisvarainvesteeringute õiglase väärtuse määramisel on kasutatud võrreldavate tehingute meetodit. Tulenevalt Eesti kinnisvaraturu vähesest likviidsusest on kõikide hindamiste puhul hindajad vähemal või rohkemal määral pidanud kasutama olulisi turul mittevaadeldavaid sisendeid, mistõttu on kogu kinnisvarainvesteeringu õiglane väärtus määratud õiglase väärtuse hierarhia tasemel 3. 2019. aasta jooksul ei ole kinnisvarainvesteeringuid muudele õiglase väärtuse hierarhia tasemetele klassifitseeritud.

Võrdlustehingute meetodil kasutatud ruutmeetri hinna sisendi määramisel on lähtutud turutingimustel toimunud sarnaste objektidega tehingutest.

2019

(tuhandetes eurodes)

Piirkond	Sihtotstarve	Bilansiline väärtus	Väärtus (eur/m ²)	Võimalik muutus	Mõju väärtusele
Viimsi vald	Elamumaa, ärimaa, tootmismaa, sotsiaalm	5 951	33.75	+10% -10%	609 -609
Tallinn	Elamumaa, ärimaa, ühiskondlike ehitiste maa	3 785	118.36-1087.24	+10% -10%	379 -379
Harjumaa	Maatulundusmaa, elamumaa, tootmismaa, transpordimaa	529	0.20-357.14	+10% -10%	39 -39
Saaremaa	Elamumaa, maatulundusmaa	140	0.15-1.64	+10% -10%	14 -14
Raplamaa	Maatulundusmaa	145	0.31-0.80	+10% -10%	15 -15
Muu	Elamumaa, ärimaa, tootmismaa, maatulundusmaa	120	1.00-212.59	+10% -10%	12 -12
Kokku		10 670			

2018

(tuhandetes eurodes)

Piirkond	Sihtotstarve	Bilansiline väärtus	Väärtus (eur/m ²)	Võimalik muutus	Mõju väärtusele
Viimsi vald	Elamumaa, ärimaa, tootmismaa, sotsiaalm	7 100	34.01	+10% -10%	710 -710
Tallinn	Elamumaa, ärimaa, ühiskondlike ehitiste maa	3 833	118.36-1087.24	+10% -10%	35 -35
Harjumaa	Maatulundusmaa, elamumaa, tootmismaa, transpordimaa	521	0.20-357.14	+10% -10%	52 -52
Saaremaa	Elamumaa, maatulundusmaa	140	0.15-1.64	+10% -10%	14 -14
Raplamaa	Maatulundusmaa	133	0.31-0.80	+10% -10%	13 -13
Muu	Elamumaa, ärimaa, tootmismaa, maatulundusmaa	124	1.00-212.59	+10% -10%	12 -12
Kokku		11 851			

Lisa 11. Võlgnevus klientidele

Võlgnevus klientidele jaguneb sektorite kaupa järgnevalt:

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Juriidilised isikud	71 884	129 134
Eraisikud	47 212	46 824
Kokku	119 096	175 958

Järgnevalt on toodud hoiuste analüüs tähtajalisuse järgi:

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Nõudmiseni hoiused	77 510	140 375
Tähtajaga kuni 3 kuud	10 344	6 337
Tähtajaga 3 kuud kuni 1 aasta	16 967	16 034
Tähtajaga 1 aasta kuni 5 aastat	14 275	13 212
Kokku	119 096	175 958

Lisa 12. Muud võlad

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
KredEX	61	15
MES	6 458	6 384
Kokku	6 519	6 399

Muude võlgadena on kajastatud Maaelu Edendamise Sihtasutustelt (MES) saadud laenud põllu-majandusettevõtete sihtfinantseerimiseks Panga kaudu.

2019. aastal teostab pank jätkuvalt 2014. aastal alustatud koostöö KredEx Sihtasutusega stardilaenude väljastamiseks. Koostöö eesmärgiks on alustavate ettevõtjate finantseerimisvõimaluste ühine parandamine. Pank finantseerib Sihtasutuselt saadavate rahaliste vahendite arvelt ettevõtja äritegevust.

Järgnevalt on toodud muude võlgade analüüs tähtajalisuse järgi:

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Tähtajaga kuni 3 kuud	-	1
Tähtajaga 3 kuud kuni 1 aasta	74	379
Tähtajaga 1 aasta kuni 5 aastat	854	1 093
Tähtajaga üle 5 aasta	5 591	4 926
Kokku	6 519	6 399

Maaelu Edendamise Sihtasutustelt saadud laenude keskmine kaalutud sisemine intressimäär oli seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 vastavalt 1,01% ja 0,97%. KredEx Sihtasutustelt saadud laenude keskmine kaalutud efektiivne intressimäär oli seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 vastavalt 4,00% ja 3,96%.

Lisa 13. Muud kohustused ja viitvõlad

Muud kohustused ja viitvõlad jagunevad järgnevalt:

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Finantskohustused, s.h.	4 465	5 153
-maksed teel	3 884	4 843
-muud võlad	284	288
-rendikohustused	296	-
-eraldised	1	22
Muud kohustused (viitvõlad)	341	346
Kokku	4 806	5 499

Lisaks vt lisa 4.

Grupp rendib kontoriruumi. Kuni 31. detsembrini 2018 kajastati kontoriruumide renti kasutusrendina. Alates 1.jaanuarist 2019 kajastab Grupp rendilepinguid kasutusõiguse varana ja vastava kohusena kuupäeval, mil renditav vara on kasutamiseks saadaval. Kõik rendilepingud on katkestatavad poolte kokkuleppel. Seisuga 01.01.2019 diskonteeriti tulevased tühistamatud rendimaksud summas 307 tuhat eurot, kasutades Grupi alternatiivse laenuintressimäära 2,26%. Selle tulemusel suurenes seisuga 01.01.2019 Grupi finantsseisundi aruandes varade maht 281 tuhat eurot ning kohustuste maht 281 tuhat eurot. 2019. aasta jooksul kajastati uute rendipindadega seonduvalt kasutusrendi varasid ning rendikohustusi lisaks summas 81 tuhat eurot. Kasutusõiguse varade jääk 31.12.2019. seisuga on avalikustatud lisas 9. Rendikohustuse saldo seisuga 31.12.2019 on avalikustatud lisas 13. Rendikohustuste intressikulud olid 8 tuhat eurot ja kasutusõiguse varade kulum oli 69 eurot (lisa 9). Rendikohustuse põhiosa tagasimaksud olid 2019.aastal summas 74 tuhat eurot. Tulevaste rendimaksede miinimumsumma vastavalt ühepoolsele mitte tühistatavatele rendimaksedele järgmistel perioodidel seisuga 31.12.2018 on välja toodud järgnevas tabelis.

Kasutusõiguse varad ja rendikohustused

	(tuhandetes eurodes)		
31.12.2019	Kuni 1 aasta	1 kuni 8 aastat	Kokku
Mittetühistatavad rendimaksud	73	317	390

Lisa 14. Aktsiakapital

Seisuga 31. detsember 2019 koosnes TBB panga aktsiakapital 25 500 000 lihtaktsiast nimiväärtusega 1 euro aktsia kohta (31.12.2018: 25 500 000 lihtaktsiat).

Vastavalt Krediidiasutuste seadusele peavad krediidiasutuse omavahendid olema vähemalt 5 miljonit eurot. TBB panga aktsiakapital vastab toodud nõuetele.

Reservkapital (1 005 tuhat eurot seisuga 31.12.2019 ja 928 tuhat eurot seisuga 31.12.2018) on Eesti Äriseadustikuga ette nähtud kohustuslik reserv, mida võib üldkoosoleku otsusel kasutada kahjumi katmiseks, kui seda pole võimalik katta aktsiaseltsi vabast omakapitalist, samuti aktsiakapitali suurendamiseks. Reservkapitali moodustatakse kasumieraldistest ning seda ei saa jaotada aktsionäridele.

Lisa 15. Tingimuslikud varad ja kohustused

	(tuhandetes eurodes)			
	31.12.2019		31.12.2018	
	Nõuded	Kohustused	Nõuded	Kohustused
Tühistamatud ja tühistatavad tehingud, s.h.	-	5 782	-	3 961
Tegevusgarantiid ja muud sarnased tühistamatud tehingud	-	1 565	-	1 461
Krediidiliinide ja arvelduskrediitide kasutamata osa	-	3 964	-	1 923
Muud tühistamatud tehingud*	-	217	-	274
Kasutamata faktooringud	-	36	-	303

*Muude tühistamatute tehingute all on kajastatud krediitkaardi limiitide kasutamata jäägid.

Kohtuvaidlused

Seisuga 31.detsember 2019.a. oli Tallinna Ringkonnakohtu menetluses tsiviilasi nr 2-16-8552 OÜ Johnny H.W (pankrotis) pankrotihaldur Veli Kraavi hagi AS TBB panga ja AS TBB liisingu vastu tehingute tagasivõitmise või saadu tagastamiseks ja alternatiivselt 6 641 tuhat euro ja viivise saamiseks. Tallinna Ringkonnakohtu 21.01.2020 kohtuotsusega jättis kohus OÜ Johnny H.W (pankrotis) pankrotihaldur Veli Kraavi hagi Panga ja Liisingu vastu rahuldamata. Kohtuotsus ei ole jõustunud, kuna sellele on esitatud kassatsioonikaebus. Arvestades eelnevat asja menetluse käiku, hindab juhtkond ebatõenäoliseks võimaliku kahju saamise ning seetõttu ei ole Grupp moodustanud eraldi võimalike kahjude hüvitamiseks.

Seisuga 31.detsember 2019.a. oli Panga vastu käimas esimese astme kohtumenetlus tsiviilasjas nr 2-17-13128 OOO Resistes (pankrotis) haginõudes võlgnevuse 4 174 tuhat euro, viivise 206 tuhat euro ja lisanduva viivise saamiseks. 10.01.2020 lõpetas Harju Maakohus menetluse kõnealuses tsiviilasjas. Kohtumäärus jõustus 24.03.2020.

Potentsiaalsed maksurevisjonist tulenevad kohustused

Panga Grupi suhtes ei ole maksuhaldur 2019. aastal maksurevisjoni teostanud. Maksuhalduril on õigus kontrollida ettevõtja maksuarvestust kuni 5. aasta jooksul maksudeklaratsiooni esitamise tähtajast ning vigade tuvastamisel määrata täiendav maksusumma, intressid ning trahvi. Grupi juhtkonna hinnangul ei esine asjaolusid, mille tulemusena võiks maksuhaldur määrata ettevõtjale olulise täiendava maksusumma.

Potentsiaalne tulumaksukohustus dividendide jagamisest

Grupi jaotamata kahjum seisuga 31. detsember 2019 moodustas -92 tuhat eurot. Dividendide väljamaksmist ei toimu.

Lisa 16. Intressitulu

Intressitulu jaguneb järgnevalt:

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Intressitulu efektiivse intressimäära meetodil	2 804	3 035
Laenudelt	2 311	2 264
Deposiitidelt	493	771
Muu samalaadne tulu	635	621
Liisingtegevusest	497	477
Muud	138	144
Kokku	3 439	3 656

Väljastatud laenude keskmine efektiivne intressimäär seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 oli vastavalt 4,58 ja 4,53%.

Seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 oli tähtajaliste deposiitide keskmine efektiivne intressimäär vastavalt 1,73% ja 1,87%.

Kapitalirendilepingute keskmine efektiivne intressimäär seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 oli vastavalt 9,15% ja 10,49%.

Lisa 17. Intressikulu

Intressikulu jaguneb järgnevalt:

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Laenudelt	-65	-64
Negatiivne hoiuseintress pankadele	-306	-367
Deposiitidelt	-668	-598
Kapitalirendi intressikulu	-7	-
Kokku	-1 046	-1 029

Klientide tähtajaliste deposiitide keskmine efektiivne intressimäär seisuga 31 detsember 2019 ja 2018. aastal oli 1,69% ja 1,59%.

Maaelu Edendamise Sihtasutustelt saadud laenude keskmine kaalutud efektiivne intressimäär oli seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 vastavalt 1,01% ja 0,97%.

KredEx Sihtasutustelt saadud laenude keskmine kaalutud efektiivne intressimäär oli seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 vastavalt 4,00% ja 3,96%.

Lisa 18. Nõuete väärtuse langus

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Kasum	1 025	154
Kahjum (Lisa 3, 4, 7)	-1 795	-166
Kokku	-770	-12

Lisa 19. Teenustasutulu

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Ülekanded	993	1 538
Pangakaardid	442	437
Konto hooldustasu	356	541
Laenude ja liisingu teenindamine ja tegevusgarantiid	151	242
Sularahatehingud	19	34
Väärtpaberite tehingu- ja haldamistasu	15	15
Muud	95	186
Kokku	2 071	2 993

Lisa 20. Teenustasukulu

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Andmetöötluse tasud	-476	-344
Ülekannete teostamine	-449	-498
Kaarditeenused	-393	-416
Laenude teenindamine ja tegevusgarantiide tasud	-69	-66
Inkassatsioon ja sularahateenused	-1	-5
Muud	-55	-70
Kokku	-1 443	-1 399

Lisa 21. Neto kasum/kahjum finantstehingutelt

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Valuutavahetustehingute puhastulu	1 299	1 788
Dividenditulu	2	1
Kokku	1 301	1 789

Lisa 22. Palga- ja sotsiaalmaksu kulu

Palga- ja sotsiaalmaksu kulud jagunevad järgnevalt:

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Juhtkonna palk	-592	-491
Töötajate palk	-1 679	-1 469
Sotsiaalmaksud	-759	-653
Kokku	-3 030	-2 613

2019. ja 2018. aastal töötas Grupis keskmiselt vastavalt 69 ja 75 töötajat.

Lisa 23. Muud halduskulud

Muud halduskulud jagunevad järgnevalt:

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Turvateenused	-105	-107
Rent	-12	-44
Kommunaalteenused	-54	-55
Hooldus ja remont	-102	-114
Transport	-18	-34
Komandeeringukulud	-8	-12
Kommunikatsiooni ja side kulud	-18	-21
Bürootarbed	-38	-25
Turundus	-13	-6
Esinduskulud	-6	-8
Koolituskulud	-31	-17
Muud kulud	-119	-113
Kokku	-524	-556

Lisa 24. Muud tegevustulud

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Kinnisvarainvesteeringult saadav muu tulu ja renditulu (lisa 10)	69	244
Trahvid ja viivised	54	108
Kasum kulla ümberhindlusest	123	58
Muud tegevustulud	13	48
Kokku	259	458

Lisa 25. Muud tegevuskulud

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
Tagatisfondi osamaksed	-84	-91
Finantsinspektsiooni järelvalvetasud	-94	-94
Kinnisvara haldamisega seotud kulud (lisa 10)	-49	-57
Kahjum ülevõetud vara ümberhindlusest (lisa 8)	-14	-
Kahjum kulla ümberhindlusest	-49	-45
Muud tegevuskulud	-387	-399
Kokku	-677	-686

Lisa 26. Seotud osapooled

Grupi aastaaruande koostamisel on seotud osapoolteks:

- olulist mõju omavad aktsionärid ja nendega seotud ettevõtted;
- juhatuse ja nõukogu liikmed ning nende poolt kontrollitavad äriühingud, siseauditi osakonna juht;
- eespool loetletud isikute lähikondlased ja nendega seotud ettevõtted.

Seisuga 31. detsember 2019 moodustas AS-i Leonarda Invest osalus 48,45% Panga aktsiatest (31.12.2018: 48,45%). Ülejäänud aktsionäride individuaalne osalus oli seisuga 31. detsember 2019 ja 31. detsember 2018 alla 10%. Ükski omanik ei oma kontrolli Grupi üle.

Tehingud seotud osapooltega toimuvad turuväärtuses. Seisuga 31.12.2019 ja 31.12.2018 ei ole mõlema perioodi jooksul Panga nõudeid seotud osapoolte vastu individuaalselt alla hinnatud.

Panga juhatuse liikme tagasikutsumisel enne volituste tähtaja lõppu, volituste tähtaegsel lõppemisel ja lepingu ülesütlemisel juhatuse liikme pooltel algatusel maksab Pank juhatuse liikmele hüvitisena sellel ajal juhatuse liikme kehtiva kaheksakuulise tasu summa. Väljamakstavat summat on nõukogul oma otsusega õigus vähendada või väljamaksmist ajatada, võttes arvesse Panga jooksvat majandusseisu, sh väljamaksmise mõju Panga omavahendite tasemele ja likviidsusele ning juhindudes mõistlikkuse põhimõttest. Panga Grupi kuuluvate teiste äriühingute juhatuse liikmete teenistuslepingute ülesütlemisel aktsiaseltsi poolt või lepingu ülesütlemisel juhatuse liikme poolt maksab aktsiaselts juhatuse liikmele ühekordse hüvitisena 2 (kahe) kuu tasu. Kompensatsiooni summad ei ole märkimisväärsed ning ei avalda mingit mõju Grupi majandusnäitajatele.

Seotud osapooltega 2019. ja 2018 aastatel toimunud tehingud ja saldod on kajastatud järgnevalt:

2019

(tuhandetes eurodes)

	Olulist mõju omavad aktsionärid ja nendega seotud ettevõtted	Juhatus ja nõukogu liikmed ning nende poolt kontrollitavad äriühingud, siseauditi osakonna juht	Eespool loetletud isikute lähikondlased ja nendega seotud ettevõtted	Kokku
Laenuõuete saldo 31.12.2019	232	163	405	800
Antud laenud	558	368	4 146	5 072
Laenude tagasimaksed	326	553	3 947	4 826
Saadud intressitulud	-	-	21	21
Hoiuste saldo 31.12.2019	3	102	3 251	3 356
Makstud intressikulud	-	-	21	21
Osutatud teenused	4	2	65	71
Ostetud teenused	-	-	36	36
Muud bilansivälised kohustused	63	133	95	291
Aruandeperioodil makstud palgad	-	638	-	638

2018

(tuhandetes eurodes)

	Olulist mõju omavad aktsionärid ja nendega seotud ettevõtted	Juhatus ja nõukogu liikmed ning nende poolt kontrollitavad äriühingud, siseauditi osakonna juht	Eespool loetletud isikute lähikondlased ja nendega seotud ettevõtted	Kokku
Laenuõuete saldo 31.12.2018	-	348	206	554
Antud laenud	-	788	5 060	5 848
Laenude tagasimaksed	-	895	5 592	6 487
Saadud intressitulud	-	4	29	33
Hoiuste saldo 31.12.2018	168	102	1 201	1 471
Makstud intressikulud	-	-	26	26
Osutatud teenused	3	4	73	80
Ostetud teenused	-	-	37	37
Muud bilansivälised kohustused	-	239	549	788
Aruandeperioodil makstud palgad	-	491	-	491
Kinnisvara ja muude varade ost	750	-	-	750

Lisa 27. Bilansipäevajärgsed sündmused

2020. aasta alguses kinnitati uue koronaviiruse (Covid-19) olemasolu ja praeguseks on see levinud üle kogu maailma, sealhulgas Eestisse, põhjustades probleeme ettevõtetele ja majandustegevusele. Grupp käsitleb seda haiguspuhangut bilansipäevajärgseks mitte korrigeerivaks sündmuseks.

Grupp jätkab oma tavapärast tegevust ning juhtimine on tagatud ja kontrollitud tavapärase juhtimise läbi. Töötajatele on antud võimalus kaugtööle, mis ei takista ühegi funktsiooni täitmist, k.a. tegevused kogu krediitvaldkonna ulatuses. Pangakontorid on osaliselt avatud ning internetipanga teenused on kätte saadavad ja kõik kasutusel. Laenude haldus ja tegevus klientidega ei ole Covid-19 viirusest tuleneva eriolukorra tõttu nõrgenenud ega piiratud. Laenu võtnud klientidele, kes on keerulisse majanduslikku seisust sattunud, pakub Pank paindlikke tingimusi (sh 6 kuuline maksepuhkus).

Kuna olukord on ebakindel ja kiiresti arenev, ei pea Juhatus otstarbekaks kvantitatiivse hinnangu andmist haiguspuhangu võimaliku mõju kohta Grupile. Majandusaasta aruande kinnitamise hetkel on Grupi likviidsuse ja kapitali positsioonid tugevad ning ei erine oluliselt 31.12.2019 seisust. Juhatus ei näe hetkel indikatsioone, et Grupp rikub regulatiivseid normatiive: kapitali ja likviidsuse puhvrid on piisavad ning kõik normatiivid on täidetud. Lisaks sai 25. märtsil 2020 kinnitatud, et Eesti Pank viib kommertsbankadele kehtiva süsteemse riski puhvri 1% tasemelt 0%ni, ehk leevendab kapitalinõudeid. Süsteemse riski puhvri vähendamine nulltasemele jõustub eeldatavasti 1. maist.

Mõju makromajanduslikele prognoosidele võetakse arvesse Grupi IFRS9 oodatavate krediitkahjumite hindamisel 2020. aastal. Grupp on analüüsinud portfelli LTV võimalikku muutust Covid-19 perspektiivis ning leiab, et tagatiste positsioon on tugev ning ei saa oluliselt mõjutatud. Pangas kasutatav LTV tase on piisav, et katta krediitkohustused ka Covid-19 olukorra seoses negatiivselt mõjutatud turul.

Lisa 28. Emaettevõtte konsolideerimata finantsseisundi aruanne, koondkasumiaruanne, omakapitali muutuste aruanne ja rahavoogude aruanne

AS-i TBB PANK FINANTSSEISUNDI ARUANNE

	(tuhandetes eurodes)	
	31.12.2019	31.12.2018
AKTIVA (VARAD)		
Sularaha	1 023	1 183
Nõuded	145 584	205 652
Nõuded keskpangale	53 786	80 392
Nõuded krediitiasutustele	31 289	60 116
Nõuded klientidele	61 509	65 144
Muu vara	677	684
Kuld	440	367
Aktsiad ja muud väärtpaberid	2 102	2 582
Materiaalne põhivara	4 803	4 438
Immateriaalne põhivara	797	-
AKTIVA(VARAD) KOKKU	156 426	214 906
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPIAL)		
Võlgnevus	125 615	182 356
Võlgnevused klientidele	119 096	175 957
Muud võlad	6 519	6 399
Muud kohustused ja viitvõlad	4 529	5 212
KOHUSTUSED KOKKU	130 144	187 568
Aktsiakapital	25 500	25 500
Reservid	992	915
Akumuleerunud kasum/ (-kahjum)	-210	923
OMAKAPITAL KOKKU	26 282	27 338
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL) KOKKU	156 426	214 906

AS-i TBB PANK KOONDKASUMIARUANNE

	(tuhandetes eurodes)	
	2019	2018
Neto intressitulu	2 278	2 388
Intressitulu efektiivse intressimäära meetodil	3 197	3 321
Muu samalaadne tulu	127	95
Intressikulu	-1 046	-1 028
Kasum/ kahjum tütarettevõtetesse tehtud investeeringu ümberhindamisest	-480	-470
Neto teenustasu tulu	622	1 576
Teenustasutulu	2 065	2 976
Teenustasukulu	-1 443	-1 400
Neto kasum finantstehingutelt	1 301	1 789
Administratiivkulud	-3 414	-3 003
Palgakulu	-2 192	-1 856
Palgaga seonduvad maksud	-733	-618
Muud halduskulud	-489	-529
Materiaalse ja immateriaalse põhivara kulum	-550	-397
Nõuete väärtuse muutus	-696	80
Kasum	880	176
Kahjum	-1 576	-96
Muud tegevustulud ja -kulud	-289	-272
Muud tegevustulud	166	163
Muud tegevuskulud	-455	-435
Kasum enne maksustamist	-1 228	1 691
Aruandeperioodi tulumaksu kulu(-)/tulu(+)	172	-161
Aruandeaasta puhaskasum/ kahjum	-1 056	1 530
Aruandeaasta koondkasum/ kahjum	-1 056	1 530

AS-i TBB PANK RAHAVOOGUDE ARUANNE

	(tuhandetes eurodes)	
	2019	2018
Rahavood äritegevusest		
Kasum enne maksustamist	-1 228	1 691
Korrigeerimised:		
Põhivara kulum ja väärtuse langus	550	397
Realiseerimata kasum/kahjum tütarettevõtete investeeringu ümberhindamisest	480	470
Puhasintressitulu	-2 278	-2 388
Nõuete krediitdiasutustele ja klientidele muutus	8 324	-680
Muude äritegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	150	-129
Äritegevusega seotud kohustuste muutus	-57 451	-17 494
Saadud intressid	3 380	3 424
Makstud intressid	-945	-952
Makstud tulumaks	-44	-161
Kokku rahavood äritegevusest	-49 062	-15 822
Rahavood investeerimistegevusest		
Materiaalse ja immateriaalse põhivara soetus	-1 712	-1 141
Kokku rahavood investeerimistegevusest	-1 712	-1 141
Rahavood finantseerimistegevusest		
Rendikohustuste põhiosa tagasimaksed	-74	-
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	-74	-
Rahavood kokku	-50 848	-16 963
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	127 073	144 036
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	76 225	127 073

Raha ja raha ekvivalendina käsitletakse käesolevas aruandes sularaha, korrespondentkontot Eesti Pangas, nõudmiseni hoiuseid ja üleöölaenusid teistes pankades.

	2019	2018
<i>Sularaha</i>	1 023	1 183
<i>Korrespondentkonto Eesti Pangas</i>	52 827	78 902
<i>Nõudmiseni hoiused ja üleöölaenud pankades</i>	22 375	46 988
Raha ja raha ekvivalendid kokku	76 225	127 073

AS-i TBB PANK OMAKAPITALI LIIKUMISE ARUANDED 2019. JA 2018. AASTA KOHTA

	(tuhandetes eurodes)			
	Aksia- kapital	Reservid	Jaotamata kasum	Kokku
Lõppsaldo 31.12.2017	25 500	829	-36	26 293
Arvestuspõhimõtete muutuste mõju*	-	-	-485	-485
(Muutused seoses IFRS 9 esmase rakendamisega, Lisa 2)				
Uuendatud aasta algus 01.01.2018	25 500	829	-521	25 808
Kohustusliku reservkapitali suurendamine	-	86	-86	-
Aruandeaasta koondkasum	-	-	1 530	1 530
Lõppsaldo 31.12.2018	25 500	915	923	27 338
Kohustusliku reservkapitali suurendamine	-	77	-77	-
Aruandeaasta koondkasum	-	-	-1 056	-1 056
Lõppsaldo 31.12.2019	25 500	992	-210	26 282
Valitseva ja olulise mõju all olevate osaluste bilansiline väärtus				-2 065
Valitseva ja olulise mõju all olevate osaluste väärtus arvestatuna kapitaliosaluse meetodil				2 196
Korrigeeritud konsolideerimata omakapital 31.12.2018				26 413

*IFRS 9 „Finantsinstrumendid“ on kohaldatud alates 1.Jaanuar 2018

Sõltumatu vandeaudiitori aruanne

AS-i TBB pank aktsionäridele

Aruanne konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditi kohta

Meie arvamus

Meie arvates kajastab konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistes osades õiglaselt AS-i TBB pank (Ettevõtte) ja selle tütarettevõtete (koos Kontsern) konsolideeritud finantsseisundit seisuga 31. detsember 2019 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta konsolideeritud finantstulemust ja konsolideeritud rahavoogusid kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt.

Meie auditi arvamus on kooskõlas auditikomiteele 1. aprillil 2020 esitatud täiendava aruandega.

Mida me auditeerisime

Kontserni konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne sisaldab:

- konsolideeritud finantsseisundi aruannet seisuga 31. detsember 2019;
- konsolideeritud koondkasumiaruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta;
- konsolideeritud rahavoogude aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta;
- konsolideeritud omakapitali liikumise aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta; ja
- konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande lisasid, mis sisaldavad olulisi arvestuspõhimõtteid ja muud selgitavat infot.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega (ISA-d). Meie kohustused vastavalt nendele standarditele on täiendavalt kirjeldatud meie aruande osas „Audiitori kohustused seoses konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditiga“.

Usume, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

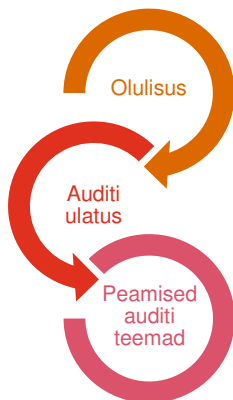
Sõltumatus

Oleme Kontsernist sõltumatud kooskõlas Rahvusvaheliste Arvestusekspertide Eetikakoodeksite Nõukogu (IESBA) poolt välja antud kutseliste arvestusekspertide eetikakoodeksiga (IESBA koodeks) ja Eesti Vabariigi audiitortegevuse seaduses sätestatud eetikanõuetega. Oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt IESBA koodeksile ja Eesti Vabariigi audiitortegevuse seaduse eetikanõuetele.

Oma parima teadmise ja veendumuse kohaselt kinnitame, et meie poolt Kontsernile osutatud auditivälised teenused on olnud kooskõlas Eesti Vabariigis kehtivate seaduste ja regulatsioonidega ning et me ei ole osutanud auditiväliseid teenuseid, mis on keelatud Eesti Vabariigi audiitortegevuse seaduse §-i 59¹ poolt. Meie poolt 2019. aasta jooksul Kontsernile osutatud auditivälised teenused on avalikustatud tegevusaruandes.

Ülevaade meie auditist

Kokkuvõte

Kontserni auditi olulisus on 264 tuhat eurot, mis on määratud kui 1% Kontserni omakapitalist.

Kontserni auditi meeskond teostas täismahus auditi kõigis kontserni kuuluvates ettevõtetes.

- Klientidele antud laenude väärtuse langus

Oma auditi kujundamisel määrasime me olulisuse ja hindasime olulise väärkajastamise riske konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes. Erilist tähelepanu pöörasime valdkondadele, kus juhatuse on kasutanud subjektiivseid hinnanguid, näiteks oluliste raamatupidamislike hinnangute puhul, mis tuginesid eeldustele ja tulevikusündmustele, mis on oma olemuselt ebakindlad. Nagu kõikides oma auditites, tegelesime riskiga, et juhtkond eirab sisekontrollisüsteemi, hinnates muu hulgas seda, kas on asjaolusid, mis viitavad pettusest tuleneda võivale olulise väärkajastamise riskile.

Olulisus

Meie auditi ulatust mõjutas meie poolt määratud olulisus. Auditi eesmärgiks on omandada põhjendatud kindlustunne selle kohta, et konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast. Neid loetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad kas üksikult või koos mõjutada kasutajate poolt konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande alusel tehtavaid majanduslikke otsuseid.

Tuginedes oma professionaalsele hinnangule määrasime olulisusele, sealhulgas konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kui terviku olulisusele, teatud numbrilised piirmäärad, mis on toodud alljärgnevas tabelis. Need numbrilised piirmäärad koos kvalitatiivsete kaalutlustega aitasid meil määrata meie auditi ulatust ja meie auditiprotseduuride olemust, ajastust ja mahtu ning hinnata väärkajastamiste mõju raamatupidamise aastaaruandele kui tervikule nii eraldiseisvalt kui summeerituna.

Kontserni auditi olulisus	264 tuhat eurot
Kuidas me selle määrasime	1% Kontserni omakapitalist
Rakendatud olulisuse kriteeriumi põhjendus	Arvutasime olulisuse lähtudes omakapitalist, kuna see on oluliseks finantsmõõdikuks, millest sõltub Kontserni väärtus ning mida jälgivad juhatuse ja aktsionärid.

Peamised auditi teemad

Peamised auditi teemad on valdkonnad, mis olid meie professionaalse hinnangu kohaselt käesoleva perioodi konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditis kõige olulisemad. Neid valdkondi käsitleti konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kui terviku auditeerimise ja sellele arvamuse avaldamise kontekstis ning me ei avalda nende valdkondade kohta eraldi arvamust.

Peamine auditi teema	Kuidas me tegelesime peamise auditi teemaga oma auditis
<i>Klientidele antud laenude väärtuse langus</i> (detailsem informatsioon on toodud lisas 2 „Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte“, lisas 3 „Olulised raamatupidamisarvestuslikud juhtkonna otsused ja hinnangud“, lisas 4 „Riskijuhtimine“, lisas 7 „Nõuded klientidele“ ja lisas 18 „Nõuete väärtuse langus“). Seisuga 31. detsember 2019 moodustas klientidele antud laenude neto bilansiline väärtus kokku 52 962 tuhat eurot, mis sisaldas nende väärtuse langusest tulenevat allahindlust summas 1 278 tuhat eurot. Keskendusime sellele valdkonnale, kuna juhtkond kasutab krediitkajumite kajastamise ajastuse ja allahindluse summade hindamisel subjektiivsete sisenditega kompleksseid mudeleid. Peamised valdkonnad, mis vajavad olulisi juhtkonnapoolseid hinnanguid ja modelleerimist ECL arvutamisel, sisaldavad: - krediidiriski olulise suurenemise kriteeriumite hindamine ja laenude klassifitseerimine faasi 1, 2 või 3; - ECL arvutamise meetodika koostamisel kasutatud raamatupidamislike tõlgenduste, sh lihtsustamiste, hindamine. Peamisi lihtsustusi on tehtud sellistes valdkondades nagu: - ühiste (kaalutud) eluagsete PD koefitsientide määramine erinevate nõuete gruppide lõikes, mis arvestavad gruppides olevate toodete erineva elueaga; - stsenaariumite rakendamine ECLi prognoosimisel; - ECL mudelis kasutatavate olulisemate parameetrite arvutamine, sealhulgas maksejõuetuse tõenäosus (PD), kahjumäär	Hindasime, kas Kontserni arvestuspõhimõtted ja rakendatud metodoloogia klientidele antud laenude väärtuse languse arvutamise osas on kooskõlas IFRS 9 nõuetega. Hindasime ECL arvestuse alusandmete ja arvutustega seotud peamiste kontrollimehhanismide ülesehitust ja tõhusust, sealhulgas: - üldised kontrollid vastavate IT süsteemide üle; - laenude saldodega seotud IT süsteemide rakenduslikud kontrollid; - klientide riskiklasside üle vaatamine ja kinnitamine. Viisime läbi detailsed auditi protseduurid testimaks järgmisi valdkondi: - ECL kalkulatsioonis kasutatud alusandmete täielikkuse ja korrektsuse testimine; - ECL kalkulatsioonis kasutatavate oluliste sisendite vastavus IFRS 9 metodoloogiale; 12 kuu ja kogu eluea ECL arvutuste korrektsus ning vastavus IFRS 9 metodoloogiale; - laenude faasidesse määramisel kasutatud alusandmete korrektsus ja täielikkus (sealhulgas olulise krediidiriski suurenemise kriteeriumite ning kohustuse täitmata jätmise definitsiooni korrektne rakendamine); - laenusaaajatele sisemiste riskiklasside määramine, mis on sisendiks nende laenude ECL mudelis; - tagatiste ja nende väärtuste kohta sisalduva informatsiooni korrektsus laenusüsteemis, mida kasutatakse sisendina ECL mudelites;

-
• maksejõuetuse korral (LGD) ja laenu suurus maksejõuetuse hetkel (EAD);• makromajanduslike indikaatorite valik ja tulevikku vaatava informatsiooni kaasamine ECL mudelisse, sealhulgas nende usaldusväärne prognoosimine tulevikuperioodideks ning erinevate stsenaariumite kaalutud mõju arvestamine;• ECL-i prognoosimine faasi 3 individuaalselt hinnatavatele laenudele.	• tagatiste sisemiste riskiklasside määramine, mis on sisendiks nendega seotud laenude ECL mudelis; ja• faas 3 laenude nimekirja täielikkus ja nende ECL arvutamine. Hindasime oluliste ECL mudeli sisenditeks olevate juhtkonnapoolsete eelduste mõistlikkust, nagu näiteks erinevate stsenaariumite osakaalud, hinnangud äriklientide laenude hetke PD osas, oluliste makromajanduslike prognooside ning erinevate stsenaariumite kordajate osas.
-

Kuidas me kujundasime oma auditi ulatuse

Kujundasime oma auditi ulatuse eesmärgiga teha piisavalt tööd, võimaldamaks meil avaldada arvamust konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kui terviku kohta, võttes arvesse Kontserni struktuuri, raamatupidamisprotsesse ja kontrollprotseduure, ning tööstusharu, milles Kontsern tegutseb.

Kontserni kuuluvad AS TBB pank ning tütarettevõtted TBB Liisingu AS, AS TBB Invest ja AS Morgan Trade, mis tegutsevad Eestis. PwC Eesti viis läbi täismahus auditi kõigis Kontserni ettevõtetes, kattes sisuliselt kogu Kontserni konsolideeritud finantsseisundi ja koondkasumiaruande.

Muu informatsioon

Juhatus vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab sissejuhatust ja tegevusaruannet (kuid ei hõlma konsolideeritud raamatupidamise aastaaruannet ega meie vandeaudiitori aruannet).

Meie arvamus konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei avalda muu informatsiooni kohta kindlustandvat arvamust.

Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditeerimise käigus on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon sisaldab olulisi vasturääkivusi konsolideeritud raamatupidamise aruandega või meie poolt auditi käigus saadud teadmistega või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud. Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud selle info oma aruandes välja tooma. Meil ei ole sellega seoses midagi välja tuua.

Juhatus ja nende, kelle ülesandeks on Kontserni valitsemine, kohustused seoses konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandega

Juhatus vastutab konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt, ja sellise sisekontrollisüsteemi rakendamise eest, nagu juhatus peab vajalikuks, võimaldamaks pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhatus kohustatud hindama Kontserni jätkusuutlikkust, avalikustama vajadusel infot tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse printsiipi, välja arvatud juhul, kui juhatus kavatseb Kontserni likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub realistlik alternatiiv eelnimetatud tegevustele.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad Kontserni finantsaruandlusprotsessi üle järelevalve teostamise eest.

Audiitori kohustused seoses konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja audiitori aruanne, mis sisaldab meie arvamust. Kuigi põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, ei anna ISA-dega kooskõlas läbiviidud audit garantiid, et oluline väärkajastamine alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad kas üksikult või koos mõjutada kasutajate poolt konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande alusel tehtavaid majanduslikke otsuseid.

Kooskõlas ISA-dega läbiviidud auditi käigus kasutame me kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi. Samuti me:

- tuvastame ja hindame riske, et konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes võib olla olulisi väärkajastamisi tulenevalt pettusest või veast, kavandame ja teostame auditiprotseduure vastavalt tuvastatud riskidele ning kogume piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali meie arvamuse avaldamiseks. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada varjatud kokkuleppeid, võltsimist, tahtlikku tegevusetust, väaresitiste tegemist või sisekontrollisüsteemi eiramist;
- omandame arusaama auditi kontekstis asjakohasest sisekontrollisüsteemist, selleks, et kujundada auditiprotseduure sobivalt antud olukorrale, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust Kontserni sisekontrollisüsteemi tõhususe kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhatuse poolt tehtud raamatupidamislike hinnangute ja nende kohta avalikustatud info põhjendatust;
- otsustame, kas juhatuse poolt kasutatud tegevuse jätkuvuse printsiip on asjakohane ning kas kogutud auditi tõendusmaterjali põhjal on olulist ebakindlust põhjustavaid sündmusi või tingimusi, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust Kontserni jätkusuutlikkuses. Kui me järeldame, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud oma audiitori aruandes juhtima tähelepanu infore, mis on selle kohta avalikustatud konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes, või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused tuginevad audiitori aruande kuupäevani kogutud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski põhjustada Kontserni tegevuse jätkumise lõppemist;
- hindame konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne esitab toimunud tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis;
- hangime piisava asjakohase tõendusmaterjali Kontserni kuuluvate majandusüksuste või äritegevuste finantsinformatsiooni kohta, avaldamaks arvamust konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kui terviku kohta. Me vastutame Kontserni auditi juhtimise, järelevalve ja läbiviimise eest ja oleme ainuvastutavad oma auditiarvamuse eest.

Me vahetame infot nendega, kelle ülesandeks on Kontserni valitsemine, muu hulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning oluliste auditi tähelepanekute kohta, sealhulgas auditi käigus tuvastatud oluliste sisekontrollisüsteemi puuduste kohta.

Samuti kinnitame neile, kelle ülesandeks on valitsemine, et oleme järginud sõltumatust puudutavaid eetikanoodeid ning edastame neile info kõikide suhete ja muude asjaolude kohta, mis võivad tekitada põhjendatud kahtlust meie sõltumatuse riivamise kohta, ja vajadusel vastavate kaitsemehhanismide kohta.

Neile, kelle ülesandeks on valitsemine, edastatud auditiga seotud teemade seast valime välja need teemad, mis olid käesoleva perioodi konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditi kontekstis kõige olulisemad ja on seega peamised auditi teemad. Me kirjeldame neid teemasid audiitori aruandes, välja arvatud juhul, kui seaduse või regulatsiooni kohaselt on keelatud antud teema kohta infot avalikustada või kui me äärmiselt erandlikel juhtudel otsustame, et antud teema kohta ei peaks meie aruandes infot esitama, kuna võib põhjendatult eeldada, et antud info esitamisega kaasnevad kahjulikud tagajärjed ületavad avaliku huvi rahuldamisest saadava kasu.

Aruanne muude seadustest ja regulatsioonidest tulenevate nõuete kohta

Audiitoriks määramine ja audiitorteenuse osutamise periood

Meid määrati esmakordselt AS-i TBB pank audiitoriks 31. detsembril 2009 lõppenud majandusaasta suhtes. Meid on uuesti audiitoriks määratud vastavalt vahepealsetel aastatel toimunud konkurssidele ja aktsionäride otsustele; meie audiitorteenuse katkematu osutamise periood AS-ile TBB pank on kokku 11 aastat. Vastavalt Eesti Vabariigi audiitortegevuse seadusele ja Euroopa Liidu määrusele 537/2014 on võimalik meie volitusi AS-i TBB pank audiitorina pikendada kuni 31. detsembril 2028 lõppeva majandusaastani.

AS PricewaterhouseCoopers

A blue ink signature, likely of Lauri Past, written in a cursive style.

Lauri Past
Vastutav vandeaudiitor, litsents nr 567

1. aprill 2020
Tallinn, Eesti

5. JUHATUSE KAHJUMI KATMISE ETTEPANEK

AS-i TBB pank 2019. aasta auditeeritud Grupi kahjum on -821 tuhat eurot, panga kahjum -1 056 tuhat eurot.

Juhatuse ettepanek:

1. Kinnitada AS-i TBB pank 2019.a majandusaasta aruanne.
2. Kanda 2019. aasta panga kahjum bilansireale „Akumuleerunud kahjum“.
3. Esitada käesolev ettepanek AS-i TBB pank nõukogule läbivaatamiseks.

Allkiri

Kuupäev

Igor Novikov
juhatuse esimees

31.03.2020

Sergei Elošvili
juhatuse liige

31.03.2020

Aivar Luik
juhatuse liige

31.03.2020

Eduard Kelvet
juhatuse liige

31.03.2020

6. NÕUKOGU AVALDUS 2019. MAJANDUSAASTA ARUANDELE

Juhatus on koostanud AS-i TBB pank tegevusaruande ning konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande 31.detsembril 2019.a. lõppenud majandusaasta kohta.

AS-i TBB pank nõukogu on juhatuse poolt esitatud majandusaasta aruande, mis koosneb tegevusaruandest ja raamatupidamise aastaaruandest, juhatuse ettepaneku kasumi jaotamise kohta ning sõltumatu audiitori aruande läbi vaadanud ja üldkoosolekule esitamiseks heaks kiitnud.

Madis Kiisa
nõukogu esimees

Veiko Veskiväli
nõukogu liige

Rene Salumäe
nõukogu liige

Sergei Gorny
nõukogu liige

Aleksander Larionov
nõukogu liige